

**GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNİN
WEB SİTELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME:
EGE BÖLGESİ ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ**

Burcu COŞGUN OVALI
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Sena COŞKUN
Ocak, 2021
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNİN WEB SİTELERİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME: EGE BÖLGESİ
ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Burcu COŞGUN OVALI

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Sena COŞKUN

AFYONKARAHİSAR 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Siteleri Üzerine Bir İnceleme: Ege Bölgesi Üniversiteleri Örneği**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25/01/2021

İmza

Burcu COŞGUN OVALI

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Burcu COŞGUN OVALI
	Numarası	180658101
	Anabilim Dalı	Sanat ve Tasarım
	Programı	Sanat ve Tasarım
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Siteleri Üzerine Bir İnceleme: Ege Bölgesi Üniversiteleri Örneği	
Tez Savunma Sınav Tarihi	25/01/2021	
Tez Savunma Sınav Saati	15.00	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek oy birliği – oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

**Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR**

ÖZET

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNİN WEB SİTELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: EGE BÖLGESİ ÜNİVERSİTELERİ ÖRNEĞİ

Burcu COŞGUN OVALI

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI**

Ocak, 2021

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Sena COŞKUN

Sürekli gelişerek yaygınlaşan iletişim teknolojileriyle özellikle de internetle birlikte bilgi, her yerde ulaşılabilecek bir niteliğe bürünmüştür. Söz konusu değişim, kuruluşlar için hedef kitleleriyle interaktif bir iletişim kurma gereksinimini doğurmuş; bu gereksinimi hızlı ve etkin bir biçimde karşılama ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Zira birer eğitim kurumu olan üniversiteler de bu değişimden etkilenmiştir. Üniversiteler; web siteleri üzerinden birçok veriyi gerçek ve potansiyel kitlelerine ulaştırırken kullanıcı da bu siteler aracılığıyla, üniversitelerle ilgili gereksinim duyduğu bilgilere doğru ve hızlı bir biçimde ulaşabilmektedir. Üniversitelerin akademik birimleri için de kurumsal web siteleri, rekabetin her geçen gün arttığı, teknolojik ilerlemenin hızla geliştiği günümüzde büyük önem taşımaktadır. Nitekim tasarım ilke ve kurallarına önem verilerek oluşturulan web siteleri, üniversitelerin ve akademik birimlerinin tanıtımında da etkin rol oynamaktadır. Çalışmanın kapsamı “sanat, tasarım ve estetik” alanında eğitim veren güzel sanatlar fakültelerinden oluşmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Ege Bölgesi’ndeki “Güzel Sanatlar Fakülteleri” olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi GSF, Dumlupınar Üniversitesi GSF, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF), İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF, İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF), Manisa Celal Bayar Üniversitesi GSTMF, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF ve Uşak Üniversitesi GSF olmak üzere sekiz devlet, bir vakıf olmak üzere toplam dokuz üniversite, web tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum ve ritim) ve görsel özellikler bakımından incelenmiştir. Buna göre fakülte web sitelerinde “yalınlık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı” tespit edilirken, “açıklık, tutarlılık, ritim ve uyum” ilkelerinin bazı üniversitelerde eksik olduğu tespit edilmiştir. Özellikle okunabilirlik açısından her sayfada görsel bütünlük (logo, menü, renk, ikon, yazı karakteri, punto vb.) sabit olmalıdır. Günümüzde üniversitelerarası rekabet ortamı da dikkate alındığında web sitelerinin etkin ve etkili kullanımı için web tasarım ilkelerine ve görsel özelliklerine önem verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, web sitesi, tasarım, güzel sanatlar.

ABSTRACT

A STUDY ON THE WEB SITES OF FINE ARTS FACULTIES: THE CASE OF UNIVERSITIES IN THE AEGEAN REGION

Burcu COŞGUN OVALI

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ART AND DESIGN

January, 2021

Advisor: Asst. Prof. Dr. Sena COŞKUN

With the consistent advancement and prevalence of information technologies and especially with the widespread use of the Internet, information has become fully accessible far and wide. These changes necessitated organizations to establish interactive channels of communication with their target audiences, and to respond to such a demand as quickly and effectively as possible. Likewise, universities as educational organizations have been affected by these changes. While universities share information with their real and possible audiences through their web pages, many users can also use these web pages to obtain information they need about these institutions. Institutional web pages of individual academic units in universities are also crucial as competition grows and technologic advancement gains pace. Hence, websites that are created on the principles and rules of design play an active role in the publicity of universities and academic units. The scope of this research involves faculties of fine arts concentrating on “arts, design and aesthetics.” The sample group of this study consists of “Faculties of Fine Arts” located in the Aegean Region. Within this context, nine universities, eight of which being state universities and one foundation university, namely Afyon Kocatepe University Faculty of Fine Arts (GSF), Dokuz Eylül University GSF, Dumlupınar University GSF, Ege University Faculty of Fine Arts, Design and Architecture (GSTMF), İzmir Demokrasi University GSF, İzmir University of Economics Faculty of Fine Arts and Design (GSTF), Manisa Celal Bayar University GSTMF, Muğla Sıtkı Koçman University Bodrum GSF and Uşak University GSF were individually examined with the intent to propose solutions for higher efficiency on the bases of principles of web design (simplicity, consistency, clarity, balance, visual hierarchy, emphasis, ratio-proportion, harmony and rhythm) and visual features. According to this, while "simplicity, balance, visual hierarchy, emphasis, ratio/proportion" are determined on the faculty web pages, it has been determined that the principles of "clarity, consistency, rhythm and harmony" are lacking in some universities. Especially in terms of readability, visual integrity (logo, menu, color, icon, font, font, etc.) must be fixed on each page. Considering the competitive environment between universities today, importance should be given to web design principles and visual features for effective and effective use of web pages.

Keywords: Internet, web site, design, fine arts.

ÖN SÖZ

Günümüzde bir kuruluşun kendini tanıtmayı için en güçlü araç kurumsal web sitesidir. Yükseköğretim ve bilimin merkezi olan üniversiteler için kurumsal web siteleri, rekabetin günden güne arttığı, teknolojik ilerlemenin hızla geliştiği günümüzde büyük önem taşımaktadır. Nitekim tasarım ilke ve kurallarına önem verilerek oluşturulan web siteleri; etkin kullanılmakta ve üniversitenin tanıtımında önemli rol oynamaktadır.

Bu tezi hazırlarken, daha önce yapılmış tezlerin faydalı bir yön göstericiliğinin yanında, hazırlık aşamasında düşünce ve önerileriyle yardımlarını gördüğüm ve bu konuya yönlendiren ve konu hakkında ufuk açıcı yönlendirmeleriyle araştırmama destek veren değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Sayın Sena COŞKUN'a danışmanım olarak bana göstermiş olduğu ilgi ve destek için şükranlarımı sunuyorum. Çizgisinden örnek aldığım, hayatıma kattığı bilgiler için değerli eğitimci-yazar, Türkolog Feride TURAN'a, yine çalışmalarımın çeşitli aşamalarında yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi Duygu YETGİN AKGÜN'e ve Öğretim Elemanı Filiz YILDIZ'a teşekkürlerimi sunuyorum. Eğitim sürecimde destekleriyle her zaman yanımda duran kıymetli ailem; annem ve babama, eşim Kubilay OVALI'ya ve çalıştığım kurumda gerekli izni ve kolaylığı sağlayan yetkililere son olarak yaşamın en güzel tasarımı olan kızım Nefes Akana OVALI'ya varlığı için sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

Burcu COŞGUN OVALI
2021, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

WEB KAVRAMI, WEB TASARIM İLKELERİ VE KURALLARI

1. WEB KAVRAMI.....	6
1.1. WORLD WIDE WEB	6
1.2. WEB'İN TARİHİ	7
1.3. WEB SİTESİ	10
1.4. WEB SAYFASI.....	10
2. WEB TASARIM İLKELERİ	11
2.1. YALINLIK	12
2.2. TUTARLILIK-GÖRSEL SÜREKLİLİK	13
2.3. AÇIKLIK.....	15
2.4. DENGE.....	17
2.5. GÖRSEL HİYERARŞİ	18
2.6. VURGU	20
2.7. RİTİM/DEVAMLILIK.....	21
2.8. ORAN/ORANTI.....	22
2.9. UYUM/BÜTÜNLÜK	24
3. GÖRSEL YÖNDEN WEB TASARIMI	25
3.1. KULLANILABİLİRLİK/KULLANIŞLILIK	27
3.2. OKUNAKLILIK	29
3.2.1. Tipografi.....	30
3.2.2. Yazı Boyutu	33
3.2.3. Metin ve Boşlukların Yerleşimindeki Tutarlılık.....	35
3.2.4. Harfler Arasındaki Boşluk	36
3.2.5. Büyük-Küçük Harf Kullanımı	37
3.3. DOLAŞIM	38
3.4. ERİŞİLEBİLİRLİK	43
3.5. RENK KULLANIMI.....	45
3.5.1. Renk ve Hiyerarşi	48
3.5.2. Renk ve Zıtlıklar	48
3.5.3. Arka Planlarda Renk Kullanımı	49
3.5.4. Rengin Psikolojik Etkisi.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ VE BU ALANDAKİ FAKÜLTELER

1. GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ	55
1.1. DÜNYADA GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ	56
1.2. TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ	61
1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	62
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi.....	63
1.3. TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR ALANINDA EĞİTİM VEREN FAKÜLTELER.....	66
1.4. EGE BÖLGESİNDE GÜZEL SANATLAR ALANINDA EĞİTİM VEREN FAKÜLTELER.....	67
1.4.1. Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	67
1.4.2. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	68
1.4.3. Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	70
1.4.4. Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	71
1.4.5. İzmir Demokrasi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	72
1.4.6. İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	73
1.4.7. Celal Bayar Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi ...	74
1.4.8. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi.....	75
1.4.9. Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.....	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EGE BÖLGESİ DEVLET VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ WEB SİTELERİ İNCELENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	77
2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ	79
3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	79
4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI.....	80
5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	81
6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	82
6.1. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	83
6.1.1. Güçlü Yönleri.....	86
6.1.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	86
6.2. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ.....	86
6.2.1. Güçlü Yönleri.....	89
6.2.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	89
6.3. DURLUPINAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	89
6.3.1. Güçlü Yönleri.....	91
6.3.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	92
6.4. EGE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ.....	92
6.4.1. Güçlü Yönleri.....	95
6.4.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	95
6.5. İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ.....	96

6.5.1. Güçlü Yönleri.....	98
6.5.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	98
6.6 İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR TASARIM VE FAKÜLTESİ.....	99
6.6.1. Güçlü Yönleri.....	101
6.6.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	101
6.7. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR VE MİMARLIK FAKÜLTESİ	102
6.7.1 Güçlü Yönleri.....	104
6.7.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	104
6.8. MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ BODRUM GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ.....	105
6.8.1 Güçlü Yönleri.....	107
6.8.2. Geliştirmeye Açık Yönleri.....	107
6.9 UŞAK ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ.....	108
6.9.1 Güçlü Yönleri.....	110
6.9.2 Geliştirmeye Açık Yönleri.....	110
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA.....	120
EKLER	125
ÖZGEÇMİŞ	130

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Renklerin Taşıdııkları Anlamlar	52
Tablo 2. Türkiye’de Güzel Sanatlar Alanında Eğitim Veren Fakülteler	66
Tablo 3. İncelenen Güzel Sanatlar Fakülteleri’nin Web Sitelerinin Tasarım İlkelerine Ait Elde Edilen Sonuçlar.	111

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Afyon Kocatepe Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görself 83	83
Şekil 2. Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görself 86	86
Şekil 3. Dumlupınar Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görself 89	89
Şekil 4. Ege Üniversitesi GSTMF Web Sitesinin Anasayfa Görself. 92	92
Şekil 5. İzmir Demokrasi Üniversitesi GSTF Web Sitesinin Anasayfa Görself 96	96
Şekil 6. İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF Web Sitesinin Anasayfa Görself 99	99
Şekil 7. Manisa Celal Bayar Üniversitesi GSTMF Web Sitesinin Anasayfa Görself .. 102	102
Şekil 8. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görself 105	105
Şekil 9. Uşak Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görself 108	108

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- age.:** Adı geçen eser
ae: Aynı Eser
akt.: Aktaran
AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi
ARPANET: Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı
bk.: Bakınız
C: Cilt
CERN: European Particle Physics Laboratory
cm: Santimetre
CMYK: Cyan/mavi, Magenta/fuşya, Yellow/sarı, Black/siyah
CSC: Cascade Still Sheets)
çev.: Çeviren
DARPA: İleri Savunma Araştırmaları Proje Dairesi
DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç.: Doçent
DPÜ: Dumlupınar Üniversitesi
Dr.: Doktor
EBYS: Elektronik Belge Yönetim Sistemi
EÜ: Ege Üniversitesi
GSF: Güzel Sanatlar Fakültesi
GSMF: Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi
GSTF: Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
GSTMF: Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
HTML: Hyper Text Markup Language
HTTP: Hyper Text Transfer Protocol
IBM: International Business Machines
ISO: Uluslararası Standartlar Örgütü
İDÜ: İzmir Demokrasi Üniversitesi
İEÜ: İzmir Ekonomi Üniversitesi
KAMİS: Kamu İnternet Siteleri Rehberi
MEB: Millî Eğitim Bakanlığı.
MIT: Massachusetts Institute of Technology
MCBÜ: Manisa Celal Bayar Üniversitesi
MSKÜ: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
NCSA: National Center for Supercomputing Applications
OBS: Öğrenci Bilgi Sistemi
ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
PDF: Portable Document Format; Taşınabilir Belge Biçimi
PHP: Personal Home Page
RGB: Red/kırmızı, Green/yeşil, Blue/mavi
s.: Sayfa
S: Sayı
TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
URL: Uniform Resource Loader
U.S.: Amerika Birleşik Devletleri
UÜ: Uşak Üniversitesi

UZEM: Uzaktan Eğitim

Üni.: Üniversite

vb.: Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi

vd.: Ve devamı, ve diğerleri

W3C: World Wide Web Consortium

WAI: Web Accessibility Initiative

WCAG: Web Content Accessibility Guidelines

WWW: World Wide Web

GİRİŞ

21. yüzyılda küreselleşmeyle birlikte gerçekleşen değişikliklerle teknoloji çağına ilk adımlar atılmıştır. Özellikle iletişim teknolojilerinin bilgisayarla buluşması, ardından internetin başlangıçta yalnızca akademik çevrelerin kullandığı bir araçken sonrasında dünya ülkeleriyle buluşması, iletişim alanında teknolojinin katlanarak artmasını sağlamıştır. Günümüzde bilgi iletişim teknolojilerinin kurum, kuruluş ve işletmeler tarafından yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

İnternetin doğuşuyla birlikte küresel pazarın sanal ticaret alanına dönüştüğünü de söylemek mümkündür. Kurum ve işletmeler, günümüzün teknoloji imkânlarını kullanarak kendi tanıtımlarını yaptıkları gibi bu çağa ayak uydurma gereksinimi içinde oldukları aşikârdır. Kâr amacı olsun ya da olmasın, söz konusu kurum ve kuruluşlar tarafından hedef kitlelerine ulaşmak için kitle iletişim araçlarına gereksinim duyulmuştur. İnternetin sağladığı ticari iletişim faaliyetlerinin yani reklam ve tanıtım çalışmalarının en önemli getirisi de web siteleri olmuştur. Web siteleri, kullanıcılara bilgiyi doğrudan ve hızlı bir şekilde ulaştırmak için köprü görevi görmüştür.

Web teknolojileri birden fazla teknolojinin kullanılmasıyla meydana gelen bir yapıdır ve bu teknolojilerin tümü birbirleriyle senkron çalışmaktadır. Web teknolojilerinin tarihçesine bakıldığında 4 dönemde ele alındığı görülmektedir. Bu dönemler ise WEB 1.0, WEB 2.0, WEB 3.0, WEB 4.0 şeklinde sıralanmaktadır. Birinci dönem 1995-2000 yıllarında olup, bu dönemde internet sadece bilgi edinme amaçlı kullanılmıştır. 2000-2010 yıllarını kapsayan ikinci dönemde ise dinamik iletişim ağı başlamıştır. Burada genel amaç, ağ bağlantısının daha çok insan tarafından kullanılmasıdır. Ayrıca sosyal ağ siteleri, blog ve diğer bilgilendirme siteleri gibi portallar hizmete açılmıştır. 2010-2020 yıllarında ise web 3.0 ile yapay zekâyâ geçilmiştir. Yüz tanıma ve görsel arama teknolojisinin uygulanmaya başladığı bu dönemden sonra WEB 4.0 ile fiziksel diskler dışında tamamen sanal diskler üzerine kurulmuş bir yapıya geçilmesi planlanmaktadır. WEB 4.0 teknolojisinin hedefi bilgisayar üzerinde yapılan tüm işlemlerin internet ortamında da yapılması yönündedir (Ceylan, 2020: 1-3). Görüldüğü üzere 1990'lardan bu yana kitlesel bir boyut kazanan web, gün geçtikçe bilişim teknolojilerinin getirdiği üç boyutlu etkileşim içeren başka

iletişim yöntemlerine yönelmektedir. Bunlardan biri olarak gelişen Web'in, kullanılışılığı, ekonomikliği sayesinde 21. yüzyılın en çok tercih edilen ve en yaygın olarak kullanılan kitle iletişim aracı olduğu söylenebilir.

Eğitim kuruluşları da diğer işletmelerin gereksinimleri gibi kurumsal kültürünü ve kimliğini web siteleri aracılığıyla da etkin bir şekilde yansıtmakla sorumludur. Bu doğrultuda tanıtım, bilgilendirme ve halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmek üzere tasarlanan web siteleri büyük önem taşımaktadır. Zira bir web sitesinin oluşturulmasında ve yönetiminde amaç, kullanıcılara yararlı bir hizmet sağlamak ve kuruluşun hizmetlerini duyurmak için uygun bir pencere açmaktır (Al ve Bahşışoğlu, 2000: 309).

Özellikle üniversiteler ve akademik birimler, “nitelikli insan kaynağını kuruma çekmek, sektöre yönelik yetiştireceği öğrencilerin kendine uygun eğitim alanını seçmesine olanak sağlamak ve hedef kitlelerle etkin, verimli ve hızlı iletişim kurmak amacıyla web sitelerini kullanmakta bu doğrultuda web sitelerinden tanıtım amaçlı bir araç olarak faydalanmaktadır” (Yurdakul ve Coşkun, 2009: 1953). Yine “üniversitelerin web sitelerinden birçok yayına ulaşılmakta, bilimsel haberler okunmakta ve bunlar aracılığıyla öğrencilere ve öğrenci adaylarına bilgi, haber, duyuru vb. sunulabilmektedir” (Morkoç ve Doğan, 2014: 57).

İçinde bulunduğumuz COVID-19 sürecinde önemi daha iyi anlaşılan iletişim teknolojileri, hayatımızın artık ayrılmaz parçası olmuştur. Bu bağlamda kurum ve kuruluşlar için hedef kitleleriyle interaktif bir iletişim kurma zorunluluğu doğmuştur. Eğitim kurumu olan üniversiteler de bu değişimden etkilenmiştir. Etkilenmenin yanı sıra bütün kurumsal web siteleri, rekabetin her geçen gün arttığı, teknolojik ilerlemenin hızla geliştiği bir ortamda tanıtımlarını etkin yapmak gereğini duymuşlardır.

Günümüzde bilgisayar yazılımları; eskisinden farklı olarak sadece bilim insanlarınca değil, herkes tarafından kullanılmaktadır. Bu bakımdan bu yazılımların başarısı, arayüzlerinin ne kadar kullanıcı dostu olduğuna bağlıdır (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>).

Bu düşüncelerle yola çıkılan çalışmada, tasarım ilke ve kurallarının belirlenmesi amacıyla web sitelerinin sunum özellikleriyle ilgili literatür incelenmiş ve web

sayfalarının çözümlenmesi için bir ölçüt oluşturulmuştur. Web sitesi incelenecek kurumlar ise sanat ve estetik eğitiminin verildiği güzel sanatlar fakülteleri arasından seçilmiştir. Tasarım ilkeleri olan; yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum, ritim açısından web siteleri incelenmiş; görsel özellikleri bakımından kullanılabilirlik/kullanışlılık, okunaklılık, dolaşım, erişilebilirlik ve renk yönünden de incelemelerde bulunulmuştur. Web tasarım ilkeleri ve görsel özellikler olarak iki grupta toplanan ölçütlerle incelenen web sitelerinin çözümlenmesinde ise “içerik analizi yöntemi”nden yararlanılmıştır. Söz konusu ilkeler, çalışmada kullanılacak değerlendirme formunda (Tablo 3) “Var (+), Yok (-)” şeklinde işaretlenerek web sitelerinin bu ilkelere ne ölçüde uygun tasarlandığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın kapsamı, Ege Bölgesi’ndeki “Güzel Sanatlar Fakülteleri” olarak belirlenmiş olup bu bağlamda Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF), Dokuz Eylül Üniversitesi GSF, Dumlupınar Üniversitesi GSF, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF), İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF, İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF), Manisa Celal Bayar GSTMF, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF ve Uşak Üniversitesi GSF olmak üzere sekiz devlet, bir vakıf olmak üzere toplam dokuz üniversite, web tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum ve ritim) ve görsel özellikler bakımından ayrı ayrı incelenip daha etkin kullanım için çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır. Çalışmanın sınırlılıkları kapsamında Ege Bölgesi’nde bulunmalarına rağmen Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli GSF ile Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi inceleme kapsamı dışında bırakılmıştır. Zira Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli GSF’nin çalışmanın yapıldığı dönem itibarıyla web sitesi bulunmamakta; Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi de güzel sanatlar temel alanında eğitim-öğretim hizmeti sunmamaktadır.

Araştırma kapsamındaki dokuz web sitesinin sekizinin devlet üniversitesine ait olması sebebiyle Kamu İnternet Siteleri Rehberi (KAMİS) Projesi’nin ilke ve yönergeleri ekseninde de siteler analize tabi tutulmuştur. Bu şekilde web sitelerindeki

arayüz tasarımının, tasarım ilkeleri bakımından ve görsel yönden özelliklerinin nasıl tasarlandığı bütünlüycü bir bakış açısıyla ortaya konmaya çalışılmıştır.

Güzel Sanatlar Fakültelerinin web sitelerindeki arayüz tasarımının, tasarım ilkeleri bakımından ve görsel yönden özelliklerinin nasıl tasarlandığını ortaya koymak suretiyle eksikliklerini tespit etmeyi ve bu bağlamda çözüm önerileri sunmayı hedefleyen tez çalışmasında “güçlü” ve “gelişmeye açık” yönler belirtilmiştir. Böylece üniversitelerde bir farkındalık geliştirmeye yönelik katkı sunulmuştur.

Araştırma hipotezi, güzel sanatlar alanında eğitim veren fakültelerin web sitelerindeki arayüz tasarımının, tasarım ilkeleri bakımından ve görsel yönden tasarlanışıyla ilgili mevcut durumun tespiti ve eksikliklerin bulunabileceği yönündedir. Bu kapsamda öngörülen varsayımlardan biri; söz konusu web sitelerinin tasarım ilkeleri bakımından (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oranı/orantı, uyum) ölçütlerini karşılamada geliştirmeye açık yönleri olacağı yönündedir. Yine görsel özelliklerine göre oluşturulan web sitelerinin kullanıcı ölçütlerini karşılamada geliştirmeye açık yönleri bulunduğu varsayılmaktadır. Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi için hayata geçirilen KAMİS Projesi'nin ilke ve yönergelerine uygunluk bakımından geliştirmeye açık yönleri olabileceği de varsayımlar arasındadır.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm’de web tasarım ilke ve kurallarına dair literatür çalışması yer almaktadır. Web kavramı, World Wide Web (WWW), web’in tarihi, web sitesi, web sayfası gibi kavramlara değinilmiş; web tasarım ilkeleri ve görsel yönden web tasarımı hakkındaki bulgular, ayrıca tez çalışmasının çerçevesini çizmiştir.

İkinci Bölüm’de güzel sanatlar tarihçesi, eğitimi ve bu alandaki fakülteler üzerinde durulmuştur. Türkiye’de sanat alanında eğitim veren fakültelele genel bir bakışın ardından tez çalışmasının örneklemini oluşturan fakülteler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kavramsal çerçevesi ve çalışmanın kapsamı, Birinci ve İkinci Bölüm’de çizilen araştırmanın amaçları, problem durumu, hipotez, yöntem ve bulguları; tartışma, sonuç ve önerileri ise Üçüncü Bölüm’de yer almaktadır.

Tez çalışması kapsamında fakültelerin web siteleri tasarım ilkeleri bakımından incelendiğinde; “yalınlık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı” tespit edilirken, “açıklık, tutarlılık, ritim ve uyum” ilkelerinin bazı web sitelerinde eksik olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra fakülte web sitelerinin KAMİS Projesi’nin ilke ve değerleriyle ise büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. Nitekim KAMİS, hazırladığı rehberde kamu internet sitelerinin tasarımında temel görsel tasarım prensiplerinden yararlanılması gerektiğini vurgulamıştır.

İncelenen fakültelerin web site tasarımlarına ilişkin çalışmada elde edilen bulgular ve çıkan sonuçlar doğrultusunda, problemin çözümüne ilişkin çeşitli öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

WEB KAVRAMI, WEB TASARIM İLKELERİ VE KURALLARI

1. WEB KAVRAMI

Bu bölümde genel olarak; web'in tarihçesi, web sitesi, web tasarım ilkeleri ve web tasarım kurallarıyla ilgili araştırmalar yapılmıştır.

1.1. WORLD WIDE WEB

WWW kısaltmasının açılımı World Wide Web'dir. "Geniş Dünya Ağı" anlamına gelir ve "web" şeklinde de ifade edilir. Web dünyadaki bilgisayarların birbiriyle iletişim kurabildiği, görüntü, ses, veri paylaşımının yapılabildiği global bir ağdır. Bu ağa üye olan milyonlarca kullanıcı web sitelerini düzenleyip, belli bir web sunucusu üzerinde yayımlar (Çiçek, 2015: 6). Bayter'e (2009: 80) göre, "Web, internet kaynakları üzerinde inceleme yapmak ve bilgiye erişmek amacıyla geliştirilmiş en yeni teknolojilerden biridir."

WWW; yazı, resim, ses, film, animasyon gibi farklı yapıdaki verilere etkileşimli bir şekilde ulaşılmasını sağlayan çoklu hiper ortam sistemidir. Hiper ortam, iç içe belgelemeye olanak sağlar. Bu ortamdaki her veri (*object*), başka bir veriyi çağırabilir (*link*). Link, aynı belge içinde başka bir yerde olabildiği gibi, internet üzerindeki herhangi bir makinede olabilir. Bütün bu farklı yapıdaki veriler, uygun bir standartıyla bir arada kullanılıp bir web listeleycisinde görüntülenebilir. Web'in bir diğer işlevi de ftp, gopher, news, wais gibi internet servislerini kendi içerisinde barındırmasıdır (Bayter, 2009: 80-81).

"İnternetin en yaygın uygulamasını oluşturan Web, İsviçre'de bilim adamlarının teknolojiyi ortak çalışma ve bilgi alışverişinde bulunmaları amacıyla geliştirilmiştir. Web, kaynak keşfetme ve erişim için bir izleme aracıdır. Çeşitli formlardaki bilgilerin yerini belirlemek, bu bilgilere erişmek, indirmek veya göstermek için birçok standart protokol isteyen bir sunucu sistemidir" (Timisi, 2003'ten akt. Yağcı, 2016: 12-13).

"1990'ların başında Gopher adında bir bilgi alma sistemi kullanılıyordu. Bu sistem dosyaların linklerine ulaşılacak menüleri sunuyor ve İnternet üzerinden doküman

paylaşımının sağlanmasına yardımcı oluyordu. Özellikle üniversiteler ve büyük şirketler tarafından kullanılıyordu. 1993 yılında Gopher üreticisi olan Minnesota Üniversitesi bu sistem için lisans ücreti almaya başlayacağını açıkladı. Bunun üzerine birçok organizasyon alternatif sistem arayışlarına başladı. O zamanlarda, Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) çalışanı olan Tim Bernes Lee, birbirlerine linkler aracılığıyla bağlı olan metin dosyalarından oluşan (hypertext) bir bilgi sisteminin paylaşımı üzerinde çalışıyordu. 1991 yılında bu dosya sisteminin sunumunu gerçekleştirmek için bir sunucu oluşturdu. Ve daha sonra bu dosyaları sunucudan alarak okuyan bir uygulama geliştirdi. Bu uygulamaya World Wide Web adını verdi. Böylelikle, World Wide Web ilk web tarayıcı uygulaması oldu” (<https://docplayer.biz.tr>).

Dünyadaki en büyük yazılım projesi olan WWW, işlevsel olarak Gopher servisine benzemektedir. Gopher; farklı ülke ya da kıtalardaki dokümanlara ulaşmayı sağlayan menü temelli internet servsidir. Hem üstmetin yazılım temelli bir internet servisi olması, hem de grafik öğelerle bir bütün olarak tasarlanması sebebiyle, kullanıcıyla daha uyumlu (*user friendly*) ve işlevseldir (Çağiltay, 1995’ten akt. Keş, 2009: 7-8).

Bilgi edinme ve fikirlerin paylaşımı olarak tasarlanmış olan WWW, insanlık için tekerleğin icadı kadar önemlidir. Web, parlak bir fikri yaymada ve çok sayıda kişiye ulaşmada bir aracı olarak işlev görürken, endüstriyel gelişimin güçlenmesine de yol açmıştır. “Dijital çağ” ya da “bilgi çağı” olarak adlandırılan 21. yüzyıl, özellikle teknolojik yeniliklerin hızla gelişmesiyle ve yaygınlaşmasıyla insanların pek çok gereksiniminin daha az zahmetle çok daha kolay karşılayabilmelerini sağlamıştır.

“Yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması başta sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik alanlar olmak üzere hemen her alanın da kendi içerisinde yenilenmesini, yeni iletişim teknolojileriyle birlikte gelen değişim ve gelişimden etkilenmesi sonucunu doğurmuştur. Her sektörde olduğu gibi eğitim alanında hizmet veren kurumlar da web siteleriyle bu gelişmelere uyum sağlamaktadır. Üniversiteler ve fakülteler, nitelikli insan kaynağını kuruma çekmek, sektöre yönelik yetiştireceği öğrencilerin kendine uygun eğitim alanını seçmesine olanak sağlamak ve hedef kitlelerle etkin, verimli ve hızlı iletişim kurmak amacıyla web sitelerini kullanmakta bu doğrultuda web sitelerinden tanıtım amaçlı bir araç olarak faydalanmaktadır” (Yurdakul ve Coşkun, 2009: 1952).

1.2. WEB’İN TARİHİ

Web teknolojileri birden fazla teknolojinin kullanılmasıyla meydana gelen bir yapı olup bu teknolojilerin tümü birbirleriyle senkron çalışmaktadır (Ceylan, 2020: 1).

Bilgiye erişmek amacıyla geliştirilmiş teknolojilerden biri olan Web'in mucidi, bir İngiliz mühendis ve bilgisayar bilimi profesörü olan Tim Berners-Lee'dir. Berners-Lee ilk kez CERN'de, 1989 yılında "hiper metin belge sistemi" adıyla bir sistem önerdi. Ekim 1990 tarihinde, Daha önce de bahsedildiği üzere www adını aldı. Lee, ilk web yazılımını gerçekleştirdi. WWW, 1992 yılında CERN tarafından tanıtıldı. WWW, 1992 yılında internet üzerinden kullanılmaya başlandığı dönemlerde internet tarihinde bir devrim olarak nitelendirildi (Kredel vd., 2000'den akt. Bayter, 2009: 80). Başlangıcında CERN'deki fizikçiler tarafından geliştirilen WWW, daha sonraları, tüm internet kaynaklarına erişme konusunda kullanılabilirlik imkânına sahip olan en esnek araç haline gelmiştir. Benzer şekilde 1993 yılında, çok sayıda platform üzerinde tarama yapabilme imkanı veren ilk uygulama olan NCSA (National Center for Supercomputing Applications) Mosaic adlı internet arayüzünün kullanıma sunulmasıyla, WWW hızla popüler hale gelmiştir. İnternet üzerinde, bir kaynaktan ötekine, bir belgeden diğerine sıçrama yapabilmenin (internet üzerinde sörf) WWW sayesinde çok daha kolay hale geldiği görülmektedir (Uysal, 2001'den akt. Bayter, 2009: 80). World Wide Web'in amacı, internetin sonsuz kaynaklarına ulaşabilmek için kullanışlı ve dengeli bir arayüz projesi ortaya çıkartarak, bunu daha basit hale getirmektir.

1979'da ilk bilgisayar haber gruplarının ortaya çıktığını ve IBM'in internetin babası sayılan BITNET sistemini ürettiğini kaydeden Teker (2009: 182), 1980'lerde soğuk savaşın etkisini yitirmesiyle akademik ve ticari çevrelerin bu bilgisayar sistemine ilgi göstermeye başladığını belirtmektedir. Teker, döneme ilişkin ayrıca şunları aktarmaktadır: "O zamanlar sistem, sadece elektronik posta amacıyla kullanılıyordu. 1983'te üniversiteler, öğrencileri için, ilk kez e- mail (elektronik posta) adresi aldılar. 1985 America Online'a ilk müşteri bağlandı. 1989 yılında CERN laboratuvarlarında çalışan Berners-Lee, tüm dünya çapındaki bilim adamlarının birbirleriyle çalışmalarını sağlamak amacıyla dünya çapında geçerli olacak hiper metin tabanlı bir bilgi sistemi projesi önerdi. Proje hızlı bir şekilde sene sonuna doğru kendini göstermeye başladı. Ertesi sene ilk salt metin inceleyiciler (Browser) geliştirildi. Barners-Lee'nin önerisi temel alınarak hazırlanan dokümanların yapısına HTML (Hyper Text Markup Language Hiper metin anlamlandırma dili) adı verildi. Bu HTML dilini diğer merkezlere aktarabilmek için geliştirilen protokole de http (Hyper Text Transfer Protokol) adı verildi."

1990'da bugünkü internetin temelini, Amerika'daki askeri bir proje olan ARPA-Net, (Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı) oluşturdu. Amerika'nın dört üniversitesinin bilgisayarı askeri amaçla birbirine bağlandı (Sunn, 2001: 10). 1992 yılında da Tim Berners-Lee tarafından www teknolojisi sivil kullanıma açıldı (Şeker, 2005: 68). Bu vesileyle üniversiteler, ticari kuruluşlar, devlet kurumları, kişisel kullanıcılar bu gelişimden büyük ölçüde fayda sağladı. 1990'larda milyonlarca kullanıcı, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, ihtiyaç duydukları pek çok bilgiye internetten yani www'den ulaşabildiler

Kitle iletişim araçları arasında gelişim hızı en yüksek olan, internetin dünya genelindeki kullanıcı sayısının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Ülkemizde ise ilk bağlantı 1993 yılı, Nisan ayında ODTÜ'de (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) gerçekleşmiştir. Harariye de (2018: 23), teknolojik sıçramalarda görülen hızlı artışın ve internetin dünyayı 1990'lardan bu yana herhangi bir etkenden çok daha fazla değiştirdiğine "21. Yüzyıl için 21 Ders" adlı kitabında değinmiştir.

WWW, temel anlamıyla uzak mesafelerdeki bilgi alışverişini sağlamak amacıyla kurulmuş olsa da nihayetinde internet devrimiyle birlikte 1990'lardan bu yana kitlesel bir boyut kazanmıştır. Gün geçtikçe daha çok tasarımcı, kâğıt üzeri tasarımları bırakarak bilişim teknolojilerinin getirdiği üç boyutlu etkileşim içeren başka iletişim yöntemleri kullanılmaktadır. Bunlardan biri olarak gelişen Web'in, kullanışlılığı, ekonomikliği sayesinde 21. yüzyılın en çok tercih edilen ve en yaygın olarak kullanılan kitle iletişim aracı olduğunu söyleyebiliriz.

Web'in tarihçesiyle ilgili olarak Ceylan, Web Tasarımı Kılavuzu adlı kitabında web teknolojilerini dört dönemde ele almakta ve bu dönemleri WEB 1.0, WEB 2.0, WEB 3.0, WEB 4.0 şeklinde sıralamaktadır. Buna göre birinci dönem 1995-2000 yıllarında olup, bu süre zarfında internet sadece bilgi edinme amaçlı kullanılmıştır. 2000-2010 yıllarını kapsayan ikinci dönemde ise dinamik iletişim ağı başlamıştır. Burada genel amaç, ağ bağlantısının daha çok insan tarafından kullanılmasıdır. Ayrıca sosyal ağ siteleri, blog ve diğer bilgilendirme siteleri gibi portallar hizmete açılmıştır. 2010-2020 yıllarında ise web 3.0 ile yapay zekâya geçilmiştir. Yüz tanıma ve görsel arama teknolojisinin uygulanmaya başladığı bu dönemden sonra WEB 4.0 ile fiziksel diskler dışında tamamen sanal diskler üzerine kurulmuş bir yapıya geçilmesi

planlanmaktadır. WEB 4.0 teknolojisinin hedefi bilgisayar üzerinde yapılan tüm işlemlerin internet ortamında da yapılması yönündedir (Ceylan, 2020: 1-3).

1.3. WEB SİTESİ

Web sitesi 21. yüzyılın belge biçimidir. Yani eskiden kâğıt, mürekkep ne ise web siteleri de günümüz için odur. Web siteleri birer bilgisayar belgesi ya da belgeler topluluğu olarak düşünülebilir. Yalnız farklı türden bilgisayarlar üzerinde saklanmaktadır. Bu bilgisayarların farkı, üzerindeki belgelere daha fazla sayıda erişim sağlayabilmeleridir. Yani evdeki bilgisayarlar gibi birkaç kişinin okuduğu bir kitap değil, milyonlarca kişinin aynı anda okuyabildiği bir kitap gibidir (Bayter, 2009: 92).

Web sitesi hazırlarken gerekli bilgiler, ana başlıklar, içerik açıkça ifade edilmelidir. Hızlı bağlanmayan, kullanıcının amacına hizmet etmeyen ya da yararlı olmayan web siteleri kullanıcılar tarafından tekrar tercih edilmeyebilir. Teker (2009: 191), bir web sitesi oluşturmak, tıpkı dergi reklamı, tanıtım broşürü, fuar sergisi ya da firma tanıtım videosu hazırlamaya benzer. Burada en önemli nokta site ziyaretçilerine ne yapmak, ne göstermek istediğimizle, ziyaretçilerin ne görüp ne yaptıkları arasındaki dengedir.

Web siteleri kuruluşların orijinal belge varlıklarıdır veya orijinal belgeleri barındırırlar. Bu nedenle web siteleri ya bütünüyle yedeklenmelidir ya da içerdiği bütün sayfalar özellikleriyle beraber korunmalıdır. Web sitelerinde yer alan materyaller iki tür saklama yönteminden yararlanılarak muhafaza edilir. İlki günlük, haftalık ya da aylık olmak üzere düzenli aralıklarla sitenin bütün görüntülerinin yedeklenmesidir. İkincisi ise link bağlantıları da dâhil olmak üzere sitede yer alan önemli sayfaların veya materyallerin bütün özelliklerini koruyarak belge kayıt sisteminde kaydedilmesidir (Bayter, 2009: 93).

1.4. WEB SAYFASI

Web ortamı üzerinde yer alan metinlerin, görsellerin tümünü internet kullanıcılarına aktarılmasına yarayan dokümanlara web sayfası denir. “Web sayfalarında görüntü ve yazının organizasyonu bilgiden önce kullanıcının dikkatini çekmekte ve web sayfalarıyla etkileşimi daha kolay hale getirmektedir” (Onursoy,

2001: 28). Çoklu ortam belgeleri olan web sayfaları, bilgiyi sunma yollarının birkaçıyla, aynı sayfada bir araya gelmesiyle oluşur. Örneğin animasyon, çizim, metin, ses veya video içeren bir sayfa, çoklu-ortam sayfasıdır.

“Web sayfası, bir web sitesini ziyaret eden kullanıcıların bilgisayarlarına gönderilen dosyalardır. Bu dosyalar (daha doğrusu web sayfaları), multimedya öğelerinden ve HTML kodlarından oluşmaktadır. Multimedya öğeleri sayfalarımıza yerleştirdiğimiz resimler, müzik dosyalarıdır. HTML kodları ise web sitesine koyduğumuz sayfaların ziyaretçinin bilgisayarında bizim istediğimiz şekilde gösterilmesini sağlayan emirlerdir. ‘Örneğin, sayfanın zemin renginin ne olacağını, resmin sayfanın neresine yerleştirileceğini, yazıların puntosunun ve renginin ne olacağını web browser'a söyleyen komutlar dizisi HTML kodları tarafından verilir’ (Balaban, 2008: 3).”

Multimedya ve HTML kodlar, bir web sayfasının çalışma sistemini oluşturan kodların temelidir. Bu kodlar, bilgisayar ortamında standart bir şekilde geliştirilmiş birer yazılım dilidir.

2. WEB TASARIM İLKELERİ

Tasarım elemanlarının nasıl kullanılacağını belirleyen birtakım ilkeler bulunmaktadır. Bunlar, bütün görsel sanat ve tasarım dallarında geçerli olan ortak ilkelerdir. Bu ilkelerin sayısı, üslup ve anlatım biçimine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Tasarım ilkelerinin oluşmasında, özellikle 20. yüzyılın başında ortaya çıkan Bauhaus Okulu öncü bir rol oynamıştır. Günümüzde tasarım üzerine bilinen ve uygulanan birçok şey, Bauhaus Okullarının eğitim ve öğretim deneyimlerine dayanmaktadır (Becer, 2018: 62-63).

Uçar (2015: 31), web tasarım ilkelerini, etkili iletişim kurma noktasında birer yol gösterici rehber olarak değerlendirmektedir. Keş'e (McClurg'dan akt. Keş, 2009: 27) göre de “Web tasarımı, tasarım alanları içinde grafik tasarımın bir alt disiplini olarak açıklanabilir. Tasarım, sanat alanları içinde bir disiplin olarak da görülebilir. Web tasarımı, nitelik olarak biçimsel farklılık gösterse de temel tasarım açısından diğer sanat ve tasarım dallarının bulunduğu ortak ilkeleri paylaşır.”

Metin (2019: 24)'e göre “görsel tasarım ilkeleri, görsel tasarım elemanlarını ilişkilendirerek bir sanatsal ürünün kurgu haline gelmesi amacıyla, mantığını, yasasını veya sistemini oluşturan prensiplerdir.”

Keş (2009: 27), “*Elektronik Yayıncılık ve Web Tasarım*” adlı çalışmasında estetik nitelikleri olan web tasarım ilkelerini “yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum/bütünlük şeklinde sıralamaktadır. Her biri aşağıda etraflıca açıklanmaktadır.

2.1. YALINLIK

Yalınlık; yüzeyler, cisimler, figürler arasında yer alan boşluk olarak tanımlanabilir. Pektaş (2001)'e göre, bir web tasarımında kullanılan öğelerin daha net algılanması boşluk/doluluk'a bağlıdır. Bunun için sadelik, yalınlık en önemli koşuldur. Sadeliği, yalınlığı sağlayan ise öncelikle boşluktur. Yalın olmayan, boşluğa sahip olmayan bir tasarımda öğeleri algılamak zorlaşır.

Web tasarımda kullanılan öğelerin daha kolay algılanması ve iletilmesi için bazı öneriler sunmakta ve bunlar Keş (Pettersson, 2002'den akt. 2009: 28) tarafından yedi madde halinde sıralanmaktadır:

- İletilmesi istenen görsel/sözel öge kadar grafik ve metin kullanılmalıdır.
- Gereksiz grafik öğeler kullanmak, görsel algıyı olumsuz etkiler.
- Renk ve metinlerin çeşitliliği, öğrenmeden çok, insan zihnini karıştırır.
- Çoklu ortam araçları iletiyi destekleyecek nitelikte kullanılmalıdır.
- Kullanılan görüntü öğeleri ve metinler uygun ve net olmalıdır.
- Kullanılan görüntü öğelerinin ne için kullanıldığı daima belirtilmelidir.
- Görüntü öğeleri ve metinler, kolay okunabilir ve anlaşılabilir olmalıdır.

Bir web sitesinin oluşturulmasında yalınlık ilkesi, önemli bir ayırt edici özellik olarak kabul edilmektedir. Süslü, gösterişli bir tasarım, esas ögenin önüne geçeceği ve

gereksiz görsel ve sözel öğeler, odaklanmayı zorlaştıracığı için bunları kullanmaktan kaçınmak gerekmektedir.

Web sitelerinde kullanılan görüntü öğeleri ve metinler, birbirine çok yaklaşmış, satırların ve paragrafların aralıkları çok dar bırakılmış ise algılama güçleşir. Gereksiz bant ve çerçeveler, süsleme amaçlı zeminler de dikkati dağıtan öğelerdir, esas ögenin önüne geçmektedir. Sayfa tasarımında boşlukların doldurulması kaygısı yerine algılamayı kolaylaştırıcı alanların yaratılması düşünülmelidir (Pektaş, 2001).

Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi için hayata geçirilen Kamu İnternet Siteleri Rehberi (KAMİS) Projesi'nin sadeliğe dair hazırladığı yönergeler şöyledir:

- Hedef kitlenin gereksinim duymadığı ya da kaldırıldığında eksikliğini hissetmeyeceği öğelerin hiçbiri internet sitesinde yer almamalıdır.
- İçeriğin kısımlara bölünmesi ve başlıklar altında toplanması anlaşılabilirliğini artıracaktır.
- Gereksiz tekrarlardan ve ağdalı cümlelerden kaçınılmalıdır.
- Başkanımız, Müdürümüz gibi konuşma dili kullanımlarından olabildiğince kaçınılmalı, birden çok ünlem işareti içeren konuşma yapıları kullanılmamalıdır.
- Görsel tasarım prensipleri uyarınca görsel karmaşa oluşturacak bileşenler sayfadan çıkarılmalıdır.
- Beyaz boşlukların yeterli ölçüde kullanılmasına dikkat edilmelidir (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/sade-ve-anlasilir-icerik/>).

2.2. TUTARLILIK-GÖRSEL SÜREKLİLİK

Tutarlılık, iyi yapılanmış sitelerde okura, okuma-izleme kolaylığı sağlayan en önemli özelliklerden biridir. Web sitelerinde tutarlılığın sağlanmasından site birliğinin oluşturulmasına, arka plan seçimine, yön bulma araçlarının kullanımına, satır uzunluğu ve yazı tipinin büyüklüğüne, başlık ve bölüm başlıklarının uyumuna kadar tasarım dil

birliği uyumu aranır. Parker, web sitelerindeki tutarlılığı, “sayfalar arasında farklı bir görsel dil kullanarak ani değişikliklerle siteyi ziyaret eden kullanıcının Őaşırtılmaması” olarak ifade etmektedir (Parker, 1999: 111).

Bir başka deyişle benzer metin ve görsel bileşenlerin tasarımının birbiriyle aynı tasarım yapısında olması tutarlılıktır. Bu sayede kullanıcılar, siteye ait farklı alt sayfalarda gezindiklerinde hâlâ aynı site içerisinde olduklarını hissetmekte ve daha güçlü gezinti (navigasyon) yapabilmektedirler

(<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/tutarli-sayfa-tasarimi/>).

Web sitesi tasarımında sayfalar arasında tutarlılık, Keş’in (Usask, 2005’ten akt. 2009: 29-30) değindiği aşığıda belirtilen özelliklerle sağlanmaktadır:

Ardıl olan sayfalardan diğer bir sayfaya geçerken sunum biçimi olmalıdır. Bütün site sanki tek elden çıkmış gibi olmalı; sayfanın birinde resmi, diğerinde argo bir yazı dili kullanılmamalıdır.

Kullanıcının siteyi ilk ziyaret ettiğinde öğrendiği etkileşim araçlarının işlevleri değiştirilmemeli, tutarlılıkları sağlanmalıdır.

Yönlendirme bilgileri, dolaşım araçları, kullanıcı girdileri, geri bildirim ya da işletim yönergesi gibi maddelerin yerleşiminde, renklerin kullanımında, işaretlerin ve yazının kullanımında (yazının rengi, kalınlığı, inceliği, eğikliği, puntosu gibi) ve grafiklerin biçiminde tutarlılık sağlanmalıdır.

Kurumların tutarlı bir imaj sergilemeleri ziyaretçilerde memnuniyet, güven duygusu ve dolaşım rahatlığı sağlayacağı gibi kullanıcıların da tekrar tekrar web erişim sağlamalarını beraberinde getirecektir.

KAMİS Projesi kapsamında ise “İnternet sitesindeki sayfaların tamamı birbiriyle tutarlı olmalıdır.” denilerek, aşığıdaki öneriler sıralanmaktadır:

- Ana menü ve yan menüler bütün sayfalarda aynı olmalıdır.
- Sayfa tasarımındaki yazı, başlık, resim, tablo, logo vb. bütün öğeler benzer şekilde tasarlanmalıdır.

- İnternet sitelerinin kullanılabilir olması için siteye ait bütün alt sayfalar arasında tutarlılık sağlanmalı, bütün sayfalar aynı yapıda tasarlanmalıdır.

- İnternet sitesi genelinde kullanılan yazı tipleri, yazı büyüklükleri, yazı renkleri ve sayfa hizalaması gibi özellikler bütün sayfalarda mümkün olduğunca aynı olmalıdır.

- Karmaşık site yapılarında üç ya da dört ayrı temel sayfa şablonu belirlenir. Bu şablonlar aynı grafik dili ve font yapısıyla tasarlanmalıdır. Logo ve üst bant kısmının boyu ve özellikleri, bu farklı tasarımlarda değiştirilerek ihtiyaca göre, tutarlılık bozulmamak kaydıyla düzenlenebilir.

- Sayfa içerikleri, dil yapısı ve hitap şekli tüm sitede tutarlı olmalıdır.

- Logo ve düğme gibi bileşenlerde görülebilecek bir piksel boyunda kayma ya da denge bozukluğunun kullanıcı tarafından kalitede olumsuz algı yaratacağı dikkate alınmalıdır

(<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/tutarli-sayfa-tasarimi/>).

2.3. AÇIKLIK

Web site tasarımlarının önemli öğelerinden bir diğeri de açıklık adı verilen, kullanılan yazı ve görsellerin net, belirgin ve anlaşılır olmasıdır. Sayfalarda benzer olarak aynı yazı büyüklüğü, aynı stil, aynı renk ve aynı düzenin kullanılmasıdır. Söz konusu ilkenin aynı zamanda okuyucunun gereksinimleri doğrultusunda kullanılan dille de ilişkili olduğu söylenebilir.

Anlaşılabilir iletişim için ideal ölçü ve yazı karakteri kullanmak gerekmektedir. Metin yazılarında normal okuma uzaklığında en iyi algılanabilen yazı ölçüleri, 9-12 punto arasında değişirken, bu ölçülerin ekran üzerinde daha büyük olmaları uygun olacaktır. Ayrıca Keş (Usask, 2005'ten akt. 2009: 32-33), içerik açısından "açıklık" ilkesini geliştirmek için aşağıdaki ilkelerin dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır:

- Alıcının sosyokültürel düzeyiyle uyumlu metin ve görsel dil kullanılmalıdır.

- Bozuk şive ve aşırı bilimsel dilden kaçınılmalıdır.

- Özlü fikirler sunulmalıdır.

- Devrik olmayan kısa ve anlaşılır cümleler kullanılmalıdır.
- Mümkün olduğu kadar işaret biçimi kullanılmalıdır.
- Olumsuz ifadelerden olabildiğince kaçınılmalıdır.
- Resmi olmayan dil kullanılmalıdır.
- İşaret zamirleri kullanılmalıdır.
- Gerektiği kadar bol örnek kullanılmalıdır.
- Toplumun her kesimini kapsayan bir dil kullanılmalıdır.

Açıklık, yazı dilinin ve görsel dilin doğru kullanılmasıyla ilişkilidir. Yazı dilinin okunabilir, anlaşılabilir ve algılanabilir olması, sayfa tasarımının kilit noktalardan biri olup, anahtar bir işlev üstlenmektedir.

Tipografi, web tasarım işinin önemli bir bölümüdür. Kullanıcıların siteyi benimsemesinde iyi bir tipografi büyük etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Hedef kitleye sunulan içerikler genellikle yazılar üzerinden aktarılacağından yazı görünümü; kullanılabilirlik ve erişilebilirlik algısına önemli ölçüde yön vermektedir. KAMİS Projesi'nin bu konudaki yönergeleri şöyledir:

- Yazıların okunabilirliğini artırmak için içerikler başlıklara bölünmeli, madde imiyle listeler oluşturulmalı, önemli ifadelerin dikkat çekme yöntemleriyle vurgulanması ve açıklamalara yer verilmesi gibi yöntemler kullanılmalıdır.
- Uzun metin içeriklerine sahip internet sitelerinde, okunabilirliği artırmak için içeriğin kısa ve anlaşılır bir özeti de kullanıcılara sunulabilir.
- İnternet sitesine ait farklı sayfalarda yer alan metin öğeleri için yazı büyüklüğü, yazı rengi, yazı tipi, arka plan biçimlendirmesi ve yazı yerleşimiyle ilgili görsel tutarlılık sağlanmalıdır.
- İnternet sitesinin tamamında benzer yazı biçimlendirmesi kullanılmalıdır.

- Sitenin bir sayfasında kullanılan yazı tipiyle başka bir sayfasında kullanılan yazı tipi farklı olmamalıdır. Başlıklar, bağlantılar ve içerikler için yazı biçimlendirmesi tüm sayfalarda standart hale getirilmelidir.

- Bağlantı olmayan metinlerde içeriklerin vurgulanması amacıyla, bağlantı algısı oluşturabilecek alt çizgi ya da renk kullanılmamalıdır.

- Kullanılan metin içerikleri, sadece görsel olarak değil; dilbilgisi, yazım ve imla kurallarına göre de doğru ve tutarlı olmalıdır.

- Rahat bir okunabilirlik sunulabilmesi için yazı satırları arasındaki boşluk, yaklaşık olarak satır yüksekliğinden yüzde 30 daha fazla olmalıdır.

- Yazı ve arka plan rengi arasında yeterli kontrast sağlanmalıdır. Küçük yazılar için 4,5:1 oranında, büyük yazılar içinse 3:1 oranında kontrast yeterli görülmektedir.

- Renk körü kullanıcılar dikkate alınarak yazılarda kırmızı ve yeşil rengin kullanımından kaçınılmalıdır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-gorunumu/>).

2.4. DENGE

Web tasarım ilkelerinden denge ise sağladığı etkiyle dikkat çekmekte olup, web sitesinde yer verilen görsel öğelerin konumlanmış biçimi, kapladığı yer, diğer bir deyişle ağırlığıyla ilgilidir. Denge, aynı zamanda bir tasarımda nesnelere arasındaki uyumlu ilişkiler olarak ifade edilebilir. Başka bir ifadeyle tasarımda denge unsurunun olması demek, görsel öğelerin birbiriyle uyum içinde olması demektir. Bu uyumun renkle, şekille, boyutla, değerle veya doku gibi tasarım öğeleriyle sağlanabileceğini bilmek ise bu işin en önemli parçasıdır. Özellikle tasarım yüzeyinde kullanılan beyaz boşluklar, denge sağlamada çok önemli bir etki sağlamaktadır. KAMİS; simetriye, kullanılan beyaz alanların dengeli olmasına ve tutarlılığa dikkat edilmesi ve bileşenlerin hizalanmasının özellikle ihmal edilmemesi gerektiğini vurgulamaktadır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/beyaz-alan-kullanimi/>).

Gözün rahatsız olmaması için, konusu ne olursa olsun, bir tasarımın dengeye ihtiyacı vardır. Dengesiz duran nesnelere bir savaşın, bir oluşun, bir durumun habercisi

gibidir. İnsan psikolojisi dengesiz olan her şeyden etkilenir (Ayaydın ve Özsoy, 2016: 182). Becer'e göre de (2018: 65) "Bir tasarımda denge unsuru varsa, o tasarım kendisiyle 'barışık' demektir."

Bir tasarımın kendisini göstermesinde büyük rolü olan denge unsuru çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir.

Becer (2018: 67-68), günümüzde bir adım öne çıkan simetrik denge ve asimetric denge ayrımını şöyle ortaya koymaktadır:

"Simetride durağanlık ve kasılma, asimetricte ise hareket ve gevşeme duygusu vardır. Birinde düzen ve kural, diğesinde rastlantı ve keyfilik egemendir. Daha genel bir anlatımla; simetri katılık ve sınırlılığı, asimetric ise hayatı, eğlenceyi ve özgürlüğü simgeler. Bir kompozisyonun simetrik ya da asimetric dengeye dayalı olmasının en önemli kriteri, tasarımın konusu ve içeriğidir. Tasarımcı oluşturduğu kompozisyonda optik ağırlıklara sahip unsurları belirli dengeler içinde bir araya getirmeye çalışır. Asimetric bir kompozisyon içinde kurulan dengeyi nesnel olarak değerlendirebilmek için; kompozisyonu aynada ters olarak izlemek ya da ters çevirmek gibi yöntemlere başvurabilir."

Tasarım içinde aynı görsel öğelerin eşit yerleştirilmesi simetrik dengeyi, eşit olmayan görsel ağırlıkların yarattığı etki ise asimetric dengeyi oluşturur. Düzenli ve tekrar yoluyla sağlanan simetrik denge, hareket ve enerji duyguları oluştururken, asimetric denge ise gerilim ve karmaşık duyguları çağırır.

2.5. GÖRSEL HİYERARŞİ

Görsel hiyerarşi, tasarım içindeki görsel unsurların vurgulanmak istenen mesaja göre boyutlandırılmasıdır. Tasarımda fotoğraf ya da illüstrasyonlar, büyük şekilde kullanılarak vurgulayıcı unsur haline dönüştürülebilir; kimi tasarımlarda ise tipografi, hatta bazen de beyaz boşluk ön plana çıkarılır. Boyutun dışında; rengi, açıklık-koyuluk değeri, ton değeri gibi diğere unsurlar da görsel hiyerarşiyi etkileyen faktörler olarak sayılabilir (Becer, 2005: 69-70).

İnternet sitelerindeki içeriklerin önem sırasına göre yerleştirilmesi gerektiğine dikkat çeken KAMİS Projesi, kullanıcılar tarafından daha sık tercih edilen işlem ve içeriklerin sayfa üzerinde daha kolay ulaşılacak yerlere yerleştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Konuyla ilgili hazırlanan yönerge ise şöyledir:

- Anasayfada ve alt sayfalarda sıkça kullanılan ya da önemli olan işlemlerin / bilgilerin görünür olması ve kolay ulaşılması sağlanmalıdır.

- Kullanıcılar genellikle sayfalarda sola ve üste odaklanmaktadırlar. Bu sebeple, sık kullanılan bilgiler tercihen bu alana yerleştirilebilir.

- Sıralama, kullanım sıklığı ve kronolojik öncelik-sonralık ilişkisi göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır, hiçbir ilişki olmadığı takdirde alfabetik ilişkiye dayandırılmalıdır.

- İşlemlerin / bilgilerin yerleri dinamik olarak sık sık değiştirilmemelidir (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/sayfa-hiyerarsisi/>).

Bir elemanın dikkat ve ilgi çekme derecesi görsel ağırlığıyla ilişkilidir. Tasarımda baskın elemanlar ilk olarak algılanır. Bu elemanlar hikâyenin nereden başladığını anlatır ve hiyerarşiye bağlı olarak izleyicinin gözü bir noktadan diğer noktaya hareket eder. Elemanlar dengeli bir biçimde yerleştirilirse izleyicilerin dikkati dağılmaz. Kullanıcılar bir web sitesine girdiklerinde görsel ipuçları sayesinde sitede nasıl hareket edeceklerine dair zihinsel bir harita belirir. Bu görsel ipuçları bilgilendirici ve tutarlı olmalıdır (Yılmaz, 2006: 17). Becer'e (2018: 202) göre başlık ve sloganlar mesajı daha çabuk iletmektedir. Çünkü bir tasarımda en etkili kriter fark edilebilmektir.

Tasarımcının görsel hiyerarşiyi amacına uygun şekilde kullandığı takdirde, mesajını etkin şekilde kurgulayarak, okura ileteneğine dikkat çeken Uçar (2016: 153-154), "Tüm bu süreç içinde renk, büyüklük, tipografi, imaj (fotoğraf, illüstrasyon veya diyagram) açıklı, koyulu, tasarımcının organize etmesi gereken elemanlardır. Bahsedilen hiyerarşik yapının tasarımı aşamasında sayısız seçenekler ortaya çıkabilir. Örneğin büyük olan her zaman en önce algılanan eleman olmak zorunda değildir. Büyük pastel bir fotoğrafın yanındaki parlak renklere sahip dinamik ve etkin bir görsel imaj, sayfanın kurgusunu tamamen değiştirebilir." şeklinde görsel hiyerarşinin önemine değinmiştir.

Sayfa tasarım elemanların görsel sunumu, bütün sitede tutarlı olmalı ve sayfanın görsel hiyerarşisi içinde yerleştirilmelidir. Örneğin, sayfa içeriği dolaşım elemanlarından daha üstte olmalı, arka planda kalmamalıdır. Çünkü esas önemli olan

içeriktir. Benzer şekilde bağlantılar, yazılar, sayfa başlıkları ayırt edilebilmelidir. Sayfa başlığı içerik içine gömülmüş bağlantılardan daha önemlidir, çünkü kullanıcılara nerede olduğu bilgisini verir (Yılmaz, 2006: 18).

Görsel hiyerarşi diğer tasarım öğelerini de etkilemektedir. Özellikle oran ya da dengeyle kurulan ilişkilerin görselliğe çekicilik katacağı söylenebilir.

2.6. VURGU

Vurgulayıcı unsuru saptamak, üzerinde düşünülmesi gerektiren bir diğer durumdur. Tasarımda vurgulanmak istenen unsur; konuya, müşterinin tutumuna ve hedef kitlenin özelliklerine göre değişiklik gösterebilir. Tasarımcı da vurguyu nerede kullanacağını tasarlamak zorundadır. Vurgulamanın, tasarımın optik merkezinde yer alması çoğunlukla yerinde bir karardır. Çünkü mesajın net ve kolay bir şekilde algılanmasını sağlayacaktır (Becer, 2018: 74).

Her görsel tasarımın söylemek istediği bir şey vardır. Bunun da temel fikri vurguda saklıdır. Uçar'a (2016: 155) göre görsel tasarım, çekici ve etkili bir vurgu ögesine gereksinim duymaktadır. Vurgu etkisi boyut, titreşim, renk, dokuyla sağlanabileceği gibi beyaz alan kullanılarak da ilgi çekici bir unsura dönüşebilir.

Tasarıma ilk bakıldığında baskın hareketlerin bulunduğu yerin vurgunun olduğunu söyleyebiliriz. Kontrast olarak belirleme, boşluklardan yararlanma, merkezi görüş açısı gibi göz hareketlerinin doğrultusu vurguyu netleştirir. Ancak, vurgu yapmak için çok karışık görüntüler, kullanılması istenilenin tam tersi etkiyle de sonuçlanabilir bu da izleyiciyi rahatsız eder.

Tasarımda her şey aynı değerde vurgulanmak istenirse, vurgu kavramı yok olur. Çok sayıda görsel unsurun bir arada kullanıldığı bir tasarımda vurgulamadan söz edilemez. Bu nedendir ki, önce algılanması istenen vurgulayıcı unsurun üzerinde durulması gerekir. Vurgulama; ön plana çıkması gereken unsuruyla ikinci planda kalması gereken unsur arasında gerçekleştirilecek bir yön, boyut, biçim, doku, renk, ton ya da çizgi kontrastıyla sağlanabilir (Becer, 2018: 74).

Özsoy ve Ayaydın (2016: 200-202), vurgunun önemini şöyle aktarmaktadır: Optik merkezde yer alan vurgu, merkezlikten habersiz olması durumunda amacına ulaşmayabilir. Tüm tasarım elemanlarının vurguyu oluşturabilecek etkisi vardır. Etkili vurgu oluşturmak isteniyorsa tüm öğelerin vurguya hizmet etmesi gerekir. Bir tasarımda zıtlıkların olması gerilimi oluşturur. Bu da vurguyu güçlendirir. Vurgulanmak istenen öğe bazı yönlerden diğer öğelere göre baskın olmalıdır ki, ön planda olsun ve seyirciyle daha iyi iletişim kurabilsin. Etkili bir vurgunun bir diğer tarafı sıra dışı görsellerin her zaman ön planda olmasıdır. Sıra dışı renk, çizgi, doku ya da çok küçük, çok büyük şeyler her zaman daha fazla dikkat çeker. Ayrıca koyu veya açık durumlar bulunduğu yere göre etkili bir vurgu ögesi oluşturabilir.

KAMİS Projesi kapsamında ise *"Dikkat çekme yöntemleri, sadece gerekli olduğu durumlarda ve abartılı olmayacak şekilde kullanılmalıdır."* denilerek kamu internet siteleri için bir sınır çizilmiştir. Konuyla ilgili yönerge ise aşağıdaki gibidir:

- Gereksiz animasyon ve hareketli içerik kullanımından kaçınılmalıdır. Aşırıya kaçacak hareketli içerik ve animasyon kullanımının kurumsal ciddiyet ile bağdaşmayacağı da unutulmamalıdır.
- Yazılar, dikkat çekmesi için birbirinden çok farklı olacak şekilde aşırıya kaçarak biçimlendirilmemelidir.
- Yazıda vurgulama yöntemi, renk körü kullanıcılar da dikkate alınarak, sadece rengiyle sağlanmamalıdır.
- Dikkat çekilmesi istenen yazıda sade vurgulama yöntemleri (kalın yazı tipi vb.) kullanılmalıdır

(<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazida-vurgulama-yontemleri/>).

2.7. RİTİM/DEVAMLILIK

Ritim/devamlılık unsuru, nesnelerin tasarımda uyum oluşturulacak şekilde dengelenmesidir. Gözün tasarımdaki önemli parçaları yakalamasını ve tasarımın mesajının kolaylıkla algılanmasını sağlayan bir ilke olarak değerlendirilebilir. Keş

(2009: 38), ritim kavramını “tekrar ya da tasarım öğelerinin birbirini izlemesi, tasarım öğeleri arasındaki aralıklar olarak” belirtmektedir. Ritim aynı zamanda “Gözün, tasarım yüzeyinde bir görsel elemandan diğer görsel elemana kesintisiz geçiş yaptırılıp devamlılığın sağlanmasıdır” (Becer, 2005: 70).

Görsel devamlılık sağlayan ritim, gözün tasarım üzerinde gezinmesi hareketidir. Becer (2018: 70), tüm sanat dallarının olmazsa olmazı olan ritim ilkesinin aşağıdaki yöntemlerle sağlanabileceğini belirtmektedir:

- Görsel unsurlar gözün normal hareketine uyacak bir yönde yerleştirilmelidir.
- Algılama yönü, okuyucunun dikkatini dağıtmamalıdır.
- Gözün yatay hareketleri dikey hareketlerine göre daha hızlı ve kıvraktır. Göz alışkanlık gereği soldan sağa ve yukarıdan aşağı yön izler. Ayrıca göz; büyükten küçüğe, koyu tondan açık tona, renkliden renksize, alışılmamış olandan alışılmış olana doğru bir algılama sırası izler.

Becer’e (2018: 70) göre, tasarımcı, göz hareketlerinin ustaca kullanıldığı bir tasarımda izleyeni, daima hedefine ulaştırmaktadır. Görsel öğelerin biçimleri ve boyutları arasında oluşturulan benzerlikler, tekrarlamalar ve görsel hiyerarşi; devamlılığı sağlamada etkin bir kullanım aracıdır.

Özsoy ve Ayaydın’a (2016: 158-159), göre ise “ritim; görsel hareketin, renklerin, şekillerin veya çizgilerin yani görsel tasarımda yer alan her türlü benzerliklerin tekrarı demektir. Ritim, görsel bütünlüğü sağlayan tasarım elemanlarının tekrarı olarak açıklanabilir. Ritimde, devamlılık tasarımın prensibidir. Renk, doku, şekil gibi görsel elemanların uyumlu ve düzenli tekrarları seyircinin rahatça gezebilmesini sağlar. Ritim, öğelere ve göze bağlı olarak değişik niceliklerde yoğunlaşarak düzenlenmiş ahenkler bütünlüğüdür. Tekrar eden formlar tasarımda ritim duygusu sağlarken aynı zamanda hareket etkisi de verir.

2.8. ORAN/ORANTI

Tarih boyunca sanatçı ve tasarımcılar, ilham kaynağı olarak doğadaki oransal ilişkilerle yapıtlarını kurgulamayı tercih etmişlerdir. Tercih edilen oran, izleyicide

duygusal etki oluşturabilmeli ve bu sayede estetik uyum yakalama da doğru orantılıyla sağlanabilmelidir. Rönesans ustaları, kübist ressamalar, ünlü mimar ve şehir planlamacıları yapıtlarında Altın Oran ilkelerinden yararlanmışlardır. “Oran; büyüklük, nicelik, derece bakımından iki şey arasında veya parçayla bütün arasında bulunan bağlantı, nispet olarak tanımlanırken, orantı ise bir şeyi oluşturan parçaların kendi aralarında ve parçalarla bütün arasında bulunan uygunluk, oran, tenasüp şeklinde açıklanmaktadır” (Ayaydın ve Özsoy, 2016: 232).

Becer’e (2018: 68) göre ise, “iki ya da daha fazla sayıda görsel unsuru tasarım yüzeyinde bir araya getirdiğinizde, bir orantı sorunuyla karşı karşıyasınız demektir. Tasarımcı açısından orantı, boyutlar arası ilişkilerdir. Tasarım yüzeyinin eniyle boyu, görsel unsurların genişlikleri ve yükseklikleriyle bir arada oluşturdukları kitlelerin boyutları arasında daima orantıya dayalı ilişkiler vardır.”

Doğada tüm varlıkların belli bir orantısal düzeni vardır. Kendi içinde hem görsel hem de işlevsel açıdan uyumlu bir oran vardır. Salyangozun sırtındaki spiral yuvası, kar tanesinin yapısı, zürafanın bacakları ve boynu arasındaki uyum, insan vücudunun oranları estetik oranlara örnektir (Ayaydın ve Özsoy, 2016: 239).

Aynı örneği veren Uçar’a (2016: 149) göre de, doğada birçok organizmada, mikrokozmoz düzeyinde altın oranın izlerini görmek mümkündür. Ağaçların gövdesi, dalları ve yaprakları arasındaki uyum, çiçeklerin iç içe geçmiş sarmal yapısı arasında hep orantısal uyum görülür. Bugün Atina’da bulunan Parthenon Tapınağı sanat tarihinde en çok araştırılmış yapılardan biridir. Bu yapının tüm geometrik ilişkileri altın oran sistemi içinde tasarlanmıştır.

Ceylan da oranlarla ilgili olarak “Genişlikler yüzdesel ifadeleriyle kullanıldığında sayfanın diğer platformlara uyumluluğu yükselmektedir.” demektedir (Ceylan, 2020:138).

Yukarıda belirtildiği gibi büyük önem taşıyan altın oran kavramı hakkında Becer (2018: 69), “bir çizgi herhangi bir yerinden bölündüğünde küçük parçanın büyük parçaya oranı, büyük parçanın bütüne oranına eşittir, sözüyle açıklamaktadır ve bir tasarımda uyumlu orantılara ulaşabilmek için matematiksel verilerden yararlanmalıdır” vurgusunda bulunmuştur. Nitekim site başarısında görsel denge, beyaz alan kullanımı,

renk ağırlıkları, karşıt renkler, sıcak ve soğuk renkler, geometrik dengeler, Gutenberg deseni, altın oran gibi prensiplerin büyük yararı olacaktır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/gorsel-tasarim-prensipleri/>).

Gutenberg deseni, kullanıcıların gözleriyle izlediği yolu temel alır. İnsan gözü, içerik yoğunluğu az ve tek sayfadan oluşan bir hikâyeyi hızlı ve basit bir şekilde kullanıcıların algılamasını sağlamaktadır (Topaloğlu, 2018).

2.9. UYUM/BÜTÜNLÜK

Uyum/bütünlük, web tasarım ilkelerinin görsel elemanlarının birliği bakımından ele alınması gereken önemli başlıklardan bir diğeridir. Becer (2018: 72), tasarımcıların uyuma önem vermeleri noktasında görsel unsurlara ilişkin şunları aktarmaktadır: “Tasarımcı, görsel unsurları bütünlük oluşturacak şekilde bir arada kullanırken, birbiriyle uyum sağlayacak bir biçimde düzenlemelidir. Bu şekilde kompozisyondaki dağınıklığın önüne geçmiş olur.” Bütünlük sağlanmazsa, göz yorulacağı için seyirci uzaklaşacak, bu nedenle görsel elemanların birbiriyle ilişkileri birlik oluşturmada önem taşımacaktır.

“Görsel bütünlük şeklinde de açıklayabileceğimiz uyum ilkesi, tasarımdaki en önemli etkidir. Belli bir kurala bağlı olmasa da tasarımın genel etkisi için vazgeçilmez bir önemdedir” (Uçar, 2016: 156). Tasarımda görsel öğeler bir araya geldiğinde bütünlük oluşturur. Öğelerin kendi aralarında uygun olması çelişki içinde olmaması demektir. Tasarımcı, bütünlük oluşturmada bazı farklı yöntemlerden de yararlanabilir.

Becer’e (2018: 72-73) göre, “Tasarım yüzeyini çevreleyen bordürler bütünlük sağlamada kullanılabilir. Okuyucu, bu benzerliği fark ederek bağımsız birimler arasında bütünlüğe dayalı bir ilişki kurar. Gerekli yerlerde beyaz boşluklar bırakarak, bir tasarımda bütün sağlamak mümkündür. Tasarımda sayfalar arasında bütünlük oluşturmak için yatay ve dikey eksenlerden yararlanır. Gözün tasarım üzerinde hareketini sağlayan üç nokta yöntemi, kompozisyon oluşturmada etkili bir yöntemdir, kompozisyonu tekdüze görünümünden kurtaracaktır.”

Bütünlük, kompozisyonda her şeyin birbiriyle uyumlu olmasıdır. Bütünlüğün zıddı olan karışıklıksa izleyiciyi kendisinden uzaklaştırır. Bütünlük aynı zamanda tasarımda düzen sağlayacak etkiye sahiptir.

“Uyum, aynılık ve benzerlik ilişkisi değildir. Hemen her konuda olduğu gibi, temel prensiplerden olan uyum (armoni) için de kesin bir kural koymak kolay değildir. Kullanım yeri ve yöntemlerine göre çok farklı ve kontrast yazı karakteri, renklerin birlikte kullanımı, yoğunluk, sistem ve ritim gibi diğer unsurlarla bütünleştirildiğinde görsel armoni adına çok iyi sonuçlar yaratılabilir” (Uçar, 2016: 156).

KAMİS Projesi kapsamında yayınlanan yönergede, internet sitelerinin genelinde kullanılan renklerin tutarlı ve birbiriyle uyumlu olması; site genelinde renk ve arka plan uyumuna dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/renk-kullanimi/>).

Özetle, bütünlüğün tasarım ilkelerinin en önemlilerinden biri olduğu söylenebilir. Tasarımda kullanılan, şekil-biçim, boş alan, büyüklük-küçüklük, font, renk gibi etkenlerin birbiriyle uyumlu olması önemlidir. Çünkü bütünlük ilkesinin sağlanmamış bir tasarımın eksiklik hissini vermekten kurtulamayacağı aşikârdır.

Tez çalışmasının bu bölümünde değinilen ilkelerin ardından aşağıda da “kullanışlılık, okunaklılık, dolaşım, erişilebilirlik ve renk kullanımı” özelinde web tasarımı ele alınmıştır.

3. GÖRSEL YÖNDEN WEB TASARIMI

İnternetin yaygınlaşmasıyla hüküm süren enformasyon çağında, kâr amacı güden özel kuruluşların yanı sıra, kamu kurumları, müşterilerine ve hedef kitlelerine bilgi ve hizmet sunmada bilhassa web sitelerinden etkin bir şekilde yararlanmaktadırlar. Eğitim kuruluşları da bu amaçla web sitelerini kullanarak tanıtım, bilgilendirme ve halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmektedirler (Coşgun Ovalı ve Coşkun, 2019: 106).

Söz konusu noktada halkla ilişkiler faaliyetleri yürüten bir web sitesi temsilen bileşenler, estetik, işlevsellik, kullanım konforu olarak sıralanabilir. Kullanılabilirlik, yazılım, donanım düzeyi vb. şeyler kullanıcılara memnun olmasını sağlayan kriterlerdir.

Kullanıma uygun tasarım, gereksinim duyulacak kadar bilgi, tasarım geliştirmeye uyumlu ara yüz, gözü yormayan font, kurumsallığa uygun renk, tutarlı bir üslup gibi kurallara dikkat edilmesi hedef kitleyle güvene dayalı ilişkiler ve beraberinde memnuniyet sağlayacaktır. Bir web sitesinin oluşturulması bu anlamda dikkat edilmesi gereken pek çok özellik barındırmaktadır diyebiliriz. Bu bölümde web ortamının görsel yönüyle ilgili olarak, kullanılabilirlik/kullanışlılık, okunaklılık, dolaşım, erişilebilirlik ve renk kullanımı anlatılacaktır.

Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi için hayata geçirilen KAMİS Projesi kapsamında birtakım yönergeler hazırlanmış, kamu internet sitelerinin tasarımında temel görsel tasarım prensiplerinden yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Temel görsel tasarım prensiplerinin arka planında uzun süren deneysel çalışmalar, olgunlaşmış tasarımlar ve psikolojik çalışmalarla ortaya konulmuş görsel algı sistemi olduğuna dikkat çeken proje görsel tasarım prensiplerinin çok boyutlu olacağına işaret etmiştir. KAMİS'in bu konuda hazırladığı yönergenin içeriği şöyledir:

- İnternet sitesinde, aynı sayfada ya da farklı sayfalarda kullanılan öğeler birbirini tamamlamalı ve bir bütünün parçaları gibi tutarlı olmalıdır.
- Birbiriyle ilişkili olan menüler, bağlantılar, ikon ve resimler birbirlerine yakın olacak şekilde gruplanmalıdır.
- Renk, şekil, boy ve pozisyon olarak benzeyen öğeler (düğme, menü, bağlantı vb.) benzer şekilde biçimlendirilmelidir.
- Önemli olan ve dikkat çekmesi istenen öğeler diğerlerine göre daha belirgin (boyut, renk, pozisyon, şekil vb.) olarak tasarlanmalıdır. Bunu yaparken tutarlılık ilkesine dikkat edilmelidir (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/gorsel-tasarim-prensipleri/>).

3.1. KULLANILABİLİRLİK/KULLANIŞLILIK

"Kullanılabilirlik" kavramına farklı perspektiflerden bakan "kullanıcı dostu olmak, kullanıcı deneyimi, insan-bilgisayar etkileşimi, insan-makine etkileşimi, ergonomi" gibi adlandırmalar temelde "insan faktörü"nü merkeze almaktadır. Günümüzde bilgisayar yazılımları; eskisinden farklı olarak sadece bilim insanlarınca değil, herkes tarafından kullanılmaktadır. Bu bakımdan bu yazılımların başarısı, arayüzlerinin ne kadar kullanıcı dostu olduğuna bağlıdır. Böylece "kullanılabilirlik" (usability) kavramı karşımıza çıkmaktadır (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>).

Görsel kullanılabilirlik, web ortamında kullanıcılarla iyi iletişim sağlayabilen sunumlar ortaya çıkartabilmektir; yani arayüzün önceden tasarımını planlarken kolay kullanımını da sağlamaktır (Yılmaz, 2006: 12). "Kullanılabilirlik, ürünlerin, fonksiyonel olarak doğru, kullanıma uygun, kolay öğrenilebilir, kolay hatırlanabilir, hata toleranslı ve öznel olarak memnun edici olmasıdır" (Dağıtmaç, 2010: 10). Keş tarafından aktarılan bir başka tanım ise, "Nilsen'e göre kullanılabilirlik, arayüz kullanıcılarının nasıl kolay kullanacağı değeri gösteren kalitenin özelliğidir. Bu kullanılabilirlik kalite özelliğinin beş bileşeni vardır; çabuk ve kolay öğrenim, etkili kullanım, kolay hatırlama, hataların düzeltimi ve memnuniyettir" şeklindedir (Keş, 2009: 45).

Shahizan Hassan ve Feng Li tarafından, web sitelerinin kullanılabilirlik özelliğiyle ilgili bir araştırmada şu tespitler bulunmaktadır:

- "Kullanılabilirlik için etkili bir ekran görünümü hazırlarken, içeriği çevreleyen beyaz boşluğun kullanımına, farklı ekran tipleri ve ekran ayarları açısından dikkat edilmelidir.
- Kullanılabilirlik ilkesine göre yükleme süresinin azaltılmasının en etkili yolu, tarama yeterliliği ve arama kolaylığıyla sağlanır.
- Sitenin görsel görünümünden daha önemli olan şey sitenin dolaşımıdır. Web sitesinde dolaşım yapan kişi bilgiye en kısa zamanda ulaşmak ister.

- Hareketli görüntü, video ve ses gibi çoklu ortam araçları, sözcüklerin yeterli olmadığı durumda daha etkili olmaktadır.

- Web sitesi kullanıcılarının amacı, gereksinim duydukları içeriğe erişmek ve diğer kullanıcılarla etkileşime geçmektir.

- Sitenin canlı ve yaşayan bir yapıda olabilmesi için de, e-posta, ziyaretçi defteri ve net forum gibi etkileşim özellikleri siteye eklenebilir.

- Son olarak web sitelerinin kullanılabilirliği ilgili yapılan araştırmalar tasarımdaki tutarlılığın, kullanıcıların öğrenmelerini hızlandırdığı konusunda etkili olduğunu kanıtlamıştır” (Keş, 2009: 45-46).

Web sitesinin estetik değerleri ne kadar önemliyse kullanılabilir olması da o kadar önemlidir. Mesela son zamanlarda web sitelerinin birçoğunda kullanılan sabit alanların işlevselliğiyle pencere hareket ettirilse bile nesnenin sabit kalması sağlanmaktadır (Ceylan, 2020: 148). Tasarlama sürecinin en başından düşünülüp tasarlanmış olması gerekmektedir. Bu sayede kullanım esnasında oluşabilecek sıkıntıların önüne geçilmesi mümkün olacaktır. Kısaca kullanılabilirlikte, kolay ve etkili iletişim, verimli dolaşım, esneklik ve güven duygusu kullanıcıları memnun eden ölçütler olarak ifade edilebilir.

KAMİS Projesi kapsamında hazırlanan rehberde bir ara yüzün ne kadar “etkin” ve “verimli” olduğunun çeşitli yöntemlerle ölçülebileceği belirtilerek bilim çevrelerince kullanıcı dostu olmanın, kullanılabilirliğin, "etkinlik, verimlilik ve kullanıcı tatmini" şeklinde üç boyutunun olduğu aktarılmaktadır. Rehberde bu kavramlar şu şekilde açıklanmıştır:

- Etkinlik: Belirlenmiş kullanıcı hedeflerinin yeterli doğruluk ve bütünlükte tamamlanıp tamamlanamamasıdır. Yazılım, istenen fonksiyonları tam olarak içeriyorsa etkin olarak değerlendirilir.

- Verimlilik: Belirlenmiş kullanıcı hedeflerinin gerçekleşmesi sırasında harcanan fiziksel ve zihinsel kaynakların, çıktılarının doğruluğu ve tamamlanmışlığıyla orantısıdır.

Az kaynak harcayan ve aynı sonucu verebilen bir etkileşim daha verimli olarak adlandırılır. Böyle bir etkileşim daha üretken bir çalışma ortamı oluşturur.

- Kullanıcı Tatmini: Kullanıcının yazılım hakkındaki kabul görüşü ve konfor duygusudur. Belirlenmiş hedefleri gerçekleştirirken kullanıcıların ne miktarda bunaldıkları, sıkıldıkları ölçülerek kullanıcı tatmini belirlenir (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>).

3.2. OKUNAKLILIK

Okunaklılık, tasarımcıların zaman zaman ihmal ettikleri bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tipografik mesaj iletimi, yazıları okunur kılan niteliklerin bir araya getirilmesiyle sağlanmaktadır. Sadece yazıların okunaklı olması etkin bir mesaj için yeterli değildir. Harfler arası boşluklar, düzenleniş biçimi, iletişimi ve anlaşılabilirliği dolaylı olarak etkiler. Okunaklı tipografi, bilgiyi nesnel olarak ileten bir araçtır (Becer, 2018: 185).

Tipografi tasarımın temel bileşenidir hatta yeni karakterler yaratmak, amaca uygun okunabilirliği sağlamak veya sadece tasarlamak estetik yazı tipleri geliştirmek tipografinin amaçlarından biridir. Bir yazı tipi seçmek ve kullanmak yalnızca okunaklılığa yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda iletişimi de etkiler. Bu nedenle seçilen yazı tipi mesaja uygun olmalıdır. Eğer mesaj vurgulu bir şekilde anlatılmak isteniyorsa yazı tipi bununla uygunluk göstermelidir. Zor ve protesto eden bir mesaj, sert ve protesto eden bir yazı tipine sahip olmalıdır. Zarif ve şık yazı tipleri bu durumda uygun olmayacaktır (Nakilcioğlu, 2013: 52).

Web sitelerinde amaç, bilgiyi aktarmak ve iletişimi sağlamaktır. Etkili sunum ve metnin okunaklılığı bu şekilde sağlanır. Okunabilirlik; rengin, yazının, kenar boşluklarının kullanımı ve arka plan ile metin arasındaki uyumun oluşturulmasıyla sağlanmaktadır (Keş, 2009: 48). Teknik açıdan dijital ekrandan metin okumak, basılı metni okumaktan daha yavaş ve yorucudur. Becer'e (2018: 185) göre, tipografik karakterlerin okunaklılığı, "kontrast, yalınlık ve orantı" şeklinde üç niteliğe bağlıdır. Harfler arasında kendini gösteren kontrastlar bulunmaktadır. Yatay, dikey, kıvrımlı ve eğimli hatlar sözcük içine yerleştirildiğinde kontrastlık artar ve algılama daha rahat

sağlanır. Harf araları açıldıkça da okuma kolaylaşır. Harf boyutu, satır uzunluğu ise okunaklılığı etkileyen başka bir unsurdur.

Öte yandan zeminde karışık doku ve biçim kullanımı okunaklılığı azaltmaktadır. Yazı ve zemin renkleri, gözün yazıyı rahat algılayabilmesi için birbirlerine çok yakın olmamalıdır. Pektaş'a göre, "Okunaklık açısından harf ve zemin arasında en az yüzde 70 ton farkı gereklidir. Zemin 100 değer ise harf 30 değerden fazla olmamalıdır." (İ. Uyan, 2009: 189). Renk kontrastlığıyla ilgili negatif ve pozitif aydınlatmalarla okunaklık etkisi üzerinde çalışmalar yapılmış; bunun sonucu olarak "negatif aydınlatma"nın (beyaz zemin üzerine siyah yazı) "pozitif aydınlatma"ya (siyah zemin üzerine beyaz yazı) oranla daha iyi bilgi aktarımı sağladığı ve anlaşılır olduğu saptanmıştır. Pozitif aydınlatmalarda ise okumada anlamanın zorlaştığı görsel iletişimde yavaşlık tespit edilmiştir.

"Hill ve Scharff, 1999'da yaptıkları çalışmada ise farklı yazı ve arka plan renklerinin okunabilirliğini araştırmışlardır. En iyi okunurluğun beyaz, sarı ve gri arkaplan üzerindeki siyah yazılarla ve beyaz arkaplan üzerindeki mavi yazılarla elde edildiğini ortaya koymuşlardır. Yeşil ekran üzerindeki kırmızı yazılar ve mavi ekran üzerindeki canlı pembe yazılar ise en az okunurluğa sahiptir" (Yılmaz, 2006: 22).

Bir tasarımda görselle birlikte kullanılan yazılar, güçlü bir anlatım sağlar. Özellikle açık zemin üzerine koyu ton yazı, yüksek oranda mesajın iletilmesinde önemli bir vurgudur. Ayrıca yazının karakteri, büyüklüğü, kalın, ince, eğik olması, yerleşimi, satır araları da okunurluğu etkilemektedir.

3.2.1. Tipografi

Harf ve dizgi düzenlemesi, tipografik tasarımın en temel konusudur. Yazılan dilin abecelerinde okumayı kolaylaştıran, anlamlandıran, söyleyişe ilişkin aksan ve genel noktalama amaçlı imlemelerle birlikte sayılar da yer almaktadır. Yazınsal ve görsel iletişimde tüm bunlar 'abece takımı' olarak yer alır (Sarıkavak, 2014: 155).

"Tipografi, yazı karakterlerinin iki boyutlu bir yüzeye estetik ve okunaklılık gibi ilkeler doğrultusunda yerleştirilmesidir. Aynı zamanda tipografi yüzyılların birikimiyle

göze neyin hitap ettiğini, nasıl yazılması gerektiğini anlatan sanat ve bilimdir” (Bayar, 2016: 167).

Uçar’a (2016: 95) göre ise tasarımda tipografi, “bilgi ve mesajın anlaşılır bir form diliyle iletilmesinin yanı sıra, bir tarz, kişilik, görsel bir dil, farklı bir imge olarak ortaya konan bir eleman olma iddiası taşımaktadır. Tipografi; dilin, insanlığın, form ve biçimlere yansımalarıdır. Tipografi, bir başka ifadeyle ‘yazıyla sanat yapma’ boyutudur.”

Okumak, tipografinin en yaygın işlevi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bir tasarımcı, tipografi dilini en doğru, en açık ve en akıcı bir şekilde sunmalıdır. Çünkü tasarımda bilgiyi sunmanın en önemli yolu anlaşılabilir bir iletişimdir (Nakilcioğlu, 2013: 36).

Tipografinin birinci işlevi “okumak”tır. Tipografik karakterlerin seçiminde en önemli kriter, okuyucunun gereksinimlerini karşılama olmasıdır. Bu da tasarımcının tipografik dili iyi tanıyor ve biliyor olmasıdır (Becer, 2018: 176). Okunabilirlik ve görsel algılanabilirlik gibi çoğu zaman tipografinin pragmatik işlevleri göz önünde olsa da tipografi, kimlik kazandırmanın en önemli tasarım elemanlarından biridir (Uçar, 2016: 106).

Tipografik bir mesaj; sözlü, görsel ve işitsel olabilir. Tipografik öğeler okunurken ve sözlü olarak yorumlanırken sözlü, görsel ve işitsel olarak yorumlanmalıdır. Bu bakımdan tipografi, çok dinamik bir iletişim aracıdır (Nakilcioğlu, 2013: 36).

1995’lerden sonra internetin yaygınlaşmasıyla birlikte sonra en önemli kitlesel iletişim araçlarından biri olarak hızla gelişim gösteren web, tipografik tasarımın üzerinde durulması gereken bir alandır (Sarıkavak, 2014: 191). Uçar’a (2016: 176) göre ise, iyi bir tipografi, bilgiyi en net ve en açık bir şekilde aktarandır. Güzellik ve estetik tipografinin ham maddesi değil, yan üründür. Asıl önemli olan anlaşılır bir iletişimdir

Web sitesinde tipografiden etkin bir şekilde sonuç almak için bazı düzenlemelere önem verilmesi gerekmektedir. “Pektaş’a göre, yazı karakteri seçimi, sayısı, puntosu, serifli, serifsiz, bold ya da italik olması, büyük/küçük harf (majiskül/miniskül) olması, bloklama biçimi, harf ve zemin rengi, zemin dokusu, satır

uzunluğu ve boşluklar, tipografik düzenlemenin temel sorunlarıdır" (İ. Uyan, 2009: 187).

Web sitesi düzenlemelerinde tipografik açıdan font çeşidinin az olması gerekmektedir. Gereğinden fazla font kullanılmamalı; çok özel yazı fontları yerine, tüm bilgisayarlarda mevcut olan font ailesi tercih edilmelidir. Bazı kaynaklarda yazı karakterleri “tırnaklı” (serifli), “tırnaksız” (serifsiz) ve “dekoratif” yazı karakteri olarak sınıflanmaktadır.

“Tırnaklı fontlar, daha çok geleneksel görünümlü bir biçime sahiptir. Kâğıt üzerinde basılı grafik ürünlerinde göz hareketleri açısından rahat ve okuması kolay bir fonttur. Tırnaklı yazıların ekranda zor okunurluğunun nedeni, ışık ve beyaz boşluğun harfin yapısını bozmasıdır. Yaygın olarak tırnaklı yazı karakterleri, Times New Roman, Garamond ve Palatino’dur. Tırnaksız font ise, daha çok çağdaş ve açık görünümlü bir yazı biçimidir. Tırnaksız font; piksel tabanlı ekran üzerinde tırnaklılardan daha okunaklı, düşük çözünürlükte dahi ekrana uyum sağlayan özelliktedir. Yaygın olan tırnaksız yazı karakterleri ise Helvetica, Arial ve AvantGarde’dır (Keş, 2009: 101).

Web sitelerinde en yaygın olarak iki çeşit yazı ailesi kullanılır; bunlar Georgia (tırnaklı) ve Verdana (tırnaksız) fontlarıdır. Gözün okuma yönü soldan sağa doğru olduğundan metin dizgilerinde paragraf düzeni açısından yaygın olarak sol blok düzenin tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Diğer yandan sürekli okuma gerektiren dizgilerde ilgi çekmek için seçilen kalın biçem vurgunun bir başka şeklidir. Dikkat çekmek için yapılan bu tür uygulamaların gereğinden fazla abartılı olması tersine etkiler yapabilir. Hedef kitleye göre okunaklık ölçüsüne dikkat edilmesi gerekmektedir. Sarıkavak’a (2014: 194) göre, “Metin okunur olmalı, izleyeni yormamalıdır. Yaş gruplarına ve hedef kitlesine göre metnin okunurluğunu sağlayacak punto ölçüsü, satır aralığı vb. tipografik önlemler alınmalıdır” (Sarıkavak, 2014: 194).

Web ortamında bir metnin tümü büyük harfle yazılmamalıdır. Fakat başlıkların ve alt başlıkların akılda kalıcı ve verimli bir şekilde olması için büyük harflerin de kullanılması gerekmektedir. Yine uzun yazı alanlarının iki ya da üç sütuna bölünmesi, okumayı kolay ve işlevsel hale getirecektir.

KAMİS Projesi kapsamında hazırlanan Kamu İnternet Siteleri Rehberi'nde ise internet sitelerinde kullanılan metinlerin yaygın yazı tipleri arasından seçilmesinin kullanıcıların metinleri daha hızlı ve kolay okuyabilmesi açısından önemli olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda hazırlanan yönerge şöyledir:

- Uzun metinlerde serif, kısa metin ve başlıklarda ise sans-serif metin kullanımı okunabilirliği artırmaktadır.
- Farklı büyüklük ve kalınlıklarda düzgün ve okunaklı görünecek bir yazı karakteri seçilmelidir.
- Tamamı büyük harflerden oluşan yazılar hem okumayı zorlaştırdığı hem de verilmek istenen mesajın kullanıcılar tarafından olumsuz algılanmasına neden olabilecekleri için özellikle bunların uzun yazılarda kullanımından kaçınılmalıdır.
- Özel karakter setine sahip dillerde içerik görüntüleyecek olan internet sitelerinde, kullanılan yazı tipi, ilgili diliyle uyumlu olacak şekilde seçilmelidir. Örneğin, aynı yazı tipi farklı karakter setlerinde kalın olarak görüntülendiğinde okunabilirlikleri açısından çok farklı olabilmektedir.
- Farklı araçlarla erişim durumunda hatalı karakter görünümü olmamalıdır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-tipi/>).

3.2.2. Yazı Boyutu

Bilgisayarda harflerin büyüklük ve küçüklüklerine göre aldığı ölçü birimine punto denir. Kullanıcıların ekran mesafesi bilgisayara, telefona ve tablete göre değişiklik gösterebilir. Bu kullanım mesafesine göre yazı büyüklüğünün iyi tespit edilmesi gerekmektedir. “Fransız yazı tasarımcısı Pierre Simon Fournier le Jeune, 1737 yılında “punto” birimini temel alan bir ölçü sistemi geliştirerek, tipografik ölçülerin standardizasyonunu başlatmıştır. Punto, günümüzde uluslararası geçerliliği olan tipografik bir ölçü birimidir. 1 punto 0.37583 milimetredir” (Becer, 2018: 180).

Web sitelerinde yazı büyüklüğünün iyi ayarlanması daha rahat okunaklı sağlamaktadır. Jakob Nielsen bu konuda büyük fontlar kullanılmasını önermektedir. Burada önemli olan büyüklüğün okunurluğa göre ayarlanmasıdır. Harf ölçü biriminin

küçük olması okumayı zorlaştırırken, dikkat çekici puntolarsa rahatsız eder, bu oranı iyi dengelemek gerekmektedir (Keş, 2009: 49).

Baskı yüzeyiyle göz arasındaki normal okuma uzaklığı 25-35 cm'dir. Harf boyutu seçerken bu durum göz önüne alınmalıdır. Normal okuma uzaklığından en iyi sonuç alınabilen yazı ölçütü 9-12 punto arasında farklılık göstermektedir (Becer, 2018: 186). “Yazının boyutu ve satır aralığıyla ilgili araştırma denemelerinde; tek, 1,5 ve çift olmak üzere üç çeşit satır aralığı ve 10, 12, 14 olmak üzere üç farklı puntoda metin kullanılmıştır. 10 punto yazının okunurluğunun hayli düşük olduğu gözlemlenmiştir. Tek ve 1,5 aralıklı okumalarda 14 punto, çift aralıklı okumalarda ise 12 punto değeriyle en iyi sonuç alınmıştır. Tek ve 1,5 satır aralığı 10 punto için en kötü değeri verirken aralık sayısı arttırıldığında yazı okunabilir hale gelmektedir. Eğer tasarım yaparken CSS (Cascade Still Sheets) ile satır aralığı 1,75 yapılırsa 12 ve 14 punto için uygun ayar yakalanabilir” (Demircan, 2001'den akt. Keş, 2009: 50).

KAMİS Projesi kapsamında hazırlanan Kamu İnternet Siteleri Rehberi'ne göre ise internet sitelerinde, 9-12 punto (12-16 piksel) arasında olan yazı büyüklüklerinin metinlerin okunabilirliği açısından uygun olduğu belirtilmektedir. Özellikle son dönemde yaygın olarak kullanılan bazı CSS kütüphanelerinin 16 piksel boyutunu standart boyut olarak kullanmaya başladıkları bildirilmektedir. Hazırlanan yönergenin maddeleri ise aşağıdaki gibidir:

- Yazı büyüklükleri, yüksek çözünürlüğe sahip ekranlarda okunabilir olmalıdır.
- Kullanılan yazı büyüklüğü 9 puntodan büyük olmalıdır.
- Okuma güçlüğü çeken kullanıcılar için, yazı büyüklüklerinin değiştirilme seçeneği sunulmalıdır.
- Göz gezdirilecek kısa metinlerin tamamının büyük harflerden oluşması, kullanıcıların daha rahat okumasını sağlamaktadır.
- Göz gezdirilecek kısa metinler daha büyük yazı boyutunda kullanılmalıdır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-boyutu/>).

3.2.3. Metin ve Boşlukların Yerleşimindeki Tutarlılık

Web sitelerinde metin ve boşluklardaki tutarlılık; yazının seçimi, puntosunun hiyerarşik yapıya uygun kullanımı, satır ve harf aralığının boşluğunun ayarlamasına bağlıdır. Başlık, paragraf ve harf arasının iyi ayarlanması gibi ölçütler daha rahat okunabileceğinden aynı zamanda da izleyicide memnuniyet sağlamaktadır (Keş, 2009: 114).

“Tipografik tasarımın metinlerin yer aldığı alanlarla uygun ve rahat bir boşluk ilişkisi içinde düzenlenmesi önemlidir. İşlevsiz gibi görünen ama aksine okunurluğu sağlayan bu alanlar (space) gereksiz öğelerle ya da süslemelerle doldurmak yerine tersine rahatlatılmalı ve onların nefes alması (espas) sağlanmalıdır. Çünkü ‘az ve öz’ işlevin ve işlevselliğin en temel yasasıdır” (Sarıkavak, 2014: 192).

Metin ve metin arasında kullanılan beyaz boşluklar, sayfa belirginliğini artıracak gibi daha iyi bir sunum imkân sağlayacaktır. Ayrıca başlıkların da metinlerden beyaz boşluklar aracılığıyla biraz uzaklaştırılması vurgu yapmayı da mümkün kılacaktır. Barbara Chaparro’ya göre, okuyucu üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda kenar boşluklarının okuyucular üzerinde olumlu etki yarattığı gözlenmiştir. Kenarlarda beyaz boşluk kullanımı; okuma hızında ve anlaşılabilirlikte artış göstermiştir (Keş, 2009: 52).

İnternet ortamında her geçen gün kitap, makale, gazete gibi dijital yayınları okuyanların sayısı artmaktadır. Bu artış üzerinde web sitelerinde beyaz boşluklardan yararlanmanın sağlandığı okuma-anlama ve dikkat kolaylığının önemli oranda etkili olduğu söylenebilir.

“Pektaş, web sitesinde yazı ve görüntüyü gösterenin “beyaz boşluk” olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre fazla boşluğun dinlendirici ve rahat algılatma özelliği bulunmaktadır. Az boşluk ise karışıklık ve karmaşa yaratır, algılamayı güçleştirir. Yazı alanına çok yaklaşmış görüntü öğeleri hem yazının hem de kendinin algılanmasını zorlaştırır. Yazıyla görüntü arasında en az 4 mm boşluk olması gerekir” (Keş, 2009: 53). Kısaca puntoların; satır ve harf aralığıyla iyi ayarlanması ve diğer öğelerle, görsel dengeyi bozmayacak şekilde kullanılması gerekmektedir.

KAMİS Projesi kapsamında hazırlanan rehberde, internet sitelerindeki metin blokları biçimlendirilirken, engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmaktadır. Kullanıcıların, yazı ve zemin rengini gereksinimlerine göre değiştirebilmesinin sağlanması için her satırda maksimum 80 karakter (örneğin; harf, rakam, sembol, glif vb.) bulunmasına dikkat edilmesi ve metinlerin iki yana yaslı olacak şekilde hizalanmasından kaçınılması gerekmektedir. Satırlar arası minimum 1,5 satır boşluk bırakılmasına ve paragraflar arasındaki boşlukların satır aralığının en az 1,5 katı olmasına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmektedir (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum4.pdf>).

3.2.4. Harfler Arasındaki Boşluk

Tipografide harflerin aralarında belirli boşluklar bırakmaya espas denir. Daha basit bir ifadeyle harf arası boşluk düzenlemesi de denebilir. Okuyucuların yazılanları daha rahat bir şekilde okuyup, algılamaları ve anlamları bakımından önem taşımaktadır. Harf aralığı okunurluğu etkilediğinden ne çok dar ne de çok geniş olmamalıdır. Kelimelerdeki harf aralıklarının, boşluğun az olması kolay algılamayı sağlar ve okumayı kolaylaştırır. Fazla sıkışık olması ise algıyı zorlaştırır, kargaşa yaratır. Harf boşluğu okunaklık için önemlidir ve iyi dengelenmesi gerekmektedir.

“Harf arası boşluk gereğinden fazla artırıldığında ya da azaltıldığında okuma güçlüğü doğar. Her yazı karakteri için doğru denilebilecek okunaklı, gözü rahatsız etmeyen boşluk oranları mevcuttur. Bu boşluklar profesyonel tasarım boyutunda yazının puntosuna, anatomisinin oranlarına, sütün genişlik ve satır arası boşluğa ilişkilendirilerek karar verilebilen karmaşık ayarlardır” (Uçar, 2016: 126).

Sarıkavak’a (2014: 61) göre de, harf boşluk düzeni değişkenlik gösterir ve tasarımcının gereksinimine ya da arzusuna nasıl uygun geliyorsa düzenlenebilir. Birimlerde ve daha küçük ölçülerle de ölçülebilir.

Harf aralarındaki boşluklar okunaklığı ve algılanabilirliği etkiler. Boşlukların belirlenmesinde uyum sağlayan optik kriterlere başvurulmalıdır. Tipografik yapı içinde kullanılan boşluklarda tutarlılık ve süreklilik sağlanmalıdır. Tipografik uyumu etkileyen ise üç unsur bulunmaktadır Harf boyutu, satır uzunluğu ve satır arası boşluklar doğru kullanıldığı takdirde zor anlatılan yazılar bile kolaylıkla okunaklık kazanır (Becer, 2018: 186).

KAMİS Projesi kapsamında hazırlanan rehberde internet siteleri için harfler arasında en az 0,12 yazı karakteri boyutu ve kelimeler arasında en az 0,16 yazı karakteri boyutu bırakılmasının algılanabilirliği artıracığı ifade etmektedir (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum4.pdf>).

3.2.5. Büyük-Küçük Harf Kullanımı

Metin okunurluğu üzerinde büyük-küçük harf kullanımı güçlü bir etkiye sahiptir. Büyük harf taramak zor olduğu için özellikle kısaltma ve kısa adlarda kullanmak daha uygundur. Kısa başlıklar hariç yazılara büyük harfle başlamaktan kaçınmak gerekmektedir. Çünkü kelimeler bütün olarak okunmakta ve tanınmaktadır (Keş, 2009: 109).

Dikkat çekmek ve kolay okunabilirlik sağlamak amacıyla uygulanan büyük harf kullanımı, gerçekte tersine etki yapabilir (Sarıkavak, 2014: 193). Büyük harflerin okunurluğu zordur. Tek düze dikdörtgen olarak algılanırlar, küçük harflere oranla dikkatleri kolayca çekemezler. Büyük harfleri bir sözcüklük bilgiler için kullanmak yararlı olabilir. Fazla kullanılırsa etkisini kaybeder. Hepsi büyük harfli olan metinleri okumak, hem yorucu hem de yavaştır çünkü aynı ölçüde olduklarından tanınırlıkları azalmaktadır” (Webdesignfromscratch, 2005’ten akt. Keş, 2009: 110).

Sürekli okuma durumlarında büyük ve küçük harflerin birlikte kullanımının daha uygun olduğu bilinmektedir. Ekranda belli bir noktaya dikkat çekilmek istendiğinde de büyük harf kullanmanın sağladığı odaklanmadan dolayı daha etkili olması beklenmektedir (Yılmaz, 2006: 26).

“Büyük ve küçük harflerin işlevsel bir farkı vardır. Küçük harflerin gövde dışındaki üst ve alt uzantıları okumayı kolaylaştırır. Küçük harflerin rahat okunabilir özelliğine karşın, büyük harfler daha kolay tanımlanabilir ve görsel olarak daha güçlüdür. Kısa uyarılar, örneğin DUR, DİKKAT vb. belirteçler, büyük harf kullanılarak daha güçlü etkiler kazanır. Ancak çoğu kez genel inanın aksine, büyük harf metinler, özellikle uzun süre okunması gerekenler zor okunur” (Uçar, 2016: 130). Genel olarak sürekli okunma durumunda metin başlıkları ve alt başlıklar gibi kelimelerin büyük harfle yazılması önerilebilir. Uzun metinlerinse küçük harflerle yazılması, kolay okunabilirlik açısından daha uygun bir kullanım imkân sunabilir.

KAMİS Projesi çerçevesinde hazırlanan rehber; göz gezdirilecek kısa metinlerin tamamının büyük harflerden oluşmasının, kullanıcıların daha rahat okumasını sağladığı yönünde bilgi vermektedir (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-boyutu/>). Ayrıca tamamı büyük harflerden oluşan yazıların hem okumayı zorlaştırdığını hem de verilmek istenen mesajın kullanıcılar tarafından olumsuz algılanmasına neden olabileceğini, bu bakımdan özellikle uzun yazılarda kullanımından kaçınılması gerektiğini vurgulamaktadır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-tipi/>).

3.3. DOLAŞIM

Web sitelerinde bulunan bilgi, belge ve görüntüler, fiziksel bir yer kaplamaktadır. Bu, şehir ve hava alanlarındaki fiziksel alanlara benzemektedir. Örneğin büyük ve karmaşık olan yerleşim yerlerinde insanlar aradıklarını bulabilmek için; trafik levhaları, sokak numaraları gibi işaret dizgelerine gereksinim duyarlar. Web ortamında bu dizgeler, logo, yönlendirme düğmeleri, bağlantı araçları olup, sitede dolaşım işlevini yerine getirir (Keş, 2009: 56).

Dolaşım kavramına farklı bir açıdan yaklaşan Teker'e (2009: 194) göre, Tasarımcının görevi, bir web sitesinde ziyaretçilerin yolunu bulmasını sağlamaktır. Gezinti kolaylığı sağlayan sistematik düzenler kullanılması ve uygun ikon, ok ve şekillerin doğru yere konması gerekmektedir.

Web siteleri özelinde görsel açıdan estetiğin değeri önemli olsa da, işlevsel olmayan bir sitenin kötü tasarlandığı söylenebilir. İyi bir yönlendirme, tasarımın bütünsel birliği için önemlidir. Zira ziyaretçi yönlendirme ipuçlarını yeterli bulmadığı takdirde, web sitesi menülerinden, içeriğine kadar karmaşık bir hale bürüneceğinden kullanıcıların söz konusu siteden uzaklaşmaları gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu nedendir ki dolaşım tasarımı, üzerinde durulması gereken önemli bir özelliktir.

Web sitelerinin kendi içinde bir düzeni olması görsel kimlikle sağlanabilir. Görsel kimlik bir bütüne ait olma duygusu verir ve kullanıcının site içerisinde kaybolmasını önler. Yapılan araştırmalarda dolaşım dizgesinin sitenin marka yapısıyla da bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Marka için seçilmiş olan rengin hem ürünün tanıtımını hem de akılda kalıcı yönlendirme dizgesinin yapısını etkilediği

vurgulanmıştır. Örneğin Vakıfbank sarısı, Coca Cola kırmızısı, Parliament mavisi gibi renk kullanımları, o sitenin ya da ürünün tanımlanmasıyla özdeşleşen kurumlara örnektir (Keş, 2009: 58-61).

Web tasarımında, kullanıcıların buldukları noktayı göstermek için başlık çubuğu kullanılabilir. Başlık çubuğu, kullanıcının geliş yerini ve o anda bulunulan noktayı görüntülemelidir. Bu bağlantılar sayesinde site içi ulaşım daha rahat sağlanmaktadır. İkonlar uygun görünen yerlere sayfanın altına ya da sol tarafındaki bir sütuna yerleştirilmelidir (Teker, 2009: 195). Yılmaz'a (2006: 27) göre, en sık rastlanan dolaşım eleman biçimleri; yatay ve dikey menü çubukları, açılır ve basamaklı menüler, kayan listelerdir.

Kullanıcıyı istediği yere götürecek ve kullanım kolaylığı sağlayacak dolaşım sisteminin bulunmasının kullanıcı etkileşimi için oldukça önemli olduğu söylenebilir. Kullanıcıların daha önce ziyaret etmiş oldukları sayfayı gösteren linkin farklı renkte görünmesi, anasayfaya dönülebilecek yer işareti gibi ipuçları; dolaşım bakımından kullanıcılara büyük kolaylık sağlayacaktır.

Web sitelerinde sıra düzensel dolaşım, genel dolaşım ve yerel dolaşım olmak üzere üç çeşit yönlendirme biçimi kullanılmaktadır:

“(1) Sıradüzensel Dolaşım (Hierarchical): Sitedeki sıra düzensel uygulamalar tıpkı bir kütüphane gibi büyük bir ağaç olarak en iyi ve zengin biçimde organize edilmiş bilgiler içeren uygulamalardır. (2) Genel Dolaşım (Global Navigation): Genel uygulamalar, tüm noktalar arasında kolay ve mantıklı sıçrayabilinen sitelerdir. Bunun en iyi yolu, daha geniş kategorilerin daha az sayıda bilgiyle sunulmasıdır. (3) Yerel Dolaşım (Local Navigation): İki şey arasında bağlantı kurmak için kullanılır, geniş alan içinde daha derin bilgiye ulaşmak için uygulanır. “Dolaşımın en temel şekli gömülü bağlantılardır. Eğer web üzerinde başka bir yerde daha fazla bilgiyle bir kavram desteklenmek istenilirse gömülü bağlantı bu yöntem için en uygundur” (Timberlake, 2004'ten akt. Keş, 2009: 61-62).

Bir web sitesi iyi tasarlanmış olsa bile dolaşımında yaşanan aksaklıklar kullanıcıları olumsuz etkileyeceğinden, bu durumun web sitelerinde kullanılabilirliğin düşmesine yol açacağı söylenebilir.

Anasayfanın web sitesinin başlangıç noktası olduğu unutulmamalıdır. Günümüzde anasayfalar üzerinde kullanılacak yönlendirme araçları işlevleriyle birlikte Keş'in (2009: 62) aktardığı şekilde aşağıda verilmiştir:

- Dolaşım çubukları (Navigation barı/nav-bar),
- Aşağı doğru açılan menüler (Drop down menüler, Javascript, CGI),
- Grafik görüntülü yönlendirme düğmeleri,
- Grafik görüntülü haritalar (Graphic-image map),
- Metin bağlantıları-gömülü bağlantılar (Text link-Embedded linkes),
- Ekmek kırıntısı izi bağlantıları (Bread-crumb trail),
- Sekme dolaşım (Tab navigation),
- Site haritaları (Site map),
- Rehber turu (Guide tour),
- Pencere kullanımını (in frame),
- Arama kutuları (Devingen olarak üretilen URL'ler).

Dolaşım çubuklarının sayfa içindeki yerleşimlerinin iyi belirlenmesi, grafik düğmelerin ya da yazı bağlantılarının ayırt edici özelliklerde olması, yatay ve dikey menü çubuklarının oluşturulması gerekmektedir. Genelde web sitelerinde dolaşım çubukları sayfanın sol kısmında yer alırken, bazı sitelerde üst kısımda yer almaktadır. Sol tarafta kullanılan menüler yanlış olmamakla birlikte, web kullanıcı alışkanlıklarından dolayı gözü zorlayabilmektedir.

Aşağı doğru açılan menüler, web sitelerinde dolaşım kolaylığı sağlayan, alt başlıkları oluşturan hiyerarşik yapılardır. Fareyle üzerine tıklandığında açılan menülere “açılır menü” (drop-down) denmektedir. Çok sayıda kategoriye sahip olan web sitelerinde avantaj sağlayan bu menülerin temel amacı, içeriği yoğun bilgilerin fazla yer kaplamadan görüntülenmesini sağlamaktır.

Grafik görüntülü yönlendirme düğmelerinde ise en büyük avantaj algılama bakımından sağladığı kolaylıktır. Bu sayede var olan içeriğin biçimi şekillendirilerek izleyici rahatça yönlendirilebilir.

Kullanıcıların web sitelerinde dolaşımlarında en popüler yöntemlerden biri grafik görüntülü haritalardır. Shneiderman 1997’de bir web sitesinin görsel olarak özetinin sunulmasının kullanıcıya memnuniyet sağladığını ve yanlış yönlendirmeyi azalttığını söylemiştir (Yılmaz, 2006: 32).

Metin bağlantıları-gömülü bağlantılar, dolaşım dizgesi içinde en çok kullanılan bağlantılardır. Bu bağlantılar sol üst ve alt çubuk menülerin içinde kullanılabilceği gibi ana metnin içinde de gömülü olarak da kullanılabilir (Keş, 2009: 66).

İçerik yolları olarak da bilinen ekmek kırıntısı izi bağlantıları, kullanıcıların web üzerinde belli bir yere gelirken kullandığı yolu göstermektedir. Örneğin: “Anasayfa >> Üniversiteler >> Burs Olanakları” gibi (Yılmaz, 2006: 34). İçerikleri fazla ve geniş olan hiyerarşik sitelerde “ekmek kırıntısı izi” yaklaşımı kullanılmaktadır.

Sekme dolaşım, aynı işleve sahip sınıflandırmaları göstermekte ve sitenin bölümlerine hızlı geçiş yapmayı sağlamaktadır. Nitekim web sitesinin estetik değerleri ne kadar önemliyse kullanılabilir olması da o kadar önemlidir. Kısaca sekme dolaşım; kullanıcıları memnun eden ölçütlerden biridir.

Sitedeki bütün sayfalara kolayca ulaşmak için bağlantılar içeren bir rehber niteliğindeki site haritalarının, metinsel ve grafiksel olmak üzere iki türü vardır. Metinsel site haritalarının kullanımı, oluşturulma, güncellenme ve indirilme açısından daha kolaydır. Metinsel site haritalarına nazaran grafiksel site haritaları ise çeşitli resim ve grafik öğeleri içeren grafiksel haritalardır ve grafiksel site haritaları belli noktalara dikkat çekmeyi kolaylaştırmaktadır (Yılmaz, 2006: 32). Site haritaları, kolay dolaşım imkânı sağlayan, kitapların içindekiler kısmına da benzetilebilir.

KAMİS Projesi kapsamında hazırlanan Kamu İnternet Siteleri Rehberi'nde karmaşık yapıdaki internet sitelerinde, site haritasına yer verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yine kamu internet sitelerinin geniş bir kullanıcı kitlesine hitap ettiği için zengin içeriğe ve çok katmanlı navigasyon yapısına sahip olabileceği ifade edilmektedir. Site içerisinde kaybolmuş ve siteyi terk etmek üzere iken, kullanıcının zor zamanında yardımcı olan site haritaları hakkında KAMİS yönergesi şu şekildedir:

- Zengin içeriğe ve çok katmanlı navigasyon yapısına sahip olan internet sitelerinde, yapının rahatlıkla anlaşılabilmesi için site haritaları kullanılmalıdır.

- Site haritasına ait bağlantı, kullanıcıların kolaylıkla bulabilecekleri bir yerde konumlandırılmalı ve “Site Haritası” olarak isimlendirilmelidir.

- Site haritaları kullanıcıların algısını zorlamamalı; mümkün olduğunca kısa tutulmalıdır.

- Site haritaları bir bakışta anlaşılabilir seviyede basit olmalı veya kademeli gösterim (akordiyon) ile dolaşım kolaylığı sağlanmalıdır.

- Site haritalarında dinamik yapı kullanmaktan kaçınılmalı; basit ve statik bir yapı kullanılmalıdır. Karmaşık ve yenilikçi teknolojilerin kullanımı, erişimi kolaylaştırmak amacıyla tercih edilse de sitenin erişilebilirliğini azaltacaktır.

- Uzun ve aşağıya kaydırma ihtiyacı oluşturan sayfalardan kaçınılmalı; mümkünse birden fazla sütunlu yapı kullanılmalıdır veya gerektiğinde hiyerarşik olmak üzere gruplama yapılmalıdır (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/navigasyon/site-haritasi/>).

Rehber turu, yönlendirme dizgesi olarak, ziyaretçilere rehberlik yapan ekran görüntüleridir (Keş, 2009: 68). Kullanıcıların web sitesinde kalması ve sitenin kullanılabilirliğini artırması bakımından ekran görüntülerinin işlevsel hâle getirilmesi önemlidir.

Pencerelerin kullanımı da yönlendirme araçları arasında yer almaktadır. “Bazı tasarımcılar yönlendirme kolaylığı açısından pencereleri kullanırlar. Üstte, sol yanda ve ana pencere olmak üzere üç pencere yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu yöntem sayesinde, kullanıcı dolaşım çubuğuna tıkladığında her sayfada dolaşım çubuğunu yeniden yüklemek zorunda olmayacak ve yukarıdaki pencere sabit kalırken yalnızca içeriğin bulunduğu ana pencere değişecektir” (Timberlake, 2004’ten akt. Keş, 2009: 67).

Arama kutuları da bilgi ve belgelerin aranmasında kısa yoldan kolaylık sağlayan dolaşım dizgeleridir. Kullanışlı olduğu kadar yaygın olarak kullanıldığı da söylenebilir.

3.4. ERİŞİLEBİLİRLİK

Web siteleri için erişilebilirlik söz konusu olduğunda, sayfalar bütün kullanıcıların gereksinimleri düşünülerek tasarlanmakta ya da özel tasarımlar yapılmaktadır. Diğer bir deyişle, Dünya Bilgisayar Ağları Birliği'nin (W3C-World Wide Web Consortium)'nin yöneticisi ve kurucusu olan Tim Berners-Lee; erişilebilirliği, 'kullanıcılarının engelliliğini önemsemeksizin bütün kullanıcılar tarafından erişilebilirlik olarak tanımlar' (Webnauts, 2005'ten akt. Keş, 2009: 73). En geniş anlamda erişilebilirlik, bir hedefi gerçekleştirmek için kullanıcıların gereken ürünlere ulaşabilmesidir (Rubin ve Chisnell, 2008'den akt. Sağlar, 2019: 70).

Kullanıcılar web sitelerine sorunsuz olarak erişmek istemektedirler. Web sitelerinde erişilebilirlik iki şekilde incelenebilir. Bunlardan biri, internet sitesine erişime aracılık eden aygıtların yazılımsal ve donanımsal özellikleridir. Cihazların ekran çözünürlüğü web sitelerini doğrudan etkileyen bir özelliktir. Bir diğeri ise kullanıcıların özel durumlarıdır (Delen ve Abdüsselam, 2015: 163). "Webnauts'a göre birçok engelli kullanıcı, renk körleri ve görme yeteneği az olan kullanıcılar, duyma engeli olan kullanıcılar, motor/fiziksel engeli olan kullanıcılar, anlama ve öğrenme zorluğu olan kullanıcıların kişisel sorunları da erişimi etkilemektedir." (Webnauts, 2005'ten akt. Keş, 2009: 73). Ayrıca birçok ülke, sağladıkları erişimle engelli kullanıcılara çözüm sunmaktadır. "Dünya Bilgisayar Ağları Birliği ("W3C"/World Wide Web Consortium), Web Erişilebilirlik Öncüsü (Web Accessibility Initiative - WAI) ve "U.S. Bölüm 500 rehber" "(U.S. Section 500 Guidelines) engelli kullanıcıların web'de erişimi için gerekli çalışmaları sürdürmekte; aynı zamanda rehberlik etmektedir" (Pavka, 2005'ten akt. Keş, 2009: 74).

"Erişilebilirlik İlkeleri Rehberi'nde yer alan ilkeler, ISO/IEC 40500:2012 standardı ve WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines – Web Sayfası İçerikleri Erişilebilirlik Kılavuzu) temel alınarak hazırlanmıştır. WCAG 2.0 kılavuzu, Dünya Çapında Ağ Birliği (W3C) tarafından belirlenmiş ve uluslararası geçerliliğe sahip 61 kriterden oluşmaktadır. Belirlenen 61 kriter A Düzeyi (25 kriter), AA Düzeyi (13 kriter) ve AAA Düzeyi (23 kriter) olmak üzere 3 seviyeden oluşmaktadır" (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>). Bu kriterlerdeki temel

amaç; kullanıcıların sitelere erişimlerinin sorunsuz bir şekilde sağlanması ve kullanıcıların temel beklentilerinin karşılanmasıdır.

Tasarımcılar, erişilebilirliği planlarken engelli bireylerin dikkate alınması konusunda bilinçli hareket etmelidir. Buna ilave olarak doğal yaşlanma sürecinden dolayı da yaşlı kullanıcılar için tasarımda iyileştirmeye yönelik önlemlerin (yazı puntosu, yazı karakteri, renk gibi) alınabiliyor olması da gerekmektedir.

“Pavka’ya göre web tasarımında erişilebilirlikte anahtar kelimeler; basitlik, görecelik ve iletişimdir. Bu üç özelliğin dışında eş değerlilikler, dolaşım ve bağlantılar, fontlar, tablolar, renk gibi sorunların giderilmesi de web sitesinin erişilebilirliğini artırmaktadır” (Keş, 2009: 74). “Sitenin içerisinde çerçeve özelliğinin bulunması ya da bulunmaması, sitenin metin halinde sunulması, dokümanların metin halinde indirilmesi ve yazılımsal sitenin yabancı dile çevirisinin bulunması ya da bulunmaması, görme bozukluğu olanlar için yazılımın bulunup bulunmaması sitenin erişilebilirlik özellikleri içerisinde yer alır” (Yurdakul ve Coşkun, 2009: 1959).

Tasarımcı, hem estetik, hem işlevsel, hem de çoklu ortam sitelerini (video, görüntü, ses vb) tasarlayabilmek için çaba sarf etmektedir. Fakat yazılımsal ve donanımsal eksiklerin göz ardı edilmesi, erişimi olumsuz etkilemekle birlikte kullanıcıların da siteyi terk etmesine sebep olabilir (Keş, 2009: 74). Ancak erişim sadece data hacmiyle alakalı bir durum değildir. Teknolojik altyapı, internet türü ve hızı gibi özellikler de erişimi etkileyebilmektedir (Yurdakul ve Coşkun, 2009: 1972).

"İnternet Sitelerinde Kullanılabilirlik ve Erişilebilirlik Rehberi"nde internet sitelerinin, erişilebilirlik ilkelerine ve W3C tarafından hazırlanan WCAG standartlarına göre uygunluğun kontrol edilebilmesi için şu araçlar önerilmektedir:

- Wave Web Accessibility Evaluation Tool (<http://wave.webaim.org>)
- A Checker Web Accessibility Evaluation Tool (<http://www.atutor.ca/achecker>)
- Markup Validation Service (<http://validator.w3.org/>)

Bunun yanında W3C tarafından önerilen erişilebilirlik değerlendirme araçları için şu bağlantılar verilmiştir (<http://www.w3.org/WAI/ER/tools/complete>), (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>).

Erişilebilirlik konusunda eğitim kurumlarının üzerinde durması gereken konulardan bir diğeri de Uzaktan Eğitim Sistemidir. İstanbul İşletme Enstitüsü'nün "Uzaktan Eğitim Nedir? UZEM ve Kariyer" başlıklı yazısına göre (İ.İ.E., 2017), Uzaktan Eğitim Sistemi, internet yoluyla öğretmen ve öğrencilerin farklı mekanlarda eş zamanlı olarak eğitim yapabildikleri canlı ders ya da sonradan video kayıtlarını izledikleri eğitim sistemi olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu sistem, ilk olarak 1830'lu yıllarda mektupla öğrenim şekilleriyle başlamıştır. Mektupla eğitim sistemi ilk olarak fiziksel engeli olan kişiler tarafından yararlanılmaya başlansa da sonradan dernekler, aktif çalışanlar, silahlı kuvvetler de mektupla eğitim sisteminden sertifika almak için yararlanmışlardır.

Ülkemizde ilk uzaktan eğitim faaliyeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde 1956 yılında başlamıştır. Banka çalışanlarına sertifika kazandırmaya yönelik yapılan bu çalışmanın başarılı olmasından sonra Milli Eğitim Bakanlığı, Mektupla Öğretim Merkezi'ni kurmuştur.

Uzaktan eğitim, son yıllarda ülkemizde yaygın olarak açık öğretim fakülteleri tarafından yürütülmektedir. 2019 yılında Çin'de ortaya çıkan ve kısa sürede dünyayı ve ülkemizi olumsuz etkileyen Covid-19 hastalığı sonucunda birçok kurum ve kuruluşun faaliyeti durma noktasına gelmiştir. Bu durumdan en çok etkilenen kurumların başında da üniversiteler gelmektedir. Bu süreçte yaşananlar göstermektedir ki, uzaktan eğitim sistemi artık üniversitelerin alt yapı ve donanımda zorunlu bir parçası durumundadır.

Sonuç olarak tasarımcılar, kullanıcıların temel beklentilerini karşılamak için teknolojik gelişmeler doğrultusunda web sitelerinin yazılımsal ve donanımsal olarak sürekli değişmesi gerektiğini de göz önünde bulundurulmalıdır.

3.5. RENK KULLANIMI

Görsel yönden web sitelerinin en önemli unsurlarının başında gelen renk kullanımının önemine değinmeden önce renk kavramının tanımının yapılması

gerekmektedir. “Işığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak gözümüzde bıraktığı etkiye renk denir” (Teker, 2009: 60). “Renk, varlıklara çarptıktan sonra göze gelen ışınların görsel algı sonucu bireylerde oluşturduğu duygudur. Yani bu açıdan bakıldığında renk, görsel algı sonucunda beyinde oluşan bir duygudur” (Özsoy ve Ayaydın, 2015: 69). Bu tanımlardan yola çıkılarak, güneş ışığının bütün renklerin yansıması olduğunu söyleyebiliriz.

Becer (2018: 59)’e göre de, tasarımı meydana getiren yapı taşlarından biri de renktir. Bu nedendir ki tasarımcının insanların renk tercihlerini göz önüne alması gerekmektedir. Diğer bir tanıma göre renk, ışık ile var olan fiziksel bir oluşumdur. Önemli bir tasarım ögesi olduğu gibi, aynı zamanda sembolik bir özelliği de bulunmaktadır (Uçar, 2016: 45).

Fizikçi Newton, karanlık bir odada bir delikten sızan güneş ışığı demetinin, cam bir prizmadan geçerek yedi renk halinde görüntülenmesiyle renk sistemini keşfetmiştir. Newton, beyazperde üzerine yansıyan bu renklere ‘güneş tayfi’ (*spektrum*) adını vermiştir. Bu renkler; kırmızı, turuncu, sarı, yeşil, mavi, lacivert ve mordur (M. Bayar, 2019: 125).

Tasarımda önemli rol oynayan rengin kendine göre bir dalga boyu olduğu bilinir. Örneğin kırmızı en uzun, mor da en kısa dalga boyuna sahiptir. “Fiziksel olarak her renk, ışığın belli bir elektromanyetik dalga uzunluğunda ortaya çıkmaktadır. Fizik biliminde elektromanyetik dalga uzunluğunun ölçeği nanometre (nm) olarak tanımlanır. İnsan gözü yaklaşık 400 nm ile 800 nm arası dalga boyu uzunluğundaki ışığı, bu dalga boyları arasındaki renkleri, açıklık ve koyulukları algılayabilmektedir” (Teker, 2009: 61).

Tasarım ögesi renk, iletişim aracının durumuna göre bir film çıkışına gereksinim duyar. Sayısal araçlar için renk modeli RGB (Red/kırmızı, Green/yeşil, Blue/mavi), basılı araçlar için CMYK (Cyan/mavi, Magenta/fuşya, Yellow/sarı, Black/siyah) renk modeli kullanılmaktadır. Web’de ise, RGB renkleri 16’lık bilgisayar ortamında oluşturulan tasarım bir film çıkışına gereksinim duyar. Basım teknolojisinde 16 tabanlı sayı sistemi kodla temsil edilmektedir ve buna “Hexadecimal kod” denir. Hexadecimal kod kullanılarak sayfa içinde renklerle tutarlılık sağlanmaktadır (Keş, 2009: 115-116).

Renkler kendi içlerinde bir düzene ve küçük rollere sahiptir. Tasarımcının renklerin birbiriyle ilişkilerini; kontrast, nötr, parlak, ton, derece vb. etkileşim hallerini bilmesi gerekmektedir. Örneğin siyah, koyu değerleri ve tonu belirleyen kilit renktir. Mor üzerine sarı renk kullanımı daha iyi okunaklık sağlarken, tam tersi kullanım parlaklık sağlamaktadır. Her renk, farklı renklerle bir araya geldiğinde çeşitli etkiler göstermektedir. Web sitelerinde kullanılacak kontrast renkler hareket sağlayarak, dikkati ve algıyı da artırmaktadır.

Uçar'a (2016: 47) göre, "Renkleri sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıflandırmalarda en sık karşımıza çıkan, renklerin sıcak ve soğuk olarak ayrılmasıdır. Sıcak renkler, dalga boyu yüksek olan sarı, kırmızı ve turuncu gibi renklerden oluşur. Bunu yanı sıra dalga boyu daha düşük olan soğuk renkler ise mavi, mor ve yeşildir. Yeşil, içindeki sarı oranı arttığı ölçüde ısınır, sıcak renk paletine daha yaklaşır, azaldıkça soğuklaşır, mavileşir. Sıcak renkler daha çabuk algılanabildikleri ve görsel düzen içinde görülebilir olduğu için tasarım elemanları içinde kullanıldığında bize yakın olma hissi uyandırır. Bu temel bilgi, çoğu zaman tasarımcının görsel derinlik probleminin çözebilmesi için olumlu sonuçlar doğurur."

Bir tasarım ögesi olan renk, ton değerleri sayesinde biçimleri, tipografiyi, ön planı görünür kılmakta veya arka plana itmektir. Tasarımcı kavramsal çözüm, tipografi, kompozisyon gibi pek çok sorunuyla başa çıkmaya çalışırken bir taraftan da renk ögesini oluşturmak durumundadır (Uçar, 2016: 45). Tasarımcı kompozisyon tasarlarken renkleri kullanmada dikkatli seçim yapmalıdır. Zira renkler vurguyu; zıtlığı, hareketi, okunurluğu sağlayan önemli birer görsel tasarım ögesidir. Uygun renk kullanımı, tasarımın dikkat çekiciliği artıracığı gibi kullanıcı memnuniyetini de olumlu yönde etkileyecektir.

Tekdüze site tasarımları yapılması arzu edilen bir şey olmayacağı gibi, kullanıcıların da tekdüze sitelerden uzaklaşmaları beklenmektedir. Hiyerarşiyi sağlamada, vurgu yapmada ya da zıtlık oluşturmada ciddi tasarım sorunları ortaya çıkabilir. Örneğin zemindeki yanlış renk kullanımı okunurluğu, bağlantılarda yapılan hatalar dolaşımı zayıflatabilmekte; yetersiz renk kullanımı ise ölü bir doğa görüntüsü sergileyebilmektedir (Keş, 2009: 118).

Kültürel açıdan bakıldığında renk kullanımının belli sınırlılık çerçevesinde olduğu söylenebilir. Örneğin beyaz renk, saflığın, temizliğin sembolü olarak bilinirken, Asya'da bazı toplumlarda matem rengidir. Uçar'a (2016: 46) göre, "Bazı renkler,

belirli kültürlerde hiçbir anlam ifade etmezken, farklı coğrafyalarda, başka bir kültürde aynı renk, önemli sembolik anlamlara sahip olabilir.”

3.5.1. Renk ve Hiyerarşi

Renk, görsel hiyerarşiyi organize etme aşamasında önemli bir etmendir. Renklerin tek başlarına değil de birbirleriyle olan ilişkileriyle değerlendirilmesi gerekmektedir. Bilinçli ve zevkli bir yaklaşımla oluşturulduğunda daha başarılı tasarımlar ortaya çıkmakta; iyi kurgulanmadıkları takdirde ise renkler tasarıma zarar verilebilmektedir. Örneğin mavi ve mor zemin renklerinin hakim olduğu bir sitede kullanılacak başlık yazısı, sıcak bir renk yardımıyla öne çıkarılır veya ton değerleri değiştirilerek aşırı öne çıkması ve sitede yanlış bir görsel hiyerarşi oluşması engellenebilir (Uçar, 2016: 45-47).

Görsel hiyerarşiyi organize etmek önemlidir. Renk; çizimleri, tipografiyi ortaya çıkartabileceği gibi, etkisiyle onların önüne de geçebilmektedir (Teker, 2009: 64). Görsel algıda ilk önce algılanması istenen ileti, dikkat çekici renk kullanımıyla sağlanabilir. Çünkü renk, biçimden daha önce ve daha kolay algılanmaktadır.

Onursoy’a göre (2001: 82), “aktarılabilecek bilginin ifade edilmesi önemlidir. Örneğin kırmızıyla ekranda ifade edildiğinde, gözün ekran üzerinde farklı bir yöne gitmeden önce ilk 20 saniye tutulduğu bir yerde giriş oluşturulabilir. Renklerden daha çok kırmızı ve sarı renkler özellikle güçlü bir vurgu sağlamaktadır. Web tasarımcısı baskı tasarımcısına göre daha özgür ve bir adım öndedir.”

3.5.2. Renk ve Zıtlıklar

Renk kavramı ışığın dalga uzunluğudur. Işığın cisimlere çarptıktan sonra görsel algı sonucu bireyde oluşturduğu duyum olarak açıklanabilir. “İki ana renk karıştırıldığında meydana gelen renk, karışıma iştirak etmeyen rengin kontrastı yani zıddıdır. (Sarı + Kırmızı = Turuncu > < Mavi, Kırmızı + Mavi = Mor > < Sarı, Mavi + Sarı = Yeşil > < Kırmızı)” (Özsoy ve Ayaydın, 2016: 79). Becer’e göre (2018: 58)’e göre renk çemberinde yan yana duran renkler birbiriyle armoni oluşturur. Karşılıklı duran renkler ise, kırmızıyla yeşil, sarıyla mor, turuncuyla mavi gibi, birbirlerini

tamamlayan renklerdir. Tamamlayıcı renkler birbirlerinin kontrastını oluşturur ve karşılaştıklarında nötr gri elde edilir.

Renk kontrastlığı, renk diskinde birbirine ne kadar uzak olunduğuyla alakalıdır. Diskin düşük dalga boyunda olan renklerin örneğin mavinin, uzun dalga boyunda olan renklerle örneğin kırmızıyla arasında yüksek renk kontrastlığı bulunmaktadır. Renk diskinde birbirine yakın olan renklerin ise örneğin turuncu ve sarının, düşük renk kontrastlığı vardır (Yılmaz, 2006: 22).

Canlı, güçlü bir tasarım düzenlemede tasarıma boyut katmak önemlidir. İyi bir tasarım için zıtlıklardan yararlanılması gerekir. Eğer sıradan bir tasarımda, renk, boyut gibi dikkat çekebilecek elemanlar yoksa izleyicinin ilgisi çekilemeyeceğinden hemen sıkınlık belirtecektir. Halbuki zıtlık, boyut yaratır ve ön plana çıkartır (Onursoy, 2001: 82-83).

Renklerin kontrast ilişkisinin tasarımın algılanmasına da katkı sunması beklenmektedir. Renk kontrastlığını dengeli kullanabilmek de önemlidir. Zira renk zıtlıklarının güçlü etkileri olduğu kadar, fazla kullanıldığı takdirde siteyi karışık bir hale dönüştürmesi de mümkündür.

3.5.3. Arka Planlarda Renk Kullanımı

Renk, daha önce de belirtildiği üzere web sitelerinde okuyucuyu etkileyen en önemli öğelerden biridir. Renk kullanımında bilinen en büyük hatalardan biri, yanlış seçilen arka plan ve metin renkleridir.

Zemin renginin pek çok tasarımcı tarafından ihmal edilen bir durum olduğu söylenebilir. Uygun renk ve ton bileşimlerinin zemin renginde kullanılmasının okunurluğu da etkilemesi beklenmektedir. Serifsiz (tırnaksız) yazı karakteri, serifli (tırnaklı) yazı karakterine göre daha okunurdur. Beyaz arka plana siyah yazı okunurluğu, diğer renk bileşenlerine göre daha yüksektir. Tam tersi bir durum kullanılacaksa okunurluğu etkilemeyecek şekilde açık tonlar tercih edilmelidir. Kontrastlığın fazla olması algılamayı zorlaştırır. Beyaz alanlar, beyaz boşluklar okuma ve tarama için daha elverişlidir. Beyaz arka plan üzerine içeriğin yerleştirilmesi tasarımlarda sıklıkla tercih edilen bir durumdur (Keş, 2009: 120).

Bağlantı renkleri üst metin bağlantılarını göstermek için tasarlanmış, aynı zamanda ayırım yapmayı sağlayan rehberlerdir. Daha önce ziyaret edilmiş sitelerin bağlantı rengi farklıdır. Bu farklılık sitenin daha önce ziyaret edildiğinin bir göstergesidir. Site içerisinde benzer işleve sahip bölümleri ayırtırmada da farklı renkler kullanılabilir. Renk; siteye estetik, hareket ve canlılık kattığı kadar, çok fazla renk kullanımı da gözü yorabilir. Önemli olan, birkaç renk üzerinde uyum sağlamaktır. Yine arka planda kullanılan zıt renk uyumu okunurluğu artırabilmektedir. Renk kullanımının etkili olmasının yanı sıra kullanıcılara sunduğu belli sınırlılıkları da vardır. Bu sınırlılıktan etkilenen en önemli kullanıcılar, Eğer siteye renk körlerinin de erişilebilmesi isteniyorsa Yılmaz'ın (2006: 24) aşağıda aktardığı hususunda dikkate alınması gerekmektedir:

“Araştırmalara göre erkeklerin yüzde 8-12’si, kadınların ise yüzde 0.5’i renk körudür. En yaygın renk körlüğü, yeşil ve kırmızı renklerin birbirlerinden ayırt edilememesi şeklinde görülür. Dolayısıyla web siteleri tasarlanırken kullanılacak renk kombinasyonlarında dikkatli olunmalıdır. Tasarım kararları verilirken renk körlerini de dikkate almak en doğru yoldur. Ya da renk körleri için de alternatif siteler hazırlanmalıdır. Eğer mümkünse site bir renk köruüne test ettirilmelidir. Ekranda vurgulanmak istenilen bir şey sadece renk değişimiyle değil, yardımcı ikonlar ve biçimler kullanılarak da vurgulanmalıdır.

Resim haritalarında tıklanabilir alanlara altı çizili yazılar yerleştirilebilir ya da etraflarında siyah çerçeveler kullanılabilir. Aynı şekilde metinler içinde yer alan bağlantılarda sadece rengi değiştirmek yerine altı çizili yazılar kullanılabilir. Bağlantılar bir araya getirilerek menüler biçiminde sayfanın solunda ya da üstünde ayrı bir yere yerleştirilebilir.

Yeşil ve kırmızı renklerin beraber kullanımından ise kesinlikle kaçınılmalıdır. Pek çok renk köruü siyah ve beyazı çok iyi görebildiği gibi sarı ve mavi tonları da iyi görebilmektedir. Ayrıca yine pek çoğu altın ya da zeytin gibi koyu sarı tonları da görebilmektedir. Fakat aynı rengin farklı tonlarının bir arada kullanımından da kaçınılmalıdır.”

3.5.4. Rengin Psikolojik Etkisi

Renk kavramı, psikolojik etkileri bakımından ele alındığında da üzerinde durulması gereken birtakım hususlar bulunmaktadır. Işığın ve renklerin biyofizyolojik ve psikolojik etkileri bulunduğu dikkat çeken Teker'e (2009: 61) göre, “Işığın göze gelmesi fiziksel, bu ışınlar karşısında gözde meydana gelen işlemler fizyolojik, ışınların gözde algılanması psikolojik olaydır. Renkler oluşturdukları enerjileriyle insanların psikolojisi ve davranışları üzerinde etkili olarak zihinsel aktivitelerini, fiziksel performanslarını, psiko-sosyal durumlarını farklılaştırmaktadır.” Konuya ilişkin olarak

Rus ressam Kandinsky de rengin psişik bir titreşim olayı olduğunu fiziksel görmenin, ikinci bir olay olarak psikolojik tepkiyi uyandırdığını söylemiştir (Kandinsky, 2005: 26)

Renk, sağladığı psikolojik etkiyle web sitelerinin içeriğiyle uyum içinde olmalıdır. Renk, duygu ve düşünceyi aktaran en güçlü araç olduğundan sağladığı psikolojik etkiyle duyguları da harekete geçirmektedir. Örneğin gençlere yönelik sitelerde onları harekete geçirecek sıcak renkler tercih edilmeli, bir sigorta şirketinde ise mavi ve gri gibi durgun renkler seçilmelidir (Keş, 2009: 127). Renkler insan psikolojisini duygusal olarak da etkilemektedir. Teker'e göre (2009: 63), parlak renkler, kullanıldıkları ortamlarda neşe ve heyecan verirken, pastel renkler dinlendirici etki göstermektedir. Görsel algılamada renk kodları, bilinçaltını etkilemede önemli rol oynamaktadır. Görsel algının temeli biçim ve renge dayanmaktadır. Tasarım ögesi olarak renk, doğru kullanıldığı oranda, mesajın görsel açıdan algılanması da doğru olacaktır. Becer'e (2018: 59) göre, "her renk psikolojik bir mesaj ve duygu iletir: Yeşil; kıskançlık, mavi; sadakat ve içtenlik, kırmızı; etkinlik ve cesaret, kahverengi ve mor; tekdüzelik ve sıkıcılık, beyaz; teslimiyet, siyah ise karamsarlık gibi kavramları çağırır."

Sıcak renkler, izleyende uyarıcı, soğuk renkler ise dinlendirici etki yapmakta; sıcak renkler izleyiciyi yakınlaştırırken, soğuk renkler ise uzaklaştırmaktadır. Her renk, bulunduğu konuma göre psikolojik tepkisini ortaya koymaktadır. Bayar'a göre (2019: 129), "bir mekanın sıcak renklere boyandığı düşünülürse burada uzun süre oturmak ya da yaşamak mümkün değildir. Psikologlar sıcak renklerin insanın tansiyonunu yükselttiğini, kan akışını hızlandırdığını bilimsel yönden kanıtlamıştır."

Tablo 1. Renklerin Taşıdıkları Anlamlar

Renk	Genel Anlam	Bilinçaltında Algılanan	Simgesel Anlam
Kırmızı	Yoğun göz alıcı	Tehlike, alarm, sıcak, şehvetli	Dur, ateş, kan, gül
Turuncu	Parlak, yoğun, ışık	Canlı, uyarıcı, üzüntü	Bilim, uygarlık, sonbahar
Sarı	Işık	Sadakat, eğlence, iyimserlik	Güneş, muz, limon, yağ
Yeşil	Duru, nemli	Bereket, tazelik, temiz çevre	Yeşillik, orman, para
Mavi	Saydam	Sadakat, içtenlik, cesaret, soylu	Gökyüzü, su
Mor	Derin	Sıkıcı, soğuk, dokunaklı	Gölge
Beyaz	Işıklı	Saflık, temizlik	Gelinlik, bulut
Siyah	Karanlık	Karamsarlık, yas, ölüm, zarif	Gece, smokin

Kaynak: Keş, 2009: 128.

Kırmızı; dinamizm, alarm, sıcak, şehvet, heyecan, güç ve ihtirası çağırır. Sembolik olarak tehlikeyi, aşkı (dur, ateş, kan, gül gibi) içerdiğinden bu rengin bireylerin hayatlarına da yön verdiği bilinir. Tasarımda kırmızı kullanımı incelediğimizde ilk olarak gıda firmalarının logoları dikkati çeker. Coca Cola, Eti, Nescafe, Burger King, McDonald's, Ülker gibi. Turuncu; genel olarak parlak, yoğun, ışık gibi anlamlar çağırılmaktadır. Turuncu güneşin rengini simgeler, sıcaklık ve pozitif enerji verir. İştah açıcı bir renktir, kırmızı renkte olduğu gibi gıda ve restoran firmalarının tercih ettiği renk olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda bilimin, iletişimin, cesaretin, sonbaharın simgesidir.

Sarı; sadakatin, eğlencenin, iyimserliğin, içtenliğin rengi olarak bilinmektedir. Gıda firmalarında sıkça kullanılan renktir. Turuncuda olduğu gibi güneşin rengini simgeler. Dikkat çeker ve çekicilik sağlar. Özellikle dinamik etkisi sayesinde insanları uyarıcı niteliktedir. Metro, durak, taksi, servis araçlarının sarı renkle belirginleşmesi, onun fark edilmeyi sağlayan en iyi renk olduğunun göstergesidir. Yeşil; doğanın, tazeliğin, verimin, bereketin, temizliğin ve İslamiyet'in rengidir. Güven ve huzur verir. Bu sebepten bankalarda ve hastanelerde tercih edilen renklerden biridir. Rahatlatıcı ve sakinleştirici etkisi vardır.

Mavi; sadakatin, içtenliğin, samimiyetin, gökyüzünün, suyun rengidir. İstikrarı ve başarıyı simgeler. Birçok marka mesaj verirken mavi rengi kullanır. Sonsuzluğu, sakinliği, güven duygusunu çağırılan mavi, kırmızı ve turuncunun aksine yeme

duygusunu engelleyen bir renktir. Bundan dolayı gıda sektöründe tercih edilen bir renk değildir.

Mor; asaletin, cesaretin, lüksün ve ihtişamın rengidir. Kırmızıya yakın olan mor, cesareti, enerjisi yükseltir. Açık tonların kullanımı rahatlık sağlama, akıl ve duyguların uyumu şeklinde de yorumlanabilir. Akıl ve duyguların uyumunu teşvik eden mor renk, zihinsel dengeye ve istikrara da katkıda bulunma potansiyeline sahip olup hayal gücünü artırır ve ilham verir. Maviye yaklaşan mor ise ruhsal çöküntünün, depresyonun rengidir.

Beyaz; saflığın, barışın, ışığın rengidir. Hijyeni, asaleti, zarafeti çağrıştırdığından hastane, gelinlik gibi kavramlarıyla ilişkilendirilir. Beyaz boşlukların gözü rahatlatma özelliği vardır. İnsana kendini güvende hissettirir. Siyah; gücün, tutkunun ve hırsın rengidir. Birçok firma lüksü ve gücü temsilen siyah rengi tercih eder. Makam araçlarının siyah olması bir tesadüfi değildir.

Siyah, gecenin rengidir; karamsarlık, üzüntü, keder, matem, ölüm çağrıştırır. Ayrıca şehvet ve zarafet gibi anlamlar da içerir.

KAMİS Projesi Kamu İnternet Siteleri Rehberi'nde internet sitelerinde sade, tutarlı ve uyumlu renklerin tercih edilmesi gerektiği belirtilmekte olup tasarım aşamasında renk kullanımıyla ilgili belirlenen standartların (ISO 9241-303) da yerine getirilmesinin beklendiği hatırlatılmaktadır. Bu konuda aşağıdaki yönergeler hazırlanmıştır:

- İnternet sitesinin genelinde kullanılan renkler tutarlı ve birbiriyle uyumlu olmalıdır.
- Kullanılan renklerin, içeriklerin okunabilirliğini ve anlamını olumsuz etkilememesine dikkat edilmelidir
- Site içinde ve siteler arasında 3-4 çeşitten fazla renk kullanımından kaçınılmalıdır.
- Ana renklerde, kurumun logosu, faaliyet alanı ve özelliklerini işaret eden renklerden hareketle kararlar verilebilir.

- İnternet sitesi genelinde renk ve arka plan uyumuna dikkat edilmelidir.
- Renklerin anlamları mutlaka dikkate alınmalıdır.
- Yalnızca renkyle bir bilgi iletilmemelidir. Renk sorunu olan monitörler ya da renk görme sorunu olanlar bu konuda sıkıntı yaşayacaklardır
- Yüksek doygunlukta renkli arka plan kullanılmamalı, kırmızı üzerine mavi, mavi üzerine kırmızı, yeşil üzerine kırmızı ya da kırmızı üzerine yeşil gibi yalnızca renk kontrastına dayalı metin gösterimi yapılmamalıdır.
- Aksini gerektiren önemli bir sebep olmadığı sürece yüksek doygunlukta renkler yerine pastel renklerin tercih edilmesi uygundur

(<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/renk-kullanimi/>).

İKİNCİ BÖLÜM

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ VE BU ALANDAKİ FAKÜLTELER

1. GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

Güzel sanatlar eğitimi, bir bireyin sanatla eğitimi olarak tanımlanır ve resim heykel, seramik, grafik, geleneksel el sanatları gibi görsel sanatların ve tasarım alanlarının örgün ve yaygın eğitimini kapsar. Sanat eğitimi Türkiye’de yirminci yüzyılın son çeyreğinde yaygınlaşmış ve gelişme göstermiştir. Böylelikle bazı sanat ve bilim çevrelerince kullanılmaya başlanmıştır (Özsoy, 2015: 46).

San’a (2019: 19) göre, sanat eğitimi görsel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı sanatsal eğitim olarak tanımlanmaktadır. Bu güzel sanat eğitimi içeren dallar; resim, çizim, grafik, mimarlık; kullanım sanatları olarak adlandırılan çömlekçilik, sepet örme, dokuma, hatta marangozluk gibi geleneksel sanatlar; fotoğraf, grafik, film gibi de görsel iletişim sanatları olarak sıralanabilir. Görsel (visual) sanat dallarının yanı sıra, buna işitsel (auditory) alanlar da bu kısma dahil edilebilir. Sahne ve gösteri sanatları ve kitle iletişim araçları özellikle görsel-işitsel olarak estetikle alakalı alanları da içine alır.

Güzel sanatlar eğitimi, düşünürler ve devlet adamları tarafından 2500 yıldır ciddi olarak ele alınmıştır. Özellikle Eflatun ve Aristo’nun sanat hakkında yazılar yazması, sanat eğitiminin tarihçesinin antik çağa kadar uzandığının göstergesi olarak bilinmektedir. Amerikalı görsel sanatlar eğitimi tarihçisi Arthur D. Efland (Efland, 1990’dan akt. Özsoy, 2015: 46), sanat eğitiminin varlıklı ya da toplumsal gücü olan ailelerin çocuklarına yönelik olduğunu “Görsel Sanatlar Eğitimi Tarihi” adlı eserinde dile getirmiştir.

San (2019: 20) sanat eğitimi şu şekilde özetlemiştir: Sanat denen çok boyutlu olguyla eğitilen çocuk ve gençler, olay ve olguları çok boyutlulukla görüp yorumlayabilir, kavrayabilir, üretebilir, yeniliklere ve çağın her türlü gelişim sürecine katılarak, sanatın insan yaşamındaki yerini algılar, sanatsal değerlendirmelere eleştirel tavır alabilir, güzeli anlamaya ve aramaya başlar. Yani sanat eğitimi çocuk ve gençleri sanatçı yapmaz. Bu görevi güzel sanatlar akademileri ve konservatuvarlar üstlenmiştir.

Sanatın eğitime yansması aslında ÷lkemizde yeni başlamış olsa da Batılı ÷lkelerde ve Amerika'da oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Eğitim sisteminin uluslararası düzeyde yükselmesi için kendisini sürekli yenilemesi ve geliştirmesi gerektiği düşün÷lmektedir. Bu bölümde dünyada güzel sanatlar eğitimi ve Türkiye'de güzel sanatlar eğitiminin kısa tarihi hakkında aşağıda bilgi verilmekte, bu sayede kuramsal temeller doğrultusunda geçmişten günümüze dek uygulamada gör÷len sanat eğitim türlerinin anlaşılması planlanmaktadır.

1.1. DÜNYADA GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ

Sanat eğitiminin başlangıç yeri, Antik Yunan olarak kabul edilmektedir. Eflatun ve Aristo'nun sanat ve eğitim üzerine yorumları, klasik Yunan ve Roma Çağı'nda politik yazılarıyla ortaya çıkmıştır. Ayrıca Eflatun ve Aristo'nun ilk olarak ileri sürdüğü sanat ve estetik kuramları kendinden sonra gelen birçok filozofa da yön vermiştir. Özsoy'a (2015: 46) göre, Eflatun, sanatı biçimsel yönün taklidi olarak ele alırken, Aristo ise Eflatun'un tam tersine, taklitten ziyade doğanın canlı güzelliklerinin, insanlara ilham kaynağı olduğunu savunmuş ve eğitim aracı olabileceğine inanmıştır.

Ortaçağda sanat, feodal düşünce ve kültür yapısıyla biçimlenmiş estetik değerlerden uzak, baskılara yönelik bir tutum olarak değerlendirilmiş, Yunan ve Roma Çağı'nın ideal güzellik düşüncesiyle örtüşmüştür. Özsoy (2015: 48), ortaçağ sanatını "bu çağda sanat, insanları Tanrı'ya yönlendirmek için bir araç olarak kullanılmış; sanatın görevi, ruhları tutmak, korumak olmuştur. Sanatçılar bu amaca hizmet eden birer zanaatçı olarak gör÷lmüştür" şeklinde değerlendirmektedir.

Rönesans'a kadar (16. yy) sanat düzenli bir biçimde gelişmemiştir. Rönesans'la birlikte ekonomi, toplum, dini bilimsel, endüstri gibi alanların değişim ve gelişim temellerinin atılması sanat eğitiminin de gelişmesine çok önemli bir katkı sağlamıştır. Bu dönemin bilinen sanatsal ve bilimsel gelişmeleri ilk kez İtalyan sanatçı Giorgio Vasari tarafından başlatılmıştır. Yeşildağ (2010: 13) bu konudaki görüşlerini "Leonardo da Vinci'nin 1490'larda, Milano'da Ludovico kalesinde bir akademi kurduğu söylenir, ama varlığı henüz kanıtlanmış değildir. Bir enstitüden ziyade, sanat üzerine düşüncelerin geliştirildiği, entelektüel bir alan olarak bilinmektedir ve bu akademide

Leonardo da Vinci'nin önyak olduğu veya giriştiği tartişmalar şekillenmiş olabilir” şeklinde aktarmiştır.

17. yzyıl iinde sanatın krallıkların egemenliğine girdiği gürlmektedir. Özsoy'a (2015: 48-49) göre, Fransız akademisinde, sanat bir propaganda aracı olarak işlev gürmüş, bununla kralın ihtişamı sergilenmiştir. Sanatta konular bir hiyerarşik dzen ierisinde yer almıştır. Akademilerde canlı modelden desen çalışmaları sadece erkekler üzerinden çalışılmış, genellikle natürmort, manzara, insan-hayvan (katı nesnelere) gibi çalışmalar yapılmıştır. Sanat bilgisi ieren konular akademilerde yer almamış, sadece özel ilgi duyan kişilere yönelik olmakla sınırlı kalmıştır.

18. yzyıla gelindiğinde 17. yzyılın ön yargılarının baskıcı, geleneksel, değişme göstermeyen yapısı yerine, Aydınlanma ağı benimsenmeye başlamıştır. Bu ağın gelişiminde Reform ve Rönesans hareketlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Özsoy (2015: 49), bu dönemde evrensel sanat eğitimi iin ilk adımların atıldığını, Amerikalı sanatçıların yurtdişında eğitim almaya başladığını ve sanatın ticari bir değer olarak gürlmeye başlamasının da gürsel sanatlar eğitimine ilgiyi arttırdığını ifade etmektedir.

19. yzyıl, toplumsal ve sanatsal olaylar bakımından çok kapsamlı niteliğe sahiptir. ağ dönümü olarak bilinen 19. yzyıl sonu ve 20. yzyılın ilk evresinde Batı dnyasında yaşanan endüstri devrimi büyük değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Endüstri devrimiyle milyonlarca insan fabrikasyon sistemi sayesinde zenginleşerek aristokratların hâkimiyetini yıkmıştır. Endüstri, el işçiliğini ortadan kaldırmak suretiyle değerlerden uzak tasarımları silmiş, böylece sanatçı ve zanaatçılar birbirinden ayrılmıştır.

Alakuş ve Mercin'e (2011: 20-21) göre, “Bu dönemde Walter Smith, devlet okullarındaki çocuklar iin çizim derslerine ve fabrika işçileri iin de teknik eğitime önem verilmesini istemiştir. Walter Smith; farklı bir olguyu dile getirerek, yazı yazmayla çizim yapmanın birbirine koşut davranışlar olduğunu belirterek, sanat öğretiminde yazının öğretiminde olduğu gibi ‘basitten karmaşığa’ ilkesinin uygulanabileceğini belirtmiştir.” Eğitim konusunda araştırmalar yapan Pestalozzi de aynı ilkeyi savunarak, basit geometrik çizimlerden hareketle karmaşık çizimlerin

öğrenilmesi gerekliliğini, böylelikle çocukların zekâlarında ilerleme olabileceğini savunmuştur. 1897 yılında insan gelişimi evreleri üzerine araştırmalar yapan Stanley Hall'ın “Çocuk Araştırmaları Akımı” önem kazanmış; daha önceleri sadece göz ve el koordinasyonuna göre verilen sanat eğitime ilave olarak bellek ve düşünme gücü de eklenmiştir (Alakuş ve Mercin, 2011: 21).

Daha sonraki yıllarda Freud'cu düşünce sistemi benimsenmiş; çocuk psikolojisi ve gelişiminin sanat eğitime etkisinin önemi vurgulanmıştır. Özsoy (2015: 54)'un da belirttiği üzere, Amerikalı düşünür, eğitimci John Dewey, “bilimsel yöntemlerin öğretimini ve deneyiminin önemini” tartışmıştır. Dewey, 1920 yılında çocuk merkezli eğitimi savunan diğer eğitimcilerle birlikte 1930'a kadar etkisini sürdüren düşünceleri “gelişimci eğitim” olarak adlandırmıştır. Alakuş ve Mercin'e (Kırıçoğlu, 1991'den akt. 2011: 23) göre, sanat eleştirmenlerinden Herbert Read ise; “Bir insanda gelişme ancak görülebilir ya da işitilebilir simgelerin anlatımı yoluyla olur. Bu, çocuğa ve yetişkine, nasıl etkiler yapacağını imgeler, sesler, araçlar ve kullanım nesnelere yaratacağının, öğretilmesidir. Bir insan, eğer bütün bunları yapabiliyorsa, işte o insan tam olarak eğitilmiş insandır.” Şeklinde görüş belirtmiştir.

Mesleki anlamda sanat eğitime bakıldığında 19. yüzyıl başlarında Almanya'da resim ve çizim dersleri üniversiteyi de içine almak üzere seçmeli öğrenim kurumlarında yer almıştır. 1870'li yıllarda bu dersler, ilköğretim ve liselerde zorunlu ders olarak okutulmuş, ilköğretim ve lise öğretmenleri o zamanlar meslek okullarında yetiştirilmeye başlanmıştır (San, 1998: 24). İngiltere'de ise şimdiki Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde (Kensington Tasarım Okulu) resim öğretmeni yetiştirildiği görülmektedir. 1875 yılında da Amerika'da Görsel Sanatlar Öğrencileri Birliği kurulmuştur (Özsoy 2015: 50).

19. yüzyılın yarısından başlayarak öncelikle endüstrileşme sürecinden etkilenen ülkeler olmak üzere geniş kitlelerde sanat eğitime ilginin arttığı görülmektedir. İngiltere başta olmak üzere el sanatlarıyla ilgili olarak izlenen gelişmelerin uzantıları Almanya'ya, oradan Avusturya'ya, 1885'lerde de Amerika ve Kuzey Avrupa ülkelerine doğru kaymıştır. Özsoy'a göre (2015: 50-51), 18. ve 19. yüzyılın Alman üniversitelerinde sanat tarihi öğretilmekteydi. Hatta İngiltere'de Oxford'da John Ruskin tarafından üniversitede görsel sanatlar bölümü açılması teklifi sunulmuştur.

Ruskin büyük sanatı, “kendini ister kelimelerle, ister renklerle, isterse taşlarla ifade etsin, aynı şeyi tekrar tekrar söylemez” şeklinde ifade etmiştir. Yani belli bir kültürel ve tarihi yapıdan üretilen sanat eserlerinin (tablo, heykel ya da mimari) tek ve tekrarlanamaz olduğunu savunmuş ve devamında şunları da eklemiştir: “Üretim için kurallar veya modeller gösterilebilen hiçbir şey büyük bir sanat eseri değildir. Belirli bir bağlamda yaratılan sanat eserleri bilindik kurallara veya verili modellere göre işlendiği sürece sanat olmaz, bir imalat olur” (Ruskin, 2015: 43).

Ruskin’in etkilendiği eğitimcilerden Charles Eliot Norton, Amerika’daki Harvard Üniversitesi’nde estetik ve sanat eğitimi olarak ‘Sanatsal Algılama’ dersi vermiştir. Bazı üniversitelerde sanat tarihi dersleri yer alırken, Yale ve Stanford Üniversitelerinde görsel sanatlar eğitimi mesleki anlamda sunulmuştur.

19. yüzyıl sonuna doğru modern sanat hareketlerinin ilk tohumlarının atıldığı bu dönemde, “Arts and Crafts” (Sanatlar ve El Sanatlar Okulu) endüstri devriminin sosyal, sanatsal ve ahlak yapısına tepki olarak doğmuştur. Bu hareketin lideri William Morris, Kraliçe Victoria dönemi ucuz ve seri üretim mallarının niteliksizliğini göstererek tasarım ve el sanatlarına geri dönülmesi gerektiğini vurgulamıştır (Bektaş, 1992: 14). İngiltere’de yaşanan gelişmelerin beraberinde diğer ülkelerde de el sanatlarına verilen değer artmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise tüm dünyada yaşanan kargaşa, görsel sanatlar eğitimi açısından olumlu gelişmelere zemin hazırlamıştır.

Arts and Crafts Okulu’nun savaş yıllarında kapalı kalmasından sonra 1920’li yıllarda Mimar Walter Gropius yöneticiliğe atanmış, tekrar eğitime başlanmıştır. Uygulamalı sanatlar eğitimi olan Art and Crafts Okulu, güzel sanatlar okuluyla birleştirilerek yeni bir eğitim biçimi getirmek üzere akademiye “Das Staatliche Bauhaus” (Devlet Bauhaus Okulu) adı verilmiştir (Bektaş, 1992: 69). Bauhaus Okulu endüstrileşme kavramının ilk temellerinin atıldığı okuldur. Bauhaus’ta amaç, insanlara hizmet sağlayacak tasarımlar sunmaktır (Polat, 2019: 1). Aynı zamanda Bauhaus kendi döneminin en kapsamlı tasarım okuludur. Okulda usta-çırak ilişkisi devam etmekte, tasarlanan ürünler de fabrikalarda üretilmektedir (Dede, 2014: 24).

1930’lara kadar varlığını sürdüren Bauhaus Manifestosu, tasarım, sanat ve mimarlık eğitimi üzerinde oldukça önemli bir sanat felsefesi oluşturmuştur. Sosyal

kültür ve değişime katkı sağlamıştır. 1930'lu yıllarda Nazi baskısından kaçmak zorunda kalan sanatçıların eğitime devam etmeleri olanaksız olunca 1933 yılında da yüzyılın en önemli tasarım okulu olan Bauhaus kapatılmıştır. Avrupa'daki siyasi ortamdan Amerika'ya kaçan sanatçılar, 20. yüzyılda kültürel düzeyde dünyanın merkezi haline gelmiştir. Bu sanatçılar, 1950 sonrasında sanat anlayışının temelini de oluşturmuşlardır.

San'a (1998: 25) göre, Bauhaus'un getirdiği bir anlayış da toplum için sanatın giderek daha anlaşılabilir ve duyarlı olmasını sağlamak üzere iletişim kurulmasını öngörmekteydi. Bektaş'a (1992: 85) göre, 20. yüzyılın başında ortaya çıkan yaratıcı yeniliklerin çoğu modern sanatın bir uzantısı olarak meydana gelmiştir. Bu doğrultuda tasarımcının da toplumdaki görevinin işlevsel bir nitelik taşıması gerekmektedir.

Özsoy'a (2015: 56-57) göre, 20. yüzyıl İngiltere'sinde sanat eğitimcilerinden Marion Richartson'un kullandığı "zihinsel görselleştirme" yani kişiye özgü yaratıcılık da uzun yıllar etkisini sürdürmüştür. Bu akım, gelenekselleşmiş olan müfredat merkezli eğitim modeli yerine, kendi kendini ifade etme, yaratıcılık, özgünlük gibi çağdaş değerleri yansıtan "çocuk merkezli" modele bırakmıştır. San'a (1998: 25) göre, "1946'da çeşitli üniversitelerde kurulan sanat eğitimi enstitüleri aracılığıyla güzel sanatlar eğitimcilerinin lisansüstü öğrenimlerinin sağlanması ve alanla ilgili kuramsal ve yöntemsel temellerin araştırılmasının başlanması, 1958 Basel ve 1962 Berlin Uluslararası Sanat Eğitim Kongreleri, Avrupa'daki önemli gelişmelerdir."

İngiltere'nin değişik bölgelerindeki okullarda bu yüzyıllarda hazırlık amaçlı "Temel Sanat Dersleri" başlamıştır. 1960 ve 1970'li yıllara gelindiğinde birçok okulda farklı sanat yapma anlayışıyla fikir ayrılığına girilmiştir. Yine bu yıllarda 'Pop Art, Op Art, Foto Gerçeklik' gibi yeni sanat akımları ortaöğretim sanat eğitiminde yaygınlaşmıştır. Sanat eğitimindeki bu çok kültürlü anlayış, eleştiri ve birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Okullarda bilinen "Görsel Sanatlar ve İş Eğitimi" giderek "Görsel Sanatlar ve Tasarım Eğitimi" olarak değişmiştir (Özsoy 2015: 57-58).

19. yüzyıldan bu yana Batı'nın sosyal, ekonomik ve siyasi alanda geçirdiği büyük değişimlere paralel olarak sanat eğitiminin de büyük değişim gösterdiği aşıkardır. San'a (1998: 25) göre, sanat eğitimi; kimi zaman genel kültür düzeyini artırıcı, kimi zaman genel yaşam düzeyini yükseltici, kimi zaman dünya ekonomisine sürdürülebilir

bir etken, kimi zaman halk ve halk sanatlarına dönük ya da çocuklardan yana olmak gibi birçok misyon yüklenmiştir. Ancak tüm bu gelişmeler doğrultusunda iki sanat eğitimi anlayışının saptanması mümkündür. Bunlar insan eğitiminin ağırlık kazandığı “sanat yoluyla eğitim”, bunun karşısında sanatın anlatılmasını amaçlayan, “sanat için eğitim anlayışı”dır.

Yüzyıllar öncesinde güzel sanatlar eğitiminde görünen usta-çırak ilişkisi şimdilerde yerini algısal yeteneği güçlendirmeye yönelik bilim ve teknolojinin ışığında çok yönlü bir yöntem bırakmıştır. Evrensel anlamda endüstrileşen, teknolojiyle gelişen ve sürekli ilerleyen sanat eğitimi, disiplinlerarası olarak dünya çapında uluslararası bir üslup kazanmıştır. Özsoy’a (2015: 60) göre, 1990’lı yıllarda, görsel sanatlar ve tasarım alanlarında yaşanan gelişmelerde video, bilgisayar ve bilişim teknolojilerinin özellikle de internetin etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, “çok kültürlülük ve kültürlerarası sanat eğitimi” disiplinlerarası sanat eğitimi, postmodern sanat eğitimi gibi yeni eğitsel akımlar ön plana çıkmaya başlamıştır.

Dünyada sanat eğitimi, tarihsel gelişimin getirdiği birtakım evrelerden geçerek, yıllarca faydacı bir tutum sergilemiştir. Yani sanat eğitimi, topluma yararlı olma amacını benimseyerek sanat eğitimcileri yetiştirmiştir. Bugün ise sanat eğitimi kapsamında zevk ve estetiğin buluşturulmasının yanı sıra üniversitelerde araştırma yapan, bilimin, teknolojinin, zihinsel etkinliklerin gelişmesine yönelik çalışmalar üreten sanat eğitimcileri yetiştirildiği görülmektedir.

1.2. TÜRKİYE’DE GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ

Türkiye’de sanat eğitmeni yetiştiren okullar, eğitim fakülteleri bünyesinde toplanmış olup, sanat eğitmeni açığını kapatmak amacıyla kurulmuşlardır. Cumhuriyet öncesi Sanâyi-i Nefîse Mektebi’nin kuruluşu, Türkiye’de sanat eğitimi açısından akademik anlamda bir başlangıç olmuş, Cumhuriyet sonrasında ise Halkevleri, Köy Enstitüleri ve Gazi Eğitim Enstitüsü vb. kurumların kuruluşu, sanat eğitiminin gelişmesi ve yaşamasına önemli katkılar sağlamıştır.

1.2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Sanat eğitiminin geçmişine bakıldığında, usta-çırak, baba-oğul sistemini kapsayan bir eğitim sistemi olduğu görülmektedir. Bugün ise sanatçıların ve zanaatkarların zevk ve estetik duyarlık gibi kavramlardan esinlenerek daha bireysel çabalar içerisinde olduğu görülmektedir.

18. yüzyılın başından 20. yüzyılın başına kadar, Osmanlı dönemi toplumsal değişimler doğrultusunda ilkelerini değiştirmiş; ‘Tanrı düzeni’ yerine ‘tabiat düzeni’, ‘gelenek’ yerine ‘ilerleme’, ‘denge’ yerine ‘devrim’ gibi kavramlar gelişmiştir (Elmas, 2010: 177).

İslamiyet öncesi Türk sanatı genellikle dini mabetler ve saraylarda; resim, heykel, miyatür, mimari vb. alanlarda uygulanmış olup, halkın zevk ve estetik değerleri doğrultusunda gelişmiştir (Özsoy, 2015: 60). O zamana dek usta-çırak, baba-oğul ilişkileri doğrultusunda geleneksel olarak süregelen sanat eğitimi, bugünlerde örgün eğitim alanına girmiştir.

İslamiyet sonrası Türk kültür ve sanatında dinin de etkisiyle başkalaşımalar görülmeye başlamıştır. Cami, medrese, köprü, saray, kervansaray vb. mimari yapılar; heykel yerine bitkisel motifler, üç boyutlu mimari taş süslemeler, resim yerine minyatür, hat ve tezhip sanatı, figürlü çini, cam sanatı, metal, ahşap, keramikler daha çok önem verilen sanatsal etkinlikler olmuştur (Yeşildağ, 2010: 24). Özsoy’a (2015: 61) göre, klasik Osmanlı üslubu bu yüzyıllarda, Türk ve dünya sanatına damgasını vurmuştur.

Batılılaşma hareketlerinin sonucunda Osmanlı’da uygulanan yenileşme hareketlerinden birisi de resim, perspektif, desen, teknik resim gibi derslerin öğretim programına alınması olmuştur (Alakuş ve Mercin, 2011: 21). 18. yüzyılda Osmanlı devletinin çöküşünü engellemek amacıyla askerlik ve eğitim alanında yenilikler gerçekleştirilmiştir. Resim dersleri, askeri ve sivil okulların programlarına dahil edilmiştir. 1773’te açılan “Mühendishâne-i Bahri-i Hümayun”, 1796’da açılan “Mühendishâne-i Berri-i Hümayun”, 1827’de açılan Tıbbiye ve 1835’te açılan Harbiye mektepleri, Batı’yı örnek alarak programlarında resim derslerine yer vermişlerdir (Akyüz, 1995’ten akt. Özsoy, 2015: 61).

1883'te kurulan Sanâyi-i Nefise Mektebi'nde (Güzel Sanatlar Akademisi/1982'de Mimar Sinan Üniversitesi adını almıştır) Avrupa tekniğine göre portre ve peyzaj üzerine çalışmalar yürütülmüştür. Başlangıçta erkek öğrencilerin kabul edildiği canlı modele karşı sürdürülen çekingenlik nedeniyle, resim derslerinde taş baskı çalışmaları (litografya), cansız modeller, geometrik ve bitkisel motiflerin kopya edilmesi gibi çalışmalar yapılmıştır (San, 2019: 24).

Aynı zamanda resim öğretmenleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemleri ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında askeri okulların yanı sıra Osman Hamdi'nin kuruculuğunu yaptığı Sanâyi-i Nefise Mektebi'nde yetişmişlerdir (Etik, 1995'ten akt. Alakuş ve Mercin, 2011: 27). Özsoy'a (2015: 63) göre, 1910 yılında Avrupa'ya sanat incelemeleri yapmak için giden İsmail Hakkı Baltacıoğlu, 1912 yılında yurda döndükten sonra sanat eğitimi konusunda konferanslar vermiş; yazdığı makale, kitap ve belgeleri yayınlamıştır. Öğrencilerine doğanın, belleğin ve imgeselin gerekliliğini savunmuştur.

Alakuş ve Mercin'e (2011: 27) göre, 1914 yılında "İnas (Kız) Sanâyi-i Nefise Mektebi" açılmış; bu okullarda yetişip öğretmen olanlar, sanat eğitimi ve öğretimi konusunda eğitim almadıkları için kopya yöntemiyle devam etmişlerdir. Bu dönemde Osmanlı eğitim sisteminin diğer ülkelere göre geri kalmasının sebebi, teknik ve sosyal açıdan eğitilmiş genç nesillerin yetiştirilmesinde birçok ülkeye göre geç kalınmış olmasıdır. Hiç şüphesiz Cumhuriyet öncesi Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşu, Türkiye'de sanat eğitimi açısından akademik anlamda bir milat olarak değerlendirilebilir.

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk, sanata ve eğitime özel ilgi göstermiş; hemen ilk yıllarda sanat eğitimi ve öğretimi yapan kurumlar peş peşe açılmıştır. 1925'li yıllarda ülkemize davet edilen eğitimci John Dewey, MEB'e verdiği raporda okullarda sanat dersi ve resim öğretmenini yetiştirilmesi hususunda özel dersler verilmesini önermiştir. Bu amaçla 1927'de İstanbul Sanâyi-i Nefise Mektebi'nde resim öğretmeni kursu açılmış; bunu 1932'de Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Resim-İş; 1937'de de Müzik Bölümlerinin açılması izlemiştir (San, 2019: 25).

Gazi Eğitim Enstitüsünde Resim-İş Bölümüne ilk öğretmenler olarak, İsmail Hakkı Tonguç, Malik Aksel, Hayrullah Örs, İsmail Hakkı Uludağ, Şinasi Barutçu ve Mehmet Ali Atademir atanmıştır. Daha sonra Almanya’da heykel ve seramik eğitimi gören Hakkı İzzet’le, Fransa’da resim eğitimi gören Refik Ekipman’ın da gelmesiyle bölümün ilk ders programı bu ekip tarafından oluşturulmuştur (Telli, 1990’dan akt. Özsoy, 2015: 66).

Resim-İş Bölümünden mezun olanlar gerek ortaokullarda resim öğretmeni olarak çalışmışlar, gerekse halk eğitimine yardımcı olmuşlardır. San (1998: 26), 1932-1952 yılları arasında Halkevleri’nin oluşturduğu dokuz çalışma kolunun olumlu sonuçlar verdiğini, bugünkü çağdaş sanatlar eğitimine katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: Dil, Edebiyat ve Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kursları, Kütüphane ve Yayın, Köycülük, Müze ve Sergi.

1932’de Atatürk’ün talimatıyla kurulan Halkevleri, kısa zamanda Anadolu’nun köylerine kadar yayılmıştır. Genç yetenekleri korumak, halkın sanatla ve sanatçıyla ilgilenmesini sağlamak, sanatı bilinçli bir şekilde öğretmek maksadıyla kurulmuş çok önemli birer kültür kurumu olarak faaliyet göstermişlerdir. 1940 yılında kurulmaya başlanan Köy Enstitüleri de, Anadolu’da okul ve öğretmen eksikliği konusunda eğitime çözüm olmuştur. Toplumun sanat ve kültür hayatının yaygınlaşmasına büyük ölçüde katkı sağlamıştır.

Alakuş ve Mercin (2019: 31) de köy enstitülerine ilişkin olarak; İkinci Dünya Savaşı öncesinde İsmail Hakkı Tonguç’un kurucu üye olarak görev yaptığı “Köy Enstitüleri” kurulduğunu, okulda bulunduğu yörenin çok yönlü kalkınmasına yardımcı olacak ve üretime dönük iş eğitimi programı uygulandığını aktarmaktadır.

1938 yılında disiplinlerarası eğitime dönüş yapılmış; sosyal bilgiler, müzik, güzel yazı gibi derslere yer verilmiş ve resim derslerinin saatleri azaltılmıştır. Ancak resim derslerinin saatlerinin haftada birer saat olmasından ve öğretmen sayısının yetersizliğinden dolayı istenen başarı elde edilememiştir (Telli, 1990’dan akt. Özsoy, 2015: 66).

Türkiye’de sanat eğitimini iyileştirme çalışmaları, Milli Eğitim Şûralarının bazılarında (1949-1962-1974-1981 şûraları) önemli bir yer tutmaktadır (Yeşildağ, 2010: 24). Milli Eğitim Şûralarında sanat ve eğitim konusuna geniş bir yer verildiği görülmektedir. San’a (2019: 26-27) göre, 1962’de toplanan 7. Milli Eğitim Şûrası’nda: “Halk eğitiminde güzel sanatların etki gücünden yararlanma, plastik sanatlar eğitimine önem verilmesi, yaygınlık kazandırılması, eski eserlere ve müzelere çağdaş bir yaklaşımla eğilinmesi” şeklinde kararlar alınmıştır. 1974’teki 9. Milli Eğitim Şûrası raporunda ise, sanat eğitimi derslerinin seçmeli dersler arasına konularak, öğrencilerin yetenekleri doğrultusunda seçim yapmaları düşünülmüştür.

Alakuş ve Mercin’e (2019: 32) göre, ülkemizde yaşanan siyasi dengesizlikler eğitim sistemine de paralel olarak, yeni düzenlemeler getirmiştir. 1982 yılında yapılan 11. Milli Eğitim Şûrası’nda “Eğitim Enstitüleri’nde resim öğretmeni yetiştirilmesi üç yıldan dört yıla çıkartılmıştır. Aynı zamanda öğretmen yetiştirme programları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinden çıkarılarak, “Yüksek Öğretim Kurumu” bünyesindeki üniversitelere bağlanmıştır.

Özsoy’a (2015: 68) göre, GSF örnek alınarak, Ankara, İstanbul gibi büyük illerdeki bölümlerde Resim, Grafik, Heykel, Tekstil, Seramik ve İş Anasanat Dalları açılmıştır. Başka illerde ise Resim ve Grafik, bazılarında ise Heykel ve Geleneksel Sanatlar Anasanat Dalları açılmıştır. Alakuş ve Mercin’e (2019: 32) göre, bunlarla beraber ülkemiz sanat eğitimine kazandırılan en büyük katkılardan bir diğeri ise “Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri”nin açılması olmuştur.

Sonuç olarak, usta çırak ilişkisinden günümüze kadar ilerleyen süre zarfında, Türkiye’de sanat eğitiminin gelişimi, Cumhuriyet döneminde özellikle Atatürk’ün kültür ve sanata verdiği değerle aşama kaydetmiştir. Atatürk’ün sanat ve eğitim sorunlarına yaklaşımıyla sanat eğitimi veren kurumların sayısında artış sağlanmıştır. Ayrıca yurtdışına gönderilen sanatçılarımız ve yurtdışından gelen yabancı sanatçıların fikirleri doğrultusunda kurulan; Halkevleri, Köy Enstitüleri ve Gazi Eğitim Enstitüsü vb. kurumlar, sanat eğitiminin gelişmesi ve yaşamasına önemli katkılar sağlamıştır. 2000’li yıllardan sonra yeni açılan üniversiteler ve buna bağlı bölümlerin sayısı arttıkça, günümüz Eğitim Fakülteleri’nin ve Güzel Sanatlar Fakülteleri’nin sosyal değişimlere

uygun sanatçı ve sanat eğitimi yetiştirmede dünyadaki eğitim sistemine paralel gelişim gösterdiği söylenebilir.

1.3. TÜRKİYE'DE GÜZEL SANATLAR ALANINDA EĞİTİM VEREN FAKÜLTELER

Güzel sanatlar eğitimi, ülkemizde yıllar boyunca sınırlı imkânlarla geliştirilip yaygınlaştırılmaya çalışılmış ve bu güçlüklerle rağmen değişime gereksinim duyarak, çağdaş bir sanat eğitimine ulaşmayı başarmıştır. Özsoy'a (2015: 206) göre, 1935 yılında Gazi Üniversitesi Resim-İş Bölümü, güzel sanatlar öğretmeni yetiştiren tek bölüm iken 2000'li yıllarda eğitim fakültelerinde Resim-İş Eğitimi Bölümü sayısı 20'yi geçmiştir. Ülkemizde çeşitli üniversiteler doğrultusunda açılan güzel sanatlar fakültelerinin sayısı da bu doğrultuda artmıştır.

2020-2021 eğitim ve öğretim yılını kapsayan süreçte ise Türkiye'de güzel sanatlar alanında eğitim hizmeti veren farklı isimlerde fakülteler bulunmaktadır. Bunlar: Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF), Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF), Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi (GSMF), Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF) olmak üzere, toplamda 102 fakülte (Tablo 2).

Tablo 2. Türkiye'de Güzel Sanatlar Alanında Eğitim Veren Fakülteler

Fakülteler	Sayı
Güzel Sanatlar Fakültesi	67
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	21
Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi	4
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	10
TOPLAM	102

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/>

2020-2021 eğitim ve öğretim yılını da kapsayan süreçte Türkiye'de 67 adet Güzel Sanatlar Fakültesi olup, 63 tanesi aktif olarak eğitim-öğretime devam etmektedir. Bunlardan da 55'i devlet üniversitesi, 12 tanesi de vakıf üniversitesi olmak üzere güzel sanatlar alanında eğitim veren fakültelerdir (Ek 1).

2020-2021 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla Türkiye'de 21 adet Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi olup, 15 tanesi aktif olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini

sürdürmektedir. Bunlardan da 10'u devlet üniversitesi, 11 tanesi de vakıf üniversitesi olmak üzere güzel sanatlar alanında eğitim veren fakültelerdir (Ek 1).

2020-2021 eğitim ve öğretim yılı itibariyle Türkiye’de dört adet Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi olup, hepsi de aktif olarak eğitim-öğretime devam etmektedir. Bunlardan da bir tanesi devlet üniversitesi, 3 tanesi de vakıf üniversitesi olmak üzere güzel sanatlar alanında eğitim veren fakültelerdir (Ek 1).

2020-2021 eğitim ve öğretim yılı itibariyle Türkiye’de 10 adet Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi olup, hepsi de aktif olarak eğitim-öğretime devam etmektedir. Bunlardan 5’si devlet üniversitesi, 5 tanesi de vakıf üniversitesi olmak üzere güzel sanatlar alanında eğitim veren fakültelerdir (Ek 1).

1.4. EGE BÖLGESİNDE GÜZEL SANATLAR ALANINDA EĞİTİM VEREN FAKÜLTELER

Ege Bölgesi’nde bulunan vakıf ve devlet üniversitelerinin Güzel Sanatlar Fakülteleri (GSF), Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF) ve Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF) adı altında farklı isimlendirmelerle faaliyetlerine devam ettikleri görülmektedir. Söz konusu akademik birimler; Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF), Dokuz Eylül Üniversitesi GSF, Dumlupınar Üniversitesi GSF, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF), İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF, İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF), Manisa Celal Bayar GSTMF, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF ve Uşak Üniversitesi GSF üzere toplam dokuz üniversitedir. Salt güzel sanatlar eğitimi, güzel sanatların yanı sıra tasarım eğitimi ve tasarımla mimarinin bir arada verildiği eğitim türleriyle öne çıkan bu fakültelerin web sitelerinin analizine geçmeden önce, fakültelere ilişkin olarak aşağıda tarihçe, bölüm yapısı, misyon-vizyon gibi bilgiler verilmektedir.

1.4.1. Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Afyon Kocatepe Üniversitesi, 3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı Kanunla kurulmuştur. Afyon Kocatepe Üniversitesi GSF ise “2001 yılında Ali Çetinkaya Kampüsü’nde kuruluş faaliyetlerine başlamıştır. 2002 yılından bu yana Ahmet Necdet

Sezer Kampusü'nde, öğrenciler dört yıllık sanat eğitimleri sırasınca çağdaş eğitim anlayışını, disiplinlerarası bir yaklaşımla eğitim ve öğretim çalışmalarına aktarmaktadır. Fakültenin misyonu; evrensel düzeyde bilimsel bilgi üretmek, mesleki açıdan çağdaşlarıyla rekabet edebilen nitelikli bireyler yetiştirmek ve sanat alanında ülke ve dünya kültürüne katkı sağlamak, çağdaş sanat anlayışına nitelikli sanatçılar yetiştirmektir” (<https://gsf.aku.edu.tr/fakultemiz/genel-bilgiler-2-2/>).

2020-2021 Eğitim-öğretim yılı itibariyle Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde altı bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Geleneksel Türk Sanatları
- İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
- Resim
- Seramik
- Sinema ve Televizyon
- Temel Eğitim bölümleridir.

Alt yapı çalışmaları devam eden bölümler ise

- Heykel
- İletişim Tasarımı ve Grafik
- Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümleridir.

1.4.2. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

“Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ), İzmir’de Ege Üniversitesi’nden sonra ikinci devlet üniversitesi olarak 20 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan, 41 sayılı “Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” kapsamında kurulmuştur” (<https://www.deu.edu.tr/tarihce/>).

“Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1975 yılında Ege Üniversitesi’ne bağlı olarak kurulmuş ve ülkemizin ilk Güzel Sanatlar Fakültesi misyonunu yüklenmiştir. Başlangıçta Mimarlık, Kent Planlama, Tarihi Çevre Koruma ve Peyzaj Mimarlığı alanlarını kapsayan Çevre Tasarımı Bölümü; Resim, Heykel, Grafik alanlarını içeren Görsel Sanatlar Bölümü; Müzik, Bale, Tiyatro, Sinema ve Televizyon alanları eğitimini içeren Gösteri ve Ses Sanatları Bölümüyle açılan fakülte 1975-76 öğretim yılında ağırlıklı olarak Mimarlık eğitimi yapmış; 1976-77 döneminde fakülteye yeni katılan öğretim elemanlarıyla Tiyatro, Sinema-TV, Müzikoloji ve Tekstil Tasarımı alanlarına da öğrenci alınarak yapı genişletilmiştir.

1981 yılında Türk Yükseköğretim Sistemi’nin yeniden biçimlendirilmesi aşamasında Ege Üniversitesi’nden ayrılarak Dokuz Eylül Üniversitesi’ne bağlanarak fakültelerden ayrılan Çevre Tasarımı Bölümü ve yeni açılan bölümlerle Resim, Heykel, Grafik, Seramik-Cam, Tekstil Tasarımı (Baskı, Dokuma, Moda Aksesuar, Moda Giyim), Geleneksel Türk El Sanatları (Halı, Kilim Eski Kumaş Desenleri, Çini ve Çini Onarımları, Tezhip, Hat), Sahne Sanatları (Oyunculuk, Dramatik Yazarlık, Sahne Tasarımı), Sinema-TV, Fotoğraf ve Müzik Bilimleri eğitiminin aynı çatı altında yapıldığı özgün bir eğitim kurumu haline gelmiştir” (<https://gsf.deu.edu.tr/tr/tarihcemiz/>).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde 11 bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Resim
- Sahne Sanatları
- Seramik ve Cam Tasarımı
- Tekstil ve Moda Tasarımı
- Temel Eğitim
- Film Tasarımı
- Fotoğraf
- Geleneksel Türk Sanatları

- Grafik
- Heykel
- Müzik bölümleridir.

1.4.3. Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin çekirdeğini oluşturan Kütahya İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi, 12 Ekim 1974'te Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı olarak, Kütahya Yönetim Bilimleri Yüksekokulu adıyla kurulmuştur. 11 Temmuz 1992 tarihinde yasayla Anadolu Üniversitesi'nden ayrılmıştır (<https://www.dpu.edu.tr/index/sayfa/433/tarihce>).

“Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 11.03.1999 tarihli ve 6923 sayılı yazısı üzerine 2809 sayılı Kanunun ek 30. maddesine göre 12.03.1999 tarih ve 99/12628 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla birlikte Yüksek Öğretim Kurulunun 12.06.1999 tarih ve B.30,0.EÖB.0.00.00.03.03.01-1461-19356 sayılı yazılarıyla üç bölüm halinde açılmıştır” (<http://gsf.dpu.edu.tr/tr>).

“Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, sanat eğitimi çağdaş bir toplum yaratmanın ve ekonomik gelişmenin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak görmektedir. Vizyon açısından ise, yerelden hareketle dünyadaki değerleri de dikkate alarak farklı ve özgün tasarımlarıyla sanat eserleri ortaya koyabilecek eğitim ortamı oluşturmak; özgüveni gelişmiş ve geleceğe yönelik projeler ortaya koyabilecek bireyler yetiştirmek; ülkemizin sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda tasarım ve sanat alanında gereksinim duyduğu ve ileride duyabileceği alanlara yönelik programlar geliştirmek; teknolojiyi takip eden ve bunu en iyi biçimde kullanabilecek fiziksel ortamı sağlamak amaçlanmaktadır” (<http://gsf.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/541/genel-bilgiler>).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde dört bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Çizgi Film / Animasyon
- Görsel İletişim Tasarımı

- Resim
- Seramik-Cam bölümleridir.

Alt yapı çalışmaları devam eden bölümler ise

- El Sanatları Tasarımı
- Sinema-Televizyon bölümleridir.

1.4.4. Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

“Ege Üniversitesi, Türkiye’nin dördüncü üniversitesi olarak 20 Mayıs 1955 tarihinde yayınlanan 6595 sayılı kanunla kurulmuş ve 5 Kasım 1955 tarihinde, eğitim-öğretim hayatına başlamıştır. 1971 yılında Ege Üniversitesi Senatosu’nun aldığı prensip kararıyla pek çok yükseköğretim kuruluşu kurulması planlanmış ve bunlar arasında Güzel Sanatlar Yükseköğretim Kurumları da yer almıştır. Kadro ihtiyacı, akademik teşkilat, yönetmelikler vb. pek çok konuda araştırmalar yapan bir komisyonun kurulmasıyla yapılan çalışmalar sonucu ortaya konan rapora dayanılarak 1975 yılında Güzel Sanatlar Fakültesi kurulmuştur.

20 Temmuz 1982’de yürürlüğe giren 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi’ne bağlanmıştır. Günümüzde ise 11 Nisan 2012 tarihinde Ege Üniversitesi bünyesinde tekrar kurulan Güzel Sanatlar Fakültesi, 8 Nisan 2016 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi adını almıştır” (<https://gstmf.ege.edu.tr/tr-2287/tarihce.html>).

“Ege Üniversitesi GSTMF, misyon olarak, sanat, tasarım ve bilim alanında kültürel değerleri koruyan, çağdaş sanat anlayışı çerçevesinde evrensel değerler ve disiplinlerarası yaklaşımla yaratıcı ve özgün projeler üreten, sanatsal ve estetik beğenin topluma yayılmasını sağlayan, araştırma ve geliştirme çalışmalarını bu yönde gerçekleştiren, üstün nitelikli bireyler yetiştirmeği benimsemiştir. Vizyon olarak da, bilim, sanat ve tasarım alanında yapılan etkinliklerle ulusal ve uluslararası düzeyde tercih edilen, proje, araştırma ve sanatsal tasarımlara öncülük eden, yenilikçi, sanatın geliştirilmesini ve toplumda işlevsel olmasını çağdaş eğitim programlarıyla sağlayabilen,

dünya standartlarında eğitim veren bir fakülte olmayı benimsemiştir” (https://gstmf.ege.edu.tr/tr-4634/misyon_vizyon.html).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı dâhil olmak üzere Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi’nde aktif iki bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Geleneksel Türk Sanatları
- Görsel İletişim Tasarımı bölümleridir.

Alt yapı çalışmaları devam eden bölümler ise

- Resim
- Mimarlık bölümleridir.

1.4.5. İzmir Demokrasi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

İzmir Demokrasi Üniversitesi, 2809 sayılı Kanuna Ek madde 170’in eklenmesiyle 20 Ağustos 2016 tarihinde kurulmuştur (http://www.idu.edu.tr/?page_id=21).

İzmir Demokrasi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ise 2017 yılında kurulmuştur. Çağdaş sanatın evrensel dilini kullanarak, kültürel ve teknolojik gelişmeler ışığında bilime ve sanata farklı bakış açıları kazandırabilen, çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve yetenekleri birleştirerek etik değerleri özümseyen, ulusal ve uluslararası platformlarda projeler üretebilen, sanatı bilimsel içeriğiyle çözümlenerek kazanımlarını toplumun her kesimiyle paylaşma becerisine sahip, üretken bireyler yetiştirmeyi misyon edinmiştir. Akademik ve sanatsal yeterliliklerini kazanmış yetkin bilim insanları yetiştiren, mezunlarıyla saygınlık kazanan, sanatın geliştirilmesini ve toplumda işlevsel olmasını sağlayabilen, eğitim-öğretimin daha nitelikli yapılabilmesi için donanımlı fiziki imkanlar sunabilen, öğrencilerine, akademik ve idari personeline huzurlu bir çalışma ortamı sağlayabilen, çağdaş eğitim programları ve sanatsal-kültürel etkinlikleriyle ulusal ve uluslararası düzeyde tercih edilen bir fakülte, sanat ve bilim yuvası olmayı vizyon edinmiştir (<http://gsf.idu.edu.tr/Fakulte/FakulteAciklama>).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle İzmir Demokrasi Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi iki aktif bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Geleneksel Türk Sanatları
- Müzik Bölümleridir.

Alt yapı çalışmaları devam eden bölümler ise

- Grafik Tasarım
- Resim
- Sinema ve Televizyon bölümleridir.

1.4.6. İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

“İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF, 14 Nisan 2001 tarih ve 24373 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 4633 sayılı Kanunıyla 2 fakülte, 5 yüksekokul, 2 enstitü olarak kurulmuştur. 1 Temmuz 2001 tarihinde ise, dönemin İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Piriştina’nın desteğiyle şimdiki Balçova Kampüsü’ne taşınmıştır. İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF hem İzmir’in hem de Ege Bölgesi’nin ilk vakıf üniversitesidir” (<https://fadf.ieu.edu.tr/tr>).

“İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF, tasarım disiplinleri ekseninde bilimsel araştırmaları ve yenilikçi tasarım pratiklerini şekillendirebilen, sürdürülebilir bir topluma ve çevreye bu yolla katkıda bulunan, değişen ve dönüşen toplumsal değerlere duyarlı, eleştirel düşünme becerilerine sahip, girişimci ve lider profesyoneller yetiştirmeyi misyon edinmiş, tasarım bilincinin yayılmasına, üretilen yenilikçi proje ve araştırmalarla öncülük eden, küresel görünürlüğü ve saygınlığı olan bir tasarım fakültesi olmayı vizyon edinmiştir” (<https://fadf.ieu.edu.tr/tr>).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF’de beş bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Görsel İletişim Tasarımı
- İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı
- Mimarlık

- Moda ve Tekstil Tasarımı
- Endüstriyel Tasarımı bölümleridir.

1.4.7. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, 1992 yılında kurulmuştur. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın 08.08.2012 tarih ve B.30.0.EÖB-101.03-5110-35074 sayılı Bölüm ve Anabilim Dalı açılması onay yazısı ile; Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde, Geleneksel El Sanatları Bölümü, Grafik Tasarım Bölümü, Müzik Bölümü, Mimarlık Bölümü ve İç Mimarlık Bölümü açılması uygun görülmüştür. Müzik Bölümü 2018-2019 Akademik yılında öğrenci alımına başlamış, 2020 -21 eğitim / öğretim döneminde ise ilk defa Mimarlık bölümü öğrenci kabul etmiştir (<https://gsf.mcbu.edu.tr/hakkimizda/tarihce.22895.tr.html>).

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi yaratıcılığı destekleyen, çağdaş, özgür, profesyonel bilgi birikimine dayalı eğitim - öğretim anlayışı içinde sanatsal alanlarda faaliyet gösteren, bilginin yayılmasını ve uygulanmasını sağlayan, analiz ve sentez yapabilme motivasyonu olan, sanat, kültür, estetik bilinci gelişmiş bireyler yetiştirmeği misyon olarak benimsemiştir. Uluslararası alanda dünyanın önde gelen araştırma ve öğretim birimleri arasında yer alan saygın fakültelerden biri olmayı da vizyon olarak benimsemiştir (https://cbuadmin.mcbu.edu.tr/db_images/site_108/file/faaliyet-raporu-14232TR.pdf).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle Manisa Celal Bayar Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde iki bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Mimarlık
- Müzik bölümleridir.

Alt yapı çalışmaları devam eden bölümler,

- Geleneksel El Sanatları
- Grafik Tasarımı

- İç Mimarlık bölümleridir.

1.4.8. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 1992 tarihinde kurulmuştur. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi ise 2004 yılında Resim ve Grafik, 2005'te Heykel Bölümüyle eğitim-öğretime başlamış; 2012 yılında Sahne Sanatları Bölümü, 2018 yılında Seramik Bölümü'nün eğitime başlamasıyla beş bölümlle Muğla ili Bodrum-Ortakent Yerleşkesi'nde eğitimini sürdürmektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi, Bodrum'un tarihsel ve kültürel kimliğiyle bütünleşerek toplumda sanat bilincinin uyanmasında önemli roller üstlenmektedir. Güzel Sanatlar Fakültesi, eğitime başladığı 2004'ten bu yana değişen dünyanın değerlerini özgür düşünce ve çağdaş sanatçı/tasarımcı yetiştirme misyonuyla birleştirmektedir. Ülke ve dünya kültürüne sanat yoluyla katkıda bulunacak yaratıcı, çağdaş, evrensel düşünce ve değerlere sahip, özgür bireyler yetiştiren bir eğitim kurumu olmak temel amaçlar arasındadır (<http://www.gsf.mu.edu.tr/tr/hakkimizda-326>).

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi, evrensel düşünce ve değerlere sahip, ülke ve dünya kültürüne sanat yoluyla katkıda bulunacak, çağdaş, yaratıcı, özgür bireyler yetiştirmeyi misyon olarak benimsemiştir. Ulusal ve uluslararası düzeyde tercih edilen, yetiştirdiği yaratıcı bireylerle sanatın toplumda etkin ve yaygın konuma gelmesinde öncülük eden bir eğitim kurumu olmayı vizyon olarak benimsemiştir (<http://www.gsf.mu.edu.tr/tr/vizyonmisyon-3771>).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi'nde beş bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Grafik
- Heykel
- Resim
- Sahne Sanatları
- Seramik bölümleridir.

1.4.9. Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

“Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 2007 yılında kurulmuştur. Fakülte, eğitim ve öğretime 2008-2009 akademik yılında Seramik Bölümüyle başlamış olup, 2013-2014 akademik yılında Geleneksel Türk El Sanatları ve 2014-2015 akademik yılında Resim, Moda Tasarım bölümlerinin de eğitim ve öğretime başlamasıyla gelişimine devam etmiştir. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne bağlı olarak 2009-2010 akademik yılında Seramik Yüksek Lisans Programı ve 2013-2014 akademik yılında da Geleneksel Türk El Sanatları Yüksek Lisans Programı öğretime başlamıştır” (<https://gsf.usak.edu.tr/sayfa/41>).

“Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, özgün yaratılarıyla ülke ve dünya kültürüne sanat yoluyla katkıda bulunacak, evrensel düşünce ve değerlere sahip, yaratıcı ve özgür bireyler yetiştirmeyi ve bu yolla sanatın toplum yaşamının içinde yer almasına katkı sağlamayı misyon edinmiştir. Uluslararası düzeyde eğitim veren, yetiştirdiği yaratıcı bireyler aracılığıyla sanatın toplum yaşamında daha etkin rol almasına katkıda bulunan bir eğitim kurumu olmayı da vizyon edinmiştir” (<https://gsf.usak.edu.tr/sayfa/42>).

2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibariyle Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde dört bölüm bulunmaktadır. Bunlar:

- Geleneksel Türk El Sanatları
- Moda Tasarımı
- Resim
- Seramik bölümleridir.

Alt yapı çalışmaları devam eden bölümler ise

- Grafik
- Tekstil Tasarım
- Temel Eğitim
- Müzik bölümleridir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EGE BÖLGESİ DEVLET VE VAKIF ÜNİVERSİTELERİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİ WEB SİTELERİNİN İNCELENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Sürekli gelişerek yaygınlaşan iletişim teknolojileriyle özellikle de internetle birlikte bilgi, her yerde ulaşılabilecek bir niteliğe bürünmüştür. Söz konusu değişim, kuruluşlar için hedef kitleleriyle interaktif iletişim kurma gereksinimini doğurmuş; bu gereksinimi hızlı ve etkin bir biçimde karşılama ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Eğitim kurumu olan üniversiteler de bu değişimden etkilenmiştir.

Üniversiteler, web siteleri üzerinden birçok veriyi, gerçek ve potansiyel kitlelerine ulaştırırken; kullanıcılar da bu siteler aracılığıyla, üniversitelerle ilgili gereksinim duydukları bilgilere doğru ve hızlı bir biçimde ulaşabilmektedir. Kurumsal web sitelerinin günümüzde bir kuruluşun kendini tanıtmaya için en güçlü araçlardan birine dönüştüğü görülmektedir. Yükseköğretimin ve bilimin merkezi olan üniversitelerin akademik birimleri için de kurumsal web siteleri, rekabetin her geçen gün arttığı, teknolojik ilerlemenin hızla geliştiği günümüzde büyük önem taşımaktadır. Nitekim, tasarım ilkelerine önem verilerek oluşturulan web siteleri, üniversitelerin ve akademik birimlerinin tanıtımında da etkin rol oynamaktadır.

Araştırmanın amacı, GSF'nin web sitelerindeki ana site tasarımının, tasarım ilkeleri bakımından ve görsel yönden özelliklerinin nasıl tasarlandığını ortaya koymak suretiyle eksikliklerini tespit etmek ve bu bağlamda çözüm önerileri sunmaktır. Kurumsal web sitelerinin anasayfasının ilk izlenim açısından çok önemli olduğuna dikkat çeken Koçer'e (2019: 1491) göre de, "Kurumsal web sitelerinin yasadan kaynaklı zorunluluklar nedeniyle yapıldığı gerçeğini bir yana koyarsak, hedef kitlede iyi bir izlenim bırakması için samimi ve kullanıcı dostu bir dille yapılandırılması, etkileşim ve güncelleme özelliklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir."

Günümüzde bilgisayar yazılımları; eskisinden farklı olarak sadece bilim insanlarınca değil, herkes tarafından kullanılmaktadır. Bu bakımdan bu yazılımların başarısı, arayüzlerinin ne kadar kullanıcı dostu olduğuna bağlıdır. Bu noktada

“kullanılabilirlik” (usability) kavramı karşımıza çıkmaktadır (<https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>).

Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi için hayata geçirilen Kamu İnternet Siteleri Rehberi (KAMİS) Projesi; bu kapsamda birtakım yönergeler hazırlamıştır. Söz konusu yönergeler kamu internet sitelerinin tasarımında temel görsel tasarım prensiplerinden yararlanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Çalışmada ele aldığımız dokuz üniversitenin sekizinin devlet üniversitesi olması nedeniyle KAMİS Projesi'nin ilke ve yönergeleri ekseninde de web siteleri analize tabi tutulmuştur. Bu şekilde web sitelerindeki arayüz tasarımının, tasarım ilkeleri bakımından ve görsel yönden özelliklerinin nasıl belirlendiğinin bütüncü bir bakış açısıyla ortaya konması hedeflenmektedir.

İçinde bulunduğumuz COVID-19 sürecinde önemi daha iyi anlaşılan iletişim teknolojileri, artık hayatımızın ayrılmaz parçası hâline gelmiştir. Bu bağlamda kurum ve kuruluşlar için hedef kitleleriyle interaktif bir iletişim kurmak zorunluluk hâline gelmiştir. Birer eğitim kurumu olan üniversiteler de bu değişimden etkilenmiştir. Etkilenmenin yanı sıra bütün kurumsal web siteleri, rekabetin her geçen gün arttığı, teknolojik ilerlemenin hızla geliştiği bir ortamda tanıtımlarını etkin yapmak durumundadırlar. Araştırması kapsamında “güçlü” ve “gelişmeye açık” yönler belirtilerek, web sitelerinin durumu ayrı ayrı ortaya konacağından, araştırma sonucunda elde edilen bulgular, üniversitelerde bir farkındalık geliştirmeye katkı sağlayacaktır.

Ege Bölgesi'nde bulunan Güzel Sanatlar Fakülteleri (GSF), Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF) ve Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF) tanıtım ve bilgilendirme aracı olarak kullandıkları web sitelerinin arayüz görsellerinin analizi, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Söz konusu analiz, web tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum) ve görsel özellikleri çerçevesinde yapılacaktır. Çalışma, ele aldığı konu bakımından ilk olma özelliği taşımaktadır. İlgili literatüre katkı sunacak olan tez

çalışması, bundan sonraki benzer çalışmalara da kaynak bilgiler vereceği için de önemlidir.

2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMLERİ

Ege Bölgesi'nde bulunan Güzel Sanatlar Fakülteleri (GSF), Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF) ve Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF) Web siteleri;

1. Tasarım ilkeleri bakımından (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum) ölçütlerini karşılamakta mıdır?

2. Görsel özelliklerine göre oluşturulan web siteleri kullanıcı beklentilerini karşılayabilmekte midir?

3. Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkin biçimde uygulanabilmesi için hayata geçirilen Kamis Projesi kapsamında belirlenen ilke ve yönergelere söz konusu internet sitelerinin uygunluk düzeyi nedir?

3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Araştırmada hipotezimiz GSF'nin web sitelerindeki arayüz tasarımının, tasarım ilkeleri bakımından ve görsel yönden tasarlanmasıyla ilgili durumu ortaya koyacağı ve eksikliklerin bulunabileceği yönündedir.

Araştırmanın varsayımları şöyledir:

1. Tasarım ilkeleri bakımından (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum) ölçütlerini karşılamada sitelerin geliştirmeye açık yönleri vardır.

2. Görsel özelliklerine göre oluşturulan web sitelerinin kullanıcı ölçütlerini karşılamada geliştirmeye açık yönleri bulunmaktadır.

3. Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi

için hayata geçirilen KAMİS Projesi'nin ilke ve yönergelerine uygunluk bakımından sitelerin ve ana sitelerin geliştirmeye açık yönleri vardır.

4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Araştırma; Türkiye’de bulunan “sanat, tasarım ve estetik” alanında eğitim veren “GSF’nin web sitelerini kapsamaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular; sitelerin 1 Ocak 2020 – 23 Ocak 2021 tarihleri arasında arayüzleriyle sınırlıdır.

Çalışmanın örnekleme ise Ege Bölgesi’nde bulunan GSF olarak belirlenmiştir. Yukarıda da değinildiği üzere Türkiye’de güzel sanatlar alanında eğitim hizmeti veren farklı isimlerde (GSF, GSTF, GSMF ve GSTMF) fakülteler bulunmaktadır. Çalışmanın konusunu oluşturan Güzel Sanatlar Fakülteleri toplamda en kalabalık grubu oluşturmakta; Ege Bölgesi özelinde Güzel Sanatlar Fakültelerinin, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi ve Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi’nde eğitim-öğretime devam ettikleri görülmektedir.

İncelenen eğitim kurumları; Afyon Kocatepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (GSF), Dokuz Eylül Üniversitesi GSF, Dumlupınar Üniversitesi GSF, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (GSTMF), İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF, İzmir Ekonomi Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi (GSTF), Manisa Celal Bayar GSTMF, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF ve Uşak Üniversitesi GSF olmak üzere sekiz devlet, bir vakıf olmak üzere toplam dokuz üniversite, web tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum ve ritim) ve görsel özellikler bakımından ayrı ayrı incelenip daha etkin kullanım için çözüm önerileri sunulması amaçlanmıştır.

Çalışmanın sınırlılıkları kapsamında Ege Bölgesi’nde bulunmalarına rağmen Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli GSF ile Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi inceleme kapsamı dışında bırakılmıştır. Zira Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli GSF’nin çalışmanın yapıldığı dönem itibariyle web sitesi bulunmamakta; Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi de güzel sanatlar temel alanında eğitim-öğretim hizmeti sunmamaktadır.

Yüksekokul, enstitü ve diğer birim siteleri, çalışma kapsamında incelemeye dâhil edilmemiştir. Fakültelerde yer alan bölümler açısından görülen benzerliklerden dolayı da Ege Bölgesi'nde yer alan sanat, tasarım ve estetik alanında faaliyet gösteren fakültelerin araştırma evrenini temsil edecek nitelikte oldukları söylenebilir.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın evreni, Türkiye'de bulunan GSF'nin web sitelerini kapsamaktadır. Evren, tez konusu açısından son derece geniş olduğu için, küçük dilimlere yani örnekleme gereksinim duyulmaktadır. Nitel araştırmada örnekleme konusu olan, amaçlı örnekleme yöntemleri, nitel araştırma yöntemi geleneği içinde ortaya çıkmıştır. Zengin bilgilere sahip olduğu bilinen durumların ayrıntılı çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 118).

Çalışmanın örnekleme ise amaçlı örnekleme yöntemiyle Ege Bölgesi'nde bulunan GSF olarak belirlenmiştir. Yukarıda da değinildiği üzere Türkiye'de güzel sanatlar alanında eğitim hizmeti veren farklı isimlerde (GSF, GSTF, GSMF ve GSTMF) fakülteler bulunmaktadır. Çalışmanın konusunu oluşturan Güzel Sanatlar Fakülteleri toplamda en kalabalık grubu oluşturmakta; Ege Bölgesi özelinde Güzel Sanatlar Fakültelerinin, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi ve Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nde eğitim-öğretime devam ettikleri görülmektedir. Nitekim amaçlı örnekleme yönteminin amacı, araştırmada çalışılan problemleri aydınlığa kavuşturacak zengin bilgi içeren durumları seçmektir. Bu anlamda pek çok durumda, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı bir yöntemdir (Tarhan, 2015: 653).

Amaçlı örnekleme (purposive sampling), olasılık temelli olmayan bir örnekleme yaklaşımıdır. Belli ölçütleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlar araştırıldığında tercih edilen bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2012). Nitekim çalışmamızda tasarım ilke ve kurallarını belirlemek amacıyla web sitelerinin sunum özellikleriyle ilgili literatür incelenmiş ve web sitelerini çözümlemesi için bir ölçüt oluşturulmuştur. Web tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum ve ritim) ve görsel özellikler olarak iki grupta toplanan ölçütlerle incelenen web sitelerinin çözümlenmesinde ise "içerik analizi yöntemi"nden yararlanılmıştır. Bir nitel araştırma yöntemi olan içerik analizinde temel

amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur, bu analiz sonucu farkedilemeyen kavram ve temalar keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242).

Yapılan literatür taraması sonucunda web sitelerinin tasarım ilkeleri açısından çözümlenmesi bakımından Salih Sağlam'ın "Web Tasarımında Hareketli Öğeler ve Arayüz Kullanılabilirliği", Ali Uçar'ın "Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Tasarım Dersinin İçerik ve Sektör Bakımından İncelenmesi" ile Mustafa İpek'in "Üniversite Web Sitelerindeki Arayüz Tasarımlarının İncelenmesi (sanaluniversite.org Uygulama Örneği)" adlı tez çalışmalarında kullanmış oldukları web tasarım ilkeleri temel alınmıştır.

Uygulama aşamasında web sitelerini kıyaslamak amacıyla tasarım ilkelerinin yukarıda sıralanan "yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum ve ritim" olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu ilkeler, çalışmada kullanılacak değerlendirme formunda (Tablo 3) "Var (+), Yok (-)" şeklinde işaretlenerek web sitelerinin bu ilkelere ne ölçüde uygun tasarlandığı belirlenmeye çalışılmıştır.

İçerik analiz yöntemi uygulanırken kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi için hayata geçirilen KAMİS Projesi ilke ve yönergeleri ekseninde de hareket edilecektir.

6. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

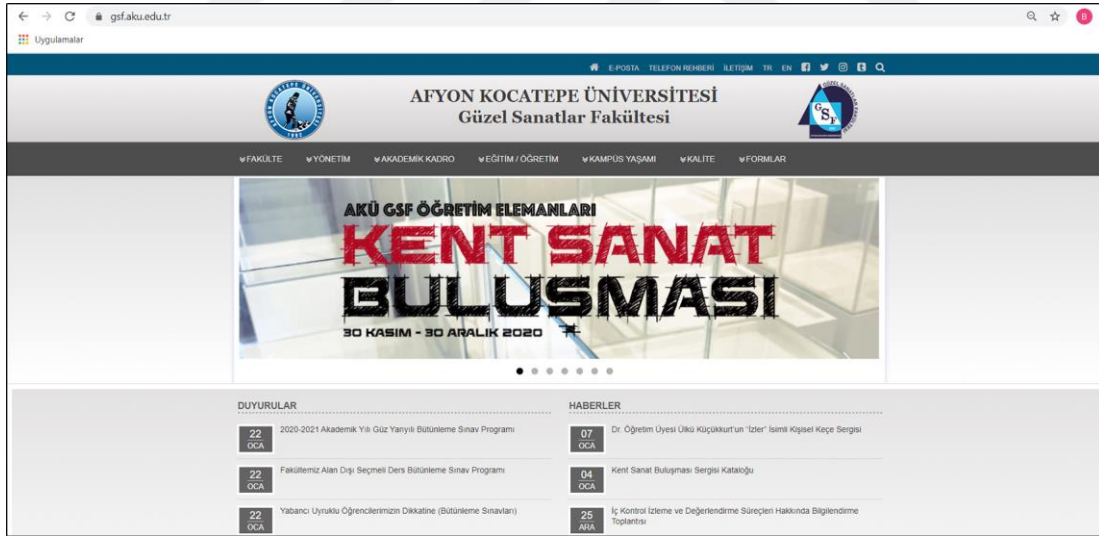
Araştırmanın bu bölümünde Ege Bölgesi'nde bulunan GSF, GSTMF ve GSTF'nin web site tasarımlarının, tasarım ilkeleri bakımından (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum) irdelenerek eksiklikler açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Görsel özellikleri bakımından kullanılabilirlik/kullanışlılık, okunaklılık, dolaşım, erişilebilirlik ve renk yönünden de incelenen fakültelerin web sitelerinin analizinin yapılması hedeflenmiştir.

İncelenen web siteleri:

1. Afyon Kocatepe Üniversitesi GSF (<https://gsf.aku.edu.tr/>)
2. Dokuz Eylül Üniversitesi GSF (<https://gsf.deu.edu.tr/tr/>)
3. Dumlupınar Üniversitesi GSF (<http://gsf.dpu.edu.tr/>)
4. Ege Üniversitesi GSTMF (<https://gstmf.ege.edu.tr/>)
5. İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF (<http://gsf.idu.edu.tr/>)
6. İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF (<https://fadf.ieu.edu.tr/tr/>)
7. Manisa Celal Bayar GSTMF (<https://gsf.mcbu.edu.tr/>)
8. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF (<http://www.gsf.mu.edu.tr/>)
9. Uşak Üniversitesi GSF (<https://gsf.usak.edu.tr/>)

6.1. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Şekil 1. Afyon Kocatepe Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli.

Kaynak: <https://gsf.aku.edu.tr/>

Afyon Kocatepe Üniversitesi GSF web sitesi (<https://gsf.aku.edu.tr/>), Şekil 1’de görüldüğü üzere, tasarım ilkeleri bakımından incelendiğinde, “yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, uyum” tespit edilirken, “ritim” ilkesinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Tasarımda iletilmek istenen basit, anlaşılır öğelerin kullanıldığından ve hedef kitlenin zihnini karıştıracak bir görüntü

saptanmamıştır. Sayfalara geçişlerde, yazı, renk ve işaretlerin kullanımında tutarlı, okunabilir, algılanabilir ve anlaşılabilirlik düzeyinde bir uyum söz konusudur. Siteye girişte ziyaretçilerin dikkatini çeken yerlerden birisi olan slider bölümü görsellerle zenginleştirilerek kullanıcıların etkileşimine kolayca yanıt verebilir şekilde tasarlanmıştır. Sitede kolay ve en çok tercih edilen simetrik denge unsuru kullanılmıştır. Anasayfa ekranında kullanılan illüstrasyon görseliyle dikkatler bu noktaya çekilip hiyerarşi ve vurgu sağlanmıştır. Görsel elemanların tekrarını oluşturan herhangi bir ritim göstergesi ise saptanmamıştır.

Kullanılabilirlik, bir nesnenin ne derece fayda sağlayabileceğiyle ilişkilidir. Web sitesinin dolaşım, okunurluk, erişilebilirlik özellikleri bakımından kullanıcıların gereksinimlerine cevap verecek şekilde uygun olduğu söylenebilir.

Dolaşım: AKÜ GSF web sitesi dolaşım dizgesi, rahat ulaşılabilecek bir şekilde tasarlanmıştır. Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin kurumsal logosu açık gri zemin üzerine sol üstte, paralelinde de GSF'nin kurumsal logosu yer almıştır. Bazı web sitelerinde kurumsal logo ya da isim kullanılmamaktadır.

Kullanıcı genellikle bir web sitesine, anasayfadan değil, bir başka sitenin web sayfasından da ulaşabildikleri için nereden geldiklerini hatırlayamayabilir. Bu yüzden ki her sitenin kurumsal logosunun olması günümüz şartlarında son derece önem arz etmektedir. Kullanıcıların gidecekleri yönü gösteren dolaşım menüsü üstte koyu gri şerit üzerinde beyaz yazılarda “Fakülte Yönetimi, Bölümler, Akademik Kadro, Eğitim/Öğretim, Kalite ve Formlar” bağlantıları olarak listelenmiştir.

“Fakülte” başlığı altında yer verildiği görülen “Önceki Dekanlarımız, Fakülte Birincilerimiz, Fakültemizde Yetişen Akademisyenler” isimli bağlantılar, kurumsal düzeyde bir bellek çalışması yapıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Bu bağlantıların üzerine gelindiğinde, aşağı doğru mavi renkte açılan dolaşım dizgeleri açılmaktadır. En üstte de mavi üzerine açık gri olarak yerleştirilmiş “Anasayfa, Telefon Rehberi, İletişim, Sosyal Medya Hesapları ve Arama Motoru” yer almaktadır. Bilgiyi bulmak için en yaygın olarak kullanılan ve web sitelerinin olmazsa olmazı arama motoru oldukça önemlidir.

Aşağı doğru “Duyurular ve Haberler” bağlantıları gri zemin üzerine siyah yazılarla yer almaktadır. En alta doğru ise çeşitli bağlantılar, görsel ipuçlarıyla desteklenerek, siteye tasarım ve işlev açısından avantaj sağlamıştır. En altta da koyu gri zemin üzerine beyaz yazılarla “Akademik Yaşam, Bağlantılar ve İletişim”e yer verilmiştir. Dolaşım araçlarıyla, diğer sayfalara geçişler, aynı tutarlılıkta olup aynı hızla açılmaktadır. Bu da çoklu ortam dosyalarının ideal boyutlarda kullanıldığını göstermektedir.

Erişilebilirlik: Menüde kullanılan renk, biçim ve düzen yönünden erişilebilirliği etkileyecek bir sorun bulmamaktadır. İstenilen bağlantıya tıkladığında sayfa açılmakta ve herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Sitede çoklu araç kullanılmadığından ayrıca kullanıcının hoparlör, kulaklık gibi araçları kullanmasına gerek bulunmamaktadır. Engelli kullanıcılara yönelik web bir düzenleme yoktur.

Okunaklık: Metin ve dolaşım araçları menüsünde ekran okunurluğu yüksek olan serifsiz yazı karakterlerinden “Arial ve Verdana” ağırlıklı olarak kullanılmıştır. “Verdana” yazı karakterinin etkisi güçlüdür. Verdana bugün web sitelerinde kullanılan en yaygın fonttur. Menü dizgelerinde “Arial”, metin yazılarında “Verdana” ailesi kullanılmış, diğer sayfalarda da tipografik açıdan tutarlılık sağlanmıştır. Başlıklarda aynı yazı ailesinin kalın (bold) biçimi kullanılmıştır. Satır aralığı ve fontun büyüklüğü okunurluğa uygun ölçüdedir. Satırlar 130-140 karakter uzunluğundadır. 60-70 karakterden fazla uzunluktaki satırlar okuma hızını etkilemektedir. Gerek paragrafta gerekse anasayfanın bütününde boşluklar iyi dengelenmiştir. Koyu zemin üzerine beyaz, beyaz zemin üzerine koyu renk kontrastlığı sağlanmıştır. Metinler tam blok olarak kullanılmış, web sitesinde tam blok metnin kontrolünü sağlamakta zorlanıldığı düşünülmektedir.

Renk: AKÜ GSF web sitesi logonun rengine uyumlu olarak mavi ve açık gri zemin rengi kullanılmıştır. Dolaşım menüsünde zemin rengi ve yazının ton kontrastlığı okunurluğu ve site bütünlüğünü destekleyici düzeyde kullanılmıştır. Aynı şekilde banner (slider) bölümünde yer alan görsellerde de kontrastlık sağlandığı tespit edilmiştir. Zeminlerde griden beyaza doğru düzenli geçişlerle valör (değer) sağlanmıştır. Bu da sayfada ışık-gölge etkisi yaratmıştır.

6.1.1. Güçlü Yönleri

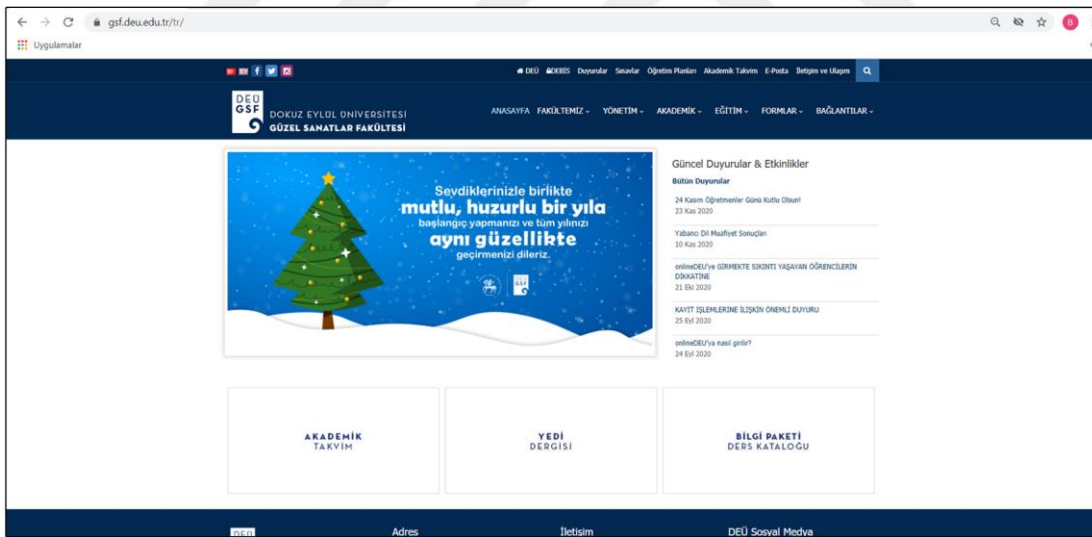
- Kurumsal logoya sahiptir.
- Güncel durumdadır.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır.
- Yalın, basit, anlaşılır şekilde tasarlanmıştır.
- İkinci dil tercihi bulunmaktadır.

6.1.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Engelli kullanıcıların da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması takibi zorlaştırmaktadır.

6.2. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Şekil 2. Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli.

Kaynak: <https://gsf.deu.edu.tr/tr/>

DEÜ GSF web sitesi, (<https://gsf.deu.edu.tr/tr/>) tasarım ilkeleri bakımından incelendiğinde, “yalınlık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oran/orantı, açıklık” ilkelerine yer verildiği, “tutarlılık, ritim ve uyum” ilkelerinin ise olmadığı görülmüştür. DEÜ GSF web sitesinde basit, sade, anlaşılabilir anlatım dili ve biçimi tercih edilmiştir. Metin yazılarında tutarsızlık ve uyumsuzluk saptanmıştır. Şekil ve zemin arasında ki

kontrastlık, görüntüdeki öğelerle sözcükleri görmek için yeterince nettir. Tasarımda simetrik denge unsuru tercih edilmiştir. Anasayfada izleyenin dikkatini çekmek için slider (slayt) kullanılmış, böylelikle hiyerarşi ve vurgu sağlanmıştır. Tekrar eden elemanların belirleyiciliği yani ritim ilkesi ise saptanmamıştır. Şekil 2’de görüldüğü üzere kullanılabilirlik özellikleri bakımından da sitenin kullanıcıların gereksinimlerine cevap verecek şekilde tasarlandığı söylenebilir.

Dolaşım: DEÜ GSF web sitesinin dolaşım içeriğine rahat ulaşılabilecek biçimde tasarlandığı söylenebilir. Sayfanın üst kısmında lacivert zemin üzerine beyaz yazılarda “Anasayfa, Fakültemiz, Yönetim, Akademik, Eğitim, Formlar ve Bağlantılar” olarak içeriğe ulaşmayı sağlayacak menü dizgeleri listelenmiştir. Aynı zeminin sol tarafında ise Fakültenin kurumsal logosu yer almaktadır. Menülere tıklandığı zaman, düğmeler aşağı doğru açılmakta; site içine ulaşım rahat sağlanmaktadır. Hemen üstünde, bir ton koyunlukta sosyal medya hesaplarının, yabancı dil seçeneğinin ve sık kullanılan linklerin (Anasayfa, Öğrenci Girişi, Sınavlar, Akademik Takvim, E-posta, İletişim ve Arama Motoru) yer aldığı dolaşım dizgeleri görülmektedir.

Menülerin altında slider ekranı yer almakta olup, onun sağ tarafında üniversitenin duyuru ve etkinlik bağlantılarına yer verilmiştir. Sayfanın alt kısmında da üstte kullanılan mavi zemin üzerine beyaz yazılarla “Adres, İletişim ve Sosyal Medya” bağlantıları yer almıştır. Dolaşım dizgelerinden diğer sayfalara geçişlerde de sitenin aynı tutarlılıkta olduğu, aynı hızla sayfaların yüklendiği ve dosya boyutlarının ideal ölçülerde olduğu tespit edilmiştir.

Erişilebilirlik: Menüde renk, biçim, yazının doğru kullanımı ve site düzeninde erişilebilirliği etkileyecek herhangi bir etken bulunmamaktadır. Dolaşım dizgelerinin işlevsel düzenlendiği söylenebilir. DEÜ web sitesinde engelli kullanıcı dostu erişim sağlanmıştır. Fakat Güzel Sanatlar Fakültesi’nde böyle bir uygulamanın olmadığı, kullanıcıların gereksinimlerinin karşılanmadığı görülmektedir. İkinci dil olarak İngilizce çeviri özelliğine yer verilmiştir. Sitede çoklu ortam dosyalarının ideal boyutlarda kullanıldığını da görülmektedir.

Okunaklık: Fakülte web sitesine tipografik açıdan bakıldığında, serifsiz yazı ailesinden “Tahoma ve Helvetica”, serifli yazı ailesinden de “Georgia” fontlarının

kullanıldığı saptanmıştır. Tipografik açıdan tutarsızlıkların olduğu söylenebilir. Örneğin; “Fakültemiz > Kuruluş ve Tarihçe” dizgesine tıklanıldığında sayfa metninde “Georgia” fontu kullanılmış, başlık fontunda “Tahoma” tercih edilmiştir. “Fakültemiz > Misyon ve Vizyon” sayfasına gelindiğinde ise; “Misyon Vizyon” başlığı “Tahoma”, 9 punto ve siyah renkte yazılmıştır.

Aynı sayfada “Misyon” başlığının tekrarına yer verilmiş; bu sefer “Helvetica”, 6 punto ve kırmızı olarak yazılmıştır. Metin yazısında “Helvetica”, 14 punto, kalın (bold) biçim kullanılmıştır. Bu tarz karışık kullanımlar, okumayı güçleştirip, dikkat dağınıklığı yaratmaktadır. Benzer uyumsuzluklar diğer menülerde de mevcuttur. Örneğin; “Akademik > Grafik” sayfasına gelindiğinde “Tahoma” fontu, 9 punto ve siyah başlık kullanılmıştır. Metin, “Georgia” fontu kullanılarak, 14 ve 18 punto kimi yerlerde “regular”, kimi yerlerde “italik” olarak kırmızı ve mavi renklerle yazılmıştır. Satır aralığı, renk ve biçim bakımından farklılıklarla tasarım hataları içermektedir.

Yine aynı menüde diğer sayfalara geçişlerde benzer hatalar mevcuttur. “Akademik > Resim” sayfasına gelindiğinde “Helvetica” fontu, 6 punto olarak kullanılmıştır. Tutarsızlığın yanı sıra yazının 10 puntunun altında kullanılması, ekran okunurluğunu da zorlaştırmıştır. Satır uzunluğu, bazı sayfalarda 70, bazı sayfalarda da 120 karakterdir. Metinler, bazı sayfalarda sola hizalanmış, bazı sayfalarda ise tam blok olarak kullanılmıştır. Web sitelerinde tam blok metni kontrol etmekte zorlanıldığından, bu kullanımı tercih etmemek gerekmektedir.

Renk: DEÜ GSF’nin web sitesinde, koyu mavi menü çubukları, beyaz zeminli yazılarla kullanılmış ve tüm sayfalarda da tasarım dil birliği sağlanmıştır. Ok imlecine gelindiğinde menü dizgeleri, açık mavi bir renk alarak, görsel etkileşimin gücü artırılmıştır. Arka zeminde beyaz renk kullanılmış, yazılar da tercih edilen koyu renkle kontrastlık sağlanarak okunaklık desteklenmiştir. Alt menülere geçiş sağlanırken metin renklerinde yoğun kullanım tespit edilmiştir. Her sayfa da metinler incelendiğinde mavi, kırmızı, yeşil, siyah gibi farklı renkler kullanılarak tasarım bütünlüğünden uzaklaşıldığı görülmüştür. Çok fazla renk kullanımı, karmaşa oluşturabileceğinden kullanıcıların kafasının karışma ihtimali olduğu söylenebilir.

6.2.1. Güçlü Yönleri

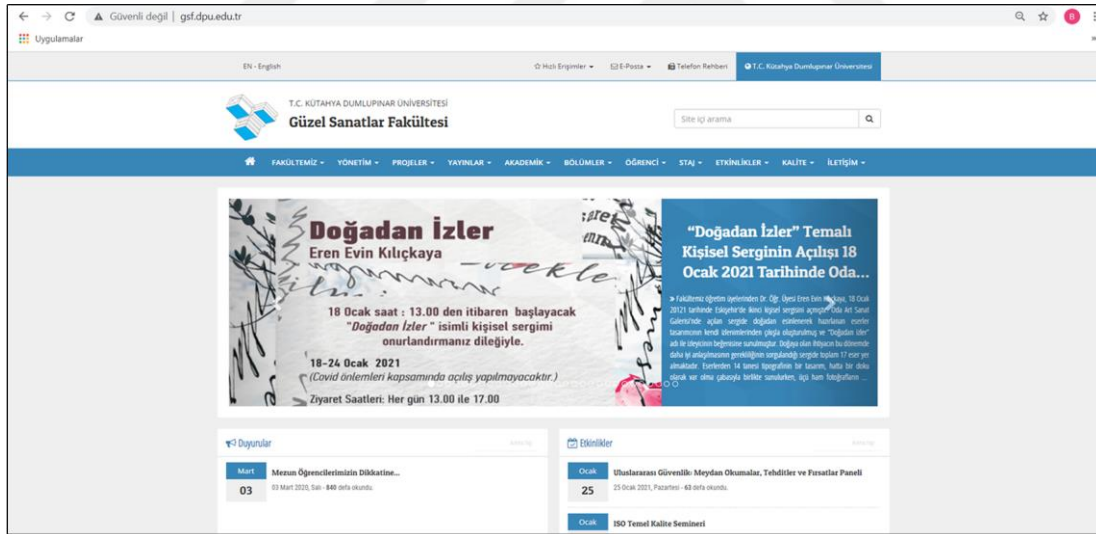
- Kurumsal logoya sahiptir.
- Güncel durumdadır.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır.
- İkinci dil tercihi bulunmaktadır.

6.2.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Web site araçlarında görülen tipografik durumlar, yazının büyüklüğü-küçüklüğü ve renk farklılıkları, geliştirmeye açık yönler olarak sıralanabilir.

6.3. DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Şekil 3. Dumlupınar Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli.

Kaynak: <http://gsf.dpu.edu.tr/>

DPÜ GSF web sitesinde (<http://gsf.dpu.edu.tr/>) tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede, Şekil 3'te de görüldüğü üzere, “yalınlık, tutarlılık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı, uyum” tespit edilirken, “açıklık ve ritim” ilkelerinin olmadığı görülmüştür. Sayfa, kullanıcının ihtiyacına cevap verilecek şekilde tasarlanmıştır. Dikkat çekici, algılanabilir, akılda kalıcı ve hatırlatıcı düzeyde hiyerarşi ve vurgu sağlandığı saptanmıştır. Sayfalar arasında geçişlerde bütünlük vardır. Yazı,

renk ve işaretler tutarlı bir şekilde kullanılmıştır. Tek merkezden dışa doğru genişleyen sayfada simetrik denge sağlanmıştır. Benzerlik ve tekrar eden görsel elemanların tasarıma etkisi olmadığından ritim ilkesinin varlığından söz edilememektedir. Kullanıcıların gereksinimlerine ne derece fayda sağladığıyla doğrudan ilgili olan web sitesinin kullanılabilirlik özelliğinin ise uygun düzeyde olduğu söylenebilir.

Dolaşım: DPÜ GSF'nin web sitesi incelendiğinde geniş bir site içeriğinin bulunduğu söylenebilir. Sayfada ilk olarak beyaz zemin üzerine açık mavi renkte “GSF” harfleriyle logo düzenlemesi yapılmıştır. Aynı zamanda sık kullanıldığı varsayılacak site içi arama motoru mevcuttur. Böylelikle site içerisinde bilgi, haber veya herhangi bir konu ya da başlık kısa sürede bulunabilmektedir. Bu bölümün hemen altında logoda kullanılan mavinin ton değerine yakın bir zemin rengi kullanılarak bütünlük sağlanmıştır. Menü dizgesinde mavi şerit üzerine beyaz yazı karakteriyle; “Anasayfa, Fakültemiz, Yönetim, Projeler, Yayınlar, Akademik, Bölümler, Öğrenci, Staj, Etkinlikler, Kalite ve İletişim” linkleri yer almaktadır.

Menü dizgelerine tıklandığında alt menü bağlantıları beyaz renk olarak aşağı doğru rahat ulaşılacak şekilde açılmaktadır. Dolaşım dizgesinden bir alt sayfaya geçiş sağlandığında dikey dolaşım menüsü de karşımıza çıkmaktadır.

Menü başlıklarının altında görsel elemanların bir arada bulunduğu ve ayrıca site açılınca da ilk olarak göze çarpan slider (slayt) uygulamaya yer verilmiştir. Bu uygulama, web sitesinin işlevinde ve içeriğinde bir yavaşlamaya yol açmamıştır. Aynı zamanda “Yayınlar > Kitap, Dergi” dizgesinde de kullanıcılar için yararlı olabilecek yayınlara PDF formatında yer verilmiş olup, bu dosyaların indirilme hızı 15 saniyeden azdır. Dosyaların yüklenme hızı, sayfanın içeriğinde ağırlaşma ve yavaşlama yaratmamış; dosyaların ideal boyutlarda kullanıldığı tespit edilmiştir. “Duyurular, Etkinlikler ve Haberler” başlıklarına sayfanın altında yer verilmiştir. Sayfanın en altında ise koyu gri zemin üzerine beyaz yazılarla hızlı erişim ve iletişim bilgilerinin tekrarına yer verilmesi, site içinde hızlı ulaşımı kolaylaştıran bir özellik olarak sunulmaktadır.

Erişilebilirlik: Sayfa içi dolaşıma bakıldığında, alt menü çubuklarıyla dolaşım açısından erişilebilirlik sorunu bulunmamaktadır. Renk, biçim ve düzen yönünden erişilebilirliği etkileyecek sorun da tespit edilmemiştir. Sitedeki bağlantılara

tıklanıldığında, linkler hızlı bir şekilde açılmakta ve herhangi bir sorun yaşanmamaktadır. Anasayfadaki “slider”, sitenin işlevini olumsuz yönde etkilememiştir. Hoparlör, kulaklık gibi çoklu araçların kullanımını gerektiren bir içerik bulunmadığından kullanıcının böyle bir gereksinimi bulunmamaktadır. Engellilere yönelik erişim hizmeti sunulmamaktadır. Yabancı dile çeviri özeliği ise İngilizce dil seçeneğiyle değerlendirilmiştir.

Okunaklık: Fakülte web sitesine tipografik açıdan bakıldığında, ekran okunurluğu yüksek olan serifsiz yazı ailesinden “Condensed” fontun ve ailesinin kullanıldığı görülmüş; bu sayede tutarlılık sağlanmıştır. Birden çok yazı karakterinin kullanılmamış olmasının tipografik açıdan olumlu olduğu söylenebilir. Başlık ve alt başlıkta yine “Condensed” kalın (bold) olarak kullanılarak metin içinde ve dolaşım menülerinde vurgular artırılmıştır. Bazı sayfalarda puntunun standart punto ölçü biriminin altında olduğu tespit edilmiştir. Örneğin; “Bölümler > Görsel İletişim Tasarımı Bölümü” dolaşım sayfasına girildiğinde sayfada dikey menüde kullanılan font “Condensed/Light” ve 6,5 puntodur. Ekranda bu puntoda kullanılan ölçü birimi okumayı zorlaştırmaktadır. Metin ile metin başlığı arasında ilişkiyi güçlendirmek için kullanılan beyaz boşluklar belirgindir. Harf aralıkları, iletinin biçimine ve okunurluğuna uygun olarak sunulmuştur. Sayfa genelinde ve metin içerisinde yazılar, sağa ve sola yaslanmış şekilde tam blok olarak kullanılmıştır. Ana metinlerde satır uzunluğu, 100-110 karakter aralığındadır. Bu ölçülerden uzun olan satırlar, okuma hızını etkilemektedir.

Renk: DPÜ GSF web sitesinin genelinde tasarımında beyaz, açık gri ve mavi renkler kullanılmıştır. Web sitesinin menü dizgelerine “ok” imleciyle gelindiğinde ilgili kutucuklarda renk değişiminin olduğu görülmektedir. Bu da sitenin genel yapısına ve görsel kimliğine olumlu katkı sağlamıştır. Sitede arka plan yazıları, beyaz zemin üzerine siyah renkte, menü çubukları ve diğer bağlantı kutucukları mavi zemin üzerine beyaz renkte kullanılmış; söz konusu alanların okunaklı açık ve anlaşılır olduğu kanısına varılmıştır. Sayfa içindeki renklerde de uyum yönünden tutarlılık sağlanmıştır.

6.3.1. Güçlü Yönleri

- Kurumsal logoya sahiptir.

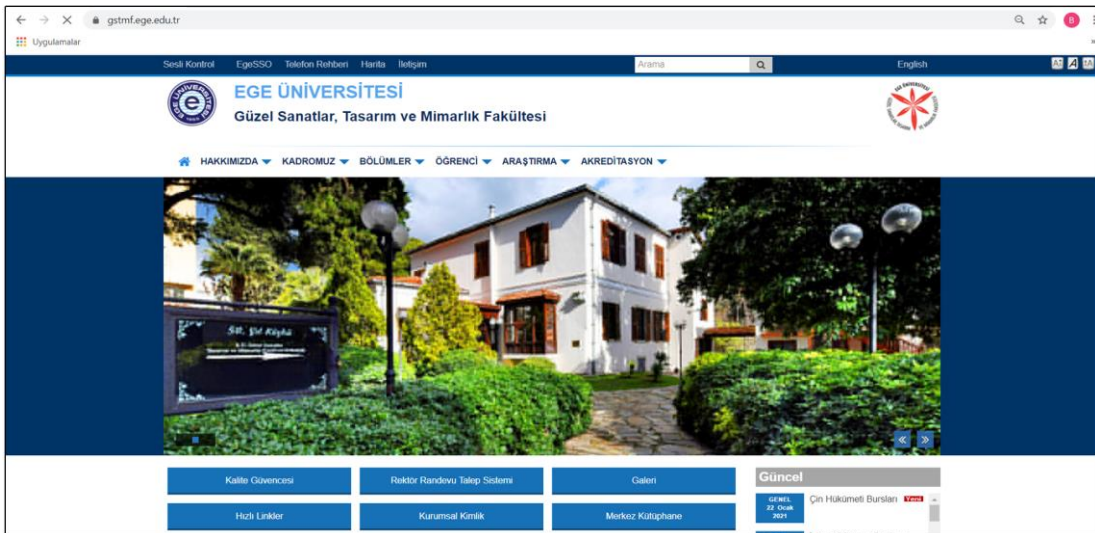
- Güncel durumdadır.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır
- İkinci dil tercihi bulunmaktadır.
- Tek tip yazı fontu kullanılması da okunabilirlik açısından güçlü bir yön olarak değerlendirilebilir.

6.3.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Sayfaların farklı pencerelerden açılıyor olması, sayfa bütünlüğünden uzaklaşmaya yol açmaktadır.
- Fontların okunaklılığı belirginleştirilebilir.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması da geliştirmeye açık yönlerden biri olarak değerlendirilebilir.

6.4. EGE ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ

Şekil 4. Ege Üniversitesi GSTMF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli.

Kaynak: <https://gstmf.ege.edu.tr/>

EÜ GSTMF web sitesinde (<https://gstmf.ege.edu.tr/>) tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede, “yalınlık, tutarlılık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı” tespit edilirken, “ritim ve uyum-bütünlük ve açıklık” ilkelerinin bulunmadığı, logonun net olmayışının açıklık ilkesini de etkilediği görülmüştür. Şekil 4’te de görüldüğü üzere, Ege Üniversitesi GSTMF’inde görsel öğeler, renk, biçim ve düzen yönünden işlevsel tasarlanmıştır. Vurgulanmak istenen görsel elemanlar hiyerarşik bir düzende sergilenmiştir. Sayfalar arasında geçişler, birbiriyle ilişkili olup, yazı, biçim, renk gibi öğeler kompozisyonda birlik hissi oluşturmaktadır. Aynı görsel öğelerin eşit yerleştirilmesiyle simetrik denge sağlanmıştır. Tekrara dayalı görsel bir ritim ilkesine rastlanmamıştır. Bazı sayfaların farklı pencere de açılmasıyla uyum-bütünlük ilkesine uyulmadığı görülmektedir. Kullanılabilirlik özellikleri bakımından da sitenin kullanıcıların memnuniyetine uygun olarak tasarlandığı söylenebilir.

Dolaşım: Ege Üniversitesi GSTMF’nin web sitesi incelendiğinde, sitenin bütün içeriğe ulaşılabilir şekilde tasarlandığı görülmektedir. Web sitesinde mavinin ton değerlerinin ve beyaz rengin kullanıldığı görülmektedir. Sayfanın solunda Ege Üniversitesinin logosuna, sağ tarafta da Ege Üniversitesi GSTMF’nin logosuna yer verilmiştir. Logonun altında site haritası “Anasayfa, Kadromuz, Bölümler, Öğrenci ve Araştırma” menüsüyle beyaz zemin üzerine mavi renk kullanılarak diğer sayfalara geçiş sağlanmıştır.

Menülere tıklanıldığında aşağı doğru mavi zemin üzerine beyaz sekmeler açılmakta ve sitenin diğer bölümlerine ulaşılmaktadır. En üst kısımda lacivert şerit zemin üzerine açık mavi renkte yazıyla “Sesli Kontrol, EgeSSO, Telefon Rehberi, Harita, İletişim, Arama Motoru ve English” menü dizgeleri yer almaktadır. Sayfada bulunan slider (slayt) ekranı web sitesinin hızını etkilememiştir. Ayrıca menü dizgesinde bulunan “Öğrenci” ve altına açılan sekmelere tıklanıldığında açılan Word ve PDF dosyalarının yükleme hızının 15 saniyeden azdır. “Formlar, Hızlı Linkler, Galeri, Haberler” gibi üniversitede sık kullanılan diğer bağlantılara sayfanın altına doğru yer verilmiştir. İletişim ve sosyal medya bağlantılarının, sayfanın alt kısmında tekrar yer alması, site içinde gezintiyi ve bilgiye ulaşmayı kolaylaştıran bir özellik olarak değerlendirilebilir.

Erişilebilirlik: Sayfa içi dolaşım menülerinde ve sayfa alt metin bağlantılarında renk, biçim ve düzen yönünden erişilebilirliği etkileyebilecek bir soruna rastlanmamıştır. Web sitesine eklenen slayt, sitenin işlevini yavaşlatmamıştır. Anasayfada kullanılan video, galeri gibi çoklu ortam araçları farklı pencerelerde açılmaktadır. Sayfanın bütünlüğünden uzaklaşma hissi veren bu durumun, site hızının verimini düşürmemek için tercih edildiği söylenebilir. İkinci dil tercihi olarak İngilizce çeviri seçeneğine yer verilmiştir.

Okunaklık: Fakülte web sitesine tipografik açıdan bakıldığında, yazının okunurluğunu desteklemek amacıyla serifsiz yazı ailesinden “Arial” font kullanılmıştır. Web sitesinin en bilindik ve geçerli yazı karakterlerinin kullanımıyla kolay okunur olmasının tasarımın en önemli ayırt edici özelliği olduğu söylenebilir.

Başlık ve alt başlıkta “Arial” kalın (bold) biçim uygulanarak vurgu sağlanmıştır. Dolaşım dizgesinden bir alt sayfaya geçildiğinde aynı dolaşım dizgesi sol tarafta dikey olarak sunularak kolaylık sağlanmıştır. Ege Üniversitesi GSTMF’nin kurumsal logosundaki yazıların 10 puntunun altında olmasından dolayı ekran üzerinde netlik açısından okumada zorluk yaşanmaktadır. Yine kurumsal logonun üstünde Font-size (yazı tipi boyutu) özelliği mevcuttur. Bu da web sitesine önemli bir avantaj katmaktadır. Metniyle metin başlığının ise uygun ve rahat bir boşluk ilişkisi içinde düzenlendiği görülmektedir. Sözcükler arasındaki harf boşlukları okunurluk açısından uygundur. Metin yazıları bazı sayfalarda tam blok, bazı sayfalarda da ortalı olarak bloklanmıştır. Gerek tam blok, gerekse ortalı bloklaşma, ekran okunurluğunu olumsuz etkilemekte ve bu, tasarım hatası oluşmasına sebep olmaktadır. Ana metinlerde satır uzunluğu 110-120 harf karakter aralığındadır. Satırların uzun oluşunun okumada güçlük yaratacağı düşünülmektedir.

Renk: Web sitesinde mavi, beyaz ve gri renkler kullanılmıştır. Anasayfa görselinde tercih edilen renk seçiminin Ege Üniversitesinin kurumsal renkleriyle uyumlu olduğu söylenebilir. Söz konusu renk tercihi, GSTMF’nin kırmızı rengin baskın olduğu kurumsal logosuyla kıyaslandığında ise uyumsuzluk olduğu görülmektedir. Öte yandan renklerin hem bütünüyle hem de tasarım öğelerinin kendi aralarındaki ilişkiyle uyumluluk sağlanmıştır. Ana menüde dolaşım dizgelerine tıklanıldığında aşağı doğru mavi zemin üzerine beyaz renkli yazılarla menü bağlantısı kullanılmış; diğer sayfalarda

ise dikey olarak yer alan dolaşım dizgesi, gri zemin üzerine lacivert yazı rengiyle kendi içinde uyum oluşturmuştur. Ege Üniversitesi GSTMF'nin dolaşım sayfalarında zemin rengi ve yazının okunurluğu destekleyicidir.

6.4.1. Güçlü Yönleri

- Kurumsal logoya sahiptir.
- Güncel durumdadır.
- Font-size (yazı tipi boyutu) özelliği mevcuttur.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır.
- İkinci dil tercihi bulunmaktadır.

6.4.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Yazı fontu standart ölçü biriminin altındadır.
- Sayfalarda tam ve ortalı bloğun bir arada kullanılması, metnin kontrolünü zorlaştırmaktadır.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması da geliştirmeye açık yönlerden bir diğeridir.

6.5. İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Şekil 5. İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli.

Kaynak: <http://gsf.idu.edu.tr/>

İDÜ GSF web sitesinde (<http://gsf.idu.edu.tr/>) tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede, “yalınlık, tutarlılık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı, açıklık” tespit edilirken, “uyum ve ritim” ilkelerinin bulunmadığı görülmüştür. Şekil 5’te de görüldüğü üzere, sayfa kullanıcıların gereksinimlerini karşılayan etkili, kolay öğrenilebilir görsel öğelerden oluşmaktadır.

Tasarımda bazı görsel öğeler ve şekillerle bütünlük sağlanırken, bazı görsel öğelerinse dağınık kompozisyon algısı oluşturduğu söylenebilir. Bazı sayfa metinlerinde farklı yazı fontları saptanmış olup, okuma, algılama ve anlaşılabilirlik düzeyinde açıklık olsa da tasarımın dil birliği açısından uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir. Renk ve işaret kullanımı ise tutarlıdır ve tercihe edilen sarı renkle vurgu ön plana çıkartılmıştır. Sayfalarda simetrik denge unsuru tercih edilmiştir. Anasayfa ekranında kullanılan görselle hiyerarşi sağlanmıştır. Güçlü ve hareketli bir ritim ögesine ise rastlanılmamıştır. Kullanılabilirlik özellikleri bakımından da sitenin verimli ve etkin olarak tasarlandığı söylenebilir.

Dolaşım: İDÜ GSF web sitesinde sayfa içeriklerine ulaşılacak menüleriyle genel dolaşım menüleri üstte toplanmıştır. Kullanıcı siteyi ilk açtığı anda slider ekranını yatay olarak görmektedir. Açılan sayfada en üstte Üniversitenin logosu, lacivert ve sarı renklerde yer almakta, yazıyla da “Güzel Sanatlar Fakültesi” yazmaktadır. GSF’nin

kurumsal logosu bulunmamaktadır. Aynı beyaz zemin üzerinde lacivert renkteki yazıyla “Hakkımızda, Yönetim, Personel, Bölümler, Öğrenci, İletişim ve Arama Motoru” dolaşım dizgeleri yer almaktadır. Bu linklerin üzerine gelindiğinde rengin logodaki sarı renge dönüşmesi, görsel iletişimin gücünü arttırmış; vurgunun da etkin bir şekilde ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Aşağı doğru açılan beyaz sekmelerle de sitenin diğer bölümlerine geçilmektedir. En üstte lacivert zemin üzerine beyaz yazılarla “OSB (Öğrenci Bilgi Sistemi), Öğrenci Posta, EBYS (Elektronik Belge Yönetim Sistemi), Personel Posta” bağlantıları yer almaktadır. Fareyle bağlantıların üzerine gelindiğinde sarı renk değişimi sağlanarak, burada da görsel hiyerarşi desteklenmiştir. Genel fotoğraf görüntüsünün altında “Duyurular, Etkinlikler, Haberler” bağlantılarına yer verilmiş ancak bu bağlantılar ergonomik olarak yerleştirilmemiştir. En altta ise lacivert zemin üzerine beyaz renkli yazılarla, “Bize Ulaşın, Önemli Linkler” bağlantılarının yanı sıra üniversitenin sosyal medya hesapları ve logosu yer almaktadır. Dolaşım dizgelerinin geniş bir içerikte sınıflandırılmadığı görülmektedir.

2017 yılında kurulan İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF’nin web sitesinin yeni bir yapılanma ve gelişim süreci içerisinde olduğu düşünülmektedir. Sitede sürekli değişim gösteren hareketli görüntülere yer verilmemiş; sadece sabit olarak üniversitenin genel görüntüsü kullanılmıştır. Menü dizgesinde “Bölümler > Müzik Bölümü”ne tıklanıldığında çoklu ortam araçları kullanılmış; dosyaların yüklenme hızı, sitenin içeriğinde ağırlaşma ya da yavaşlatma yaratmamıştır.

Erişilebilirlik: Dolaşım açısından erişilebilirlik sorunu bulunmamaktadır. Sayfa içinde ve alt menü çubuklarında yer alan video, word, excel vb. çoklu ortam dosyalarına rahat ve hızlı bir şekilde erişim sağlanmaktadır. Web sitesinde yabancı dil çeviri tercihinin yer verilmemiştir. Engelli kullanıcılarına yönelik herhangi bir uygulama da bulunmamaktadır.

Okunaklık: Tipografi kullanımıyla ilgili “hizalama, harf ve satır aralıkları, kalın biçem kullanma, büyük-küçük harf kullanımı” gibi tercihler, vurguyu destekleyici şekilde kullanılmıştır. Sitede serifsiz yazı karakteri olan, “Arial” font ailesi kullanılmıştır. Menüde “Hakkımızda > Dekan Mesajı” tıklanıldığında sayfadaki metin

yazısının serifli yazı karakteri olan, “Times New Roman” font ailesi kullanılarak yazıldığı tespit edilmiştir. Tüm bu yazılar, okunurluğu etkilemeyecek büyüklükte kullanılmıştır. Sitenin genelinde bütünlüğü olumsuz etkileyen başka bir kullanım da satır uzunluğunun 110-150 karakter sayısı aralığında olmasıdır. Öte yandan paragraflar arasındaki boşluklar iyi dengelenmiş, metinler site genelinde sola hizalanmıştır. Burada da tercih edilen soldan blok, web sitelerinde sıklıkla tercih edilen bir durumdur.

Renk: Logoda kullanılan mavi ve sarı renkler, sitenin genel yapısına ve görsel kimliğine olumlu katkı sağlamıştır. Mavi ve sarı tonlarının tutarlı bir şekilde gerek tipografide gerekse dolaşım dizgesinde görsel hiyerarşiyi destekleyecek şekilde kullanılması olumlu etki yaratmıştır. Metin çubuklarına gelindiğinde yazılar logonun renginde bulunan sarı renge dönüşmektedir. Kontrastlığın iyi ayarlandığı gözlemlenmiş, arka planda kullanılan beyaz ve gri renklerle de uyumluluk sağlanmıştır. Bunun da kullanıcılara ferahlık, yalınlık ve sadelik hissi uyandıracığı söylenebilir.

6.5.1. Güçlü Yönleri

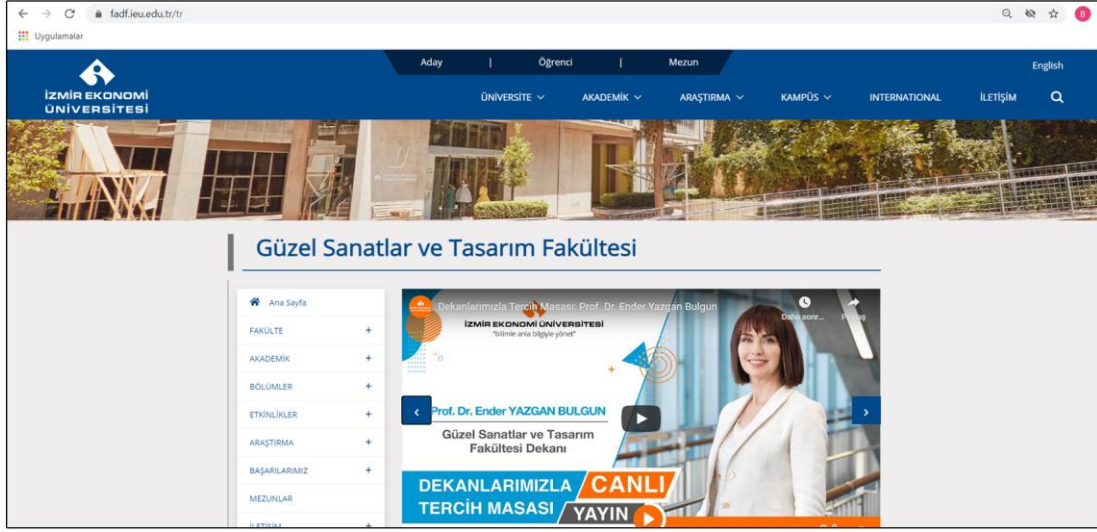
- Güncel durumdadır.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır.
- Dolaşım dizgelerinin farklı renk geçişleri etkileşim gücünü artırmıştır.
- Sitenin genelinde soldan blok kullanılmıştır.

6.5.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Kurumsal logo tasarlanabilir.
- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- İkinci dil tercihi faal değildir.
- Görsel öğeler arasında dağınık bir kompozisyon algısı olduğu söylenebilir.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması da geliştirmeye açık bir diğer yön olarak belirtilebilir.

6.6. İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ

Şekil 6. İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli.

Kaynak: <https://fadf.ieu.edu.tr/tr>

İEÜ GSTF web sitesi, (<https://fadf.ieu.edu.tr/tr>) tasarım ilkeleri bakımından incelendiğinde “yalın, tutarlılık açık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı” tespit edilirken, Şekil 6’da da görüldüğü üzere “uyum-bütünlük ve ritim” ilkelerinin yeterince dikkate alınmadığı görülmüştür. İEÜ GSTF’nin anasayfasında multimedya öğelerine ağırlık verilmiştir. Resim, şekil ve yazıların sayfa içindeki ağırlığı yatay olarak kullanılmış; böylelikle simetrik denge sağlanmıştır. Aynı zamanda sayfa içinde kullanılan yazı karakterinin puntosu ve rengi rahatlıkla anlaşılabilir açıklıktadır. Sitede yer alan görsel elemanların benzerleriyle oluşan herhangi bir ritim ilkesine rastlanmamıştır. Kullanılabilirlik özellikleri bakımından ise sitenin kullanıcıların gereksinimlerine cevap verecek şekilde tasarlandığı söylenebilir.

Dolaşım: İEÜ GSTF web sitesi, içeriğinde yer alan bilgi, belge ve görüntü dizgelerine rahat ulaşılabilir. Aynı zamanda dolaşım menülerinin geniş bir içerikte sınıflandırıldığı görülmektedir. Web sitesinde dolaşım çubukları hem sayfanın üstünde hem de dikey olarak sayfanın solunda yer almaktadır. Sayfanın üst kısmında dolaşım seçeneği olarak metin bağlantısı tercih edilmiştir.

Metin bağlantıları, lacivert zemin üzerine beyaz olarak “Üniversite, Akademik, Araştırma, Kampüs, International, İletişim ve Arama Motoru” şeklinde listelenmiştir.

Bu kısmın hemen üstünde de ayrı bir siyah zeminde “Aday, Öğrenci ve Mezun” şeklinde kullanıcı seçenekleri sunulmaktadır. Sol taraftaki menü çubuğunda Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinin menü bağlantıları yer almaktadır. Bunlar; “Anasayfa, Fakülte, Akademik, Bölümler, Etkinlikler, Araştırma, Başarılarımız, Mezunlar ve İletişim” şeklinde sıralanmaktadır. Fare imleciyle bağlantı linklerine gelindiğinde, hem renk değişimi olmakta, hem de birden fazla seçenek sunularak aşağı doğru listelenmiş metin bağlantısıyla diğer sayfalara geçiş sağlanmaktadır.

Fakültenin kurumsal bir logosunun bulunmadığı, üniversitenin logosunun kullanıldığı, “Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi”nin ise gri zemin üzerine lacivert renkte yazıldığı görülmektedir. Diğer taraftan sayfanın altına doğru boşluğun fazla olması bütünlükten uzaklaşma hissi yaratmaktadır. Hareketli görüntülerle video ve görsellerin yanı sıra dikkat çekmek ve tanıtım amacıyla kullanılmış çoklu ortam belgelerine, videolara ve ses animasyonlara bir arada yer verildiği görülmektedir. Bazı çoklu ortam dosyalarının açılmadığı tespit edilmiştir. En altta ise Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesinin haberlerine, iletişim ve harita bilgilerine yer verilmiştir. Sitede fotoğraf, video, PDF gibi büyük dosya boyutları içeren dosyalar yer almış olsa da bu durum, sayfa yüklenme hızını etkilememiştir.

Erişilebilirlik: Tanıtım amacıyla kullanılmış olan çoklu ortam belgelerinin, video, ses ve PDF dosyalarının erişimi olumsuz etkilemediği görülmekte; dosyalara rahat ve hızlı bir şekilde ulaşılmaktadır. Site içinde PDF dosyaları, 15 saniyeden az bir sürede indirilebilmektedir. Geniş kullanıcı kitlesine ulaşabilmek ve uluslararasılaşmaya katkı sunmak için İngilizce yabancı dil tercihi yapılmıştır. Engelli kullanıcı dostu web site tasarımı ise uygulanmamıştır. Diğer sayfalardan anasayfa ekranına dönme imleci de yer almakta fakat geçiş sağlanamamaktadır. Bunun da erişimi olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir.

Okunaklık: Fakülte'nin web sitesine tipografik açıdan bakıldığında, sadece serifsiz yazı karakteri olan “Arial” font ailesi kullanılmıştır. Birden çok yazı karakteri kullanılmamış; özellikle vurgulu yerler aynı yazı ailesinden bold kullanılarak tipografide tutarlılık sağlanmıştır. Büyük küçük harf kullanımlarıyla metin başlıklarında da vurgu pekiştirilmiştir. Satır aralıkları, başlık ve paragraf arası boşluklar da iyi dengelenmiştir. Metinler, pek çok web sayfasında da tercih edildiği gibi sola doğru

hizalanmıştır. Başlıklar da sayfada, sola hizalı kullanılmıştır. Satır uzunluğuna kimi yerlerde 60 karakter, kimi yerlerde 110 karakter olarak yer verilmiştir. 70'ten fazla olan yazı karakter uzunlukları ekran üzerinde okumayı zorlaştırmaktadır.

Renk: Fakülte web sitesinde mavi, beyaz ve gri renkler kullanılmıştır. Anasayfa menü dizgeleri beyaz üzerine mavi yazıyla, sayfa içi menü bağlantılarına ulaşım ise kontrastlık sağlanarak mavi üzerine beyaz renk tercih edilerek kullanılmıştır. Metin yazıları ve başlıklar da gri zemin üzerine lacivert renk tercih edilmiştir. Sitede kullanılan renkler, kendi içinde uyumludur ve ferahlık hissi sunmaktadır. Hem anasayfada hem de bağlantı sayfalarında renkler aynı tutarlılıktadır. Okunaklık açısından da renkler, uyumlu ve destekleyici biçimde kullanılmıştır.

6.6.1. Güçlü Yönleri

- Güncel durumdadır.
- İkinci dil tercihi bulunmaktadır.

6.6.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Kurumsal logo tasarlanabilir,
- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Site, boşluk ve doluluk unsurları bakımından ele alındığında dağınık bir kompozisyon algısı oluşturmaktadır.
- Anasayfa imlecinin etkin olmadığı görülmektedir.

6.7. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ

Şekil 7. Manisa Celal Bayar Üniversitesi GSTMF Web Sitesinin Anasayfa Görşeli

Kaynak: <https://gsf.mcbu.edu.tr/>

MCBÜ GSTMF'nin web sitesinin (<https://gsf.mcbu.edu.tr/>) tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede, "açıklık, tutarlılık, görsel hiyerarşi, vurgu ve ritim" tespit edilirken, "yalınlık, denge, oran/orantı ve uyum-bütünlük" ilkelerinin olmadığı görülmüştür. Anasayfada mavi renk tonları ve koyu gri renk yoğun biçimde kullanılmış, bu kullanım da yalınlık ilkesini olumsuz etkilemiştir. Aynı zamanda sayfa boşluklarına yer verilmediği de görülmüştür.

MCBÜ GSTMF'nin anasayfasında slider geçişi mevcuttur böylece görsel hiyerarşi ve vurgu sağlanmıştır. Metin yazılarının tüm sayfalarda benzer özellikler taşıdığı görülmüştür. Yazı karakterleri bu özelliği ile sayfalarda tutarlılık sağlamıştır. Anasayfanın üst ve alt bannerında geometrik tekrarlarla ve ton farkıyla ritim ilkesi sağlanmıştır. Kullanılabilirlik özellikleri bakımından da sitenin kullanıcıların gereksinimlerine uygun olduğu söylenebilir.

MCBÜ GSTMF dolaşım dizgeleri koyu gri zemin üzerine beyaz renk yazıyla "Hakkımızda, Yönetim, Akademik Kadro, Bölümler, Öğrenci İşleri ve İletişim" uzantıları olarak listelenmiştir. Hemen üst tarafta üniversitenin kurumsal logosu kullanılmıştır. Fakültenin kendi logosunun mevcut olmadığı görülmüştür.

Sayfanın sol tarafında dikey menü uzantısı vardır. Burada Anasayfa, Telefon Rehberi gibi sık kullanılan bağlantıları bulunmaktadır. Sliderin sağında ve solunda menü dizgelerinin yer alması sayfanın dengesini olumsuz etkilemiştir. Beyaz boşluklar denge sağlamada önemli bir etkidir, bu özelliklerin ihmal edilmesi aynı zamanda oran/orantıyı da olumsuz etkiler.

Dizgelerden diğer sayfalara geçiş yaptığımızda anasayfada yer alan sol menünün her uzantıda yer almadığı görülmüştür. Aynı zamanda anasayfa ikonuyla da geri dönüşler sağlanamamıştır. “Arama Motoru” da mevcut değildir. Linkler yön levhaları gibidir. Etkin olamayan, iyi tasarlanmayan linkler kullanıcının site içinde kaybolmasına yol açar. Kullanıcı için önemli olan yön tuşları kişinin sanal ortamda nasıl hareket edeceğini zorlaştırmaktadır.

Slider ekranının sol tarafında, “Haberler ve Duyurular” aşağısında da Fakülte hakkında “tanıtım yazısı” yer almış; sonrasında iletişim, sosyal medya ve sık kullanılan öğelere yer verilmiştir. Anasayfa genelinde hiyerarşik organizasyonların daha düzenli oluşturulması kullanıcılar için daha fazla yarar sağlayacaktır.

Erişilebilirlik: Site bağlantı sayfalarına geçiş yapıldığında farklı pencere açılması, kullanıcının erişimini olumsuz etkilemektedir. İkinci dil olarak İngilizce dil ikonu yer almasına rağmen faal olmadığı görülmüştür. Engellilere yönelik erişim hizmeti de bulunmamaktadır.

Okunaklılık: Yazı biçimi, yazı boyutu, paragraf boşluğu ile ilgili unsurlar kullanıcılara yönelik hazırlanmıştır. Başlıklar, metin içi yazılar serifsiz yazı fontu olan “Arial” ve ailesi kullanılarak tipografide bütünlük sağlanmıştır. Satır uzunluğu 140-150 karakterdir. 70-80 karakterden fazla satırlar okuma için zorlayıcı olmaktadır. Sayfa içinde metin yazıları tam blok olarak kullanılmıştır. İşlevsel ve görsel olarak soldan blok düzenlemesi tercih edilmelidir.

Renk: Üniversitenin kurumsal logosu olan “lale” simgesinin mevcut renkleri fakülte sayfasının çeşitli yerlerine yansıtılmıştır. Logodaki renge uyumlu sayfa tasarımı yapılmış ama turkuaz mavisi ve koyu gri ton renkleri fakülte sayfasında yoğun kullanılmıştır. Sayfanın altına doğru beyaz boşluklara yer verilse de sayfanın geneline yansımada için yalınlık ilkesinin noksanlığı hissedilmektedir. Dengeli kullanılan

renkler kullanıcıya olumlu bir hava vereceği gibi ekran monotonluğunu azaltıp dikkat çekiciliği de sağlayacaktır. Ayrıca beyaz boşlukların biçimleri ve yazıları daha fazla görünür kılabileceğini, izleyicinin dikkatini de çekebileceğini söyleyebiliriz.

6.7.1 Güçlü Yönleri

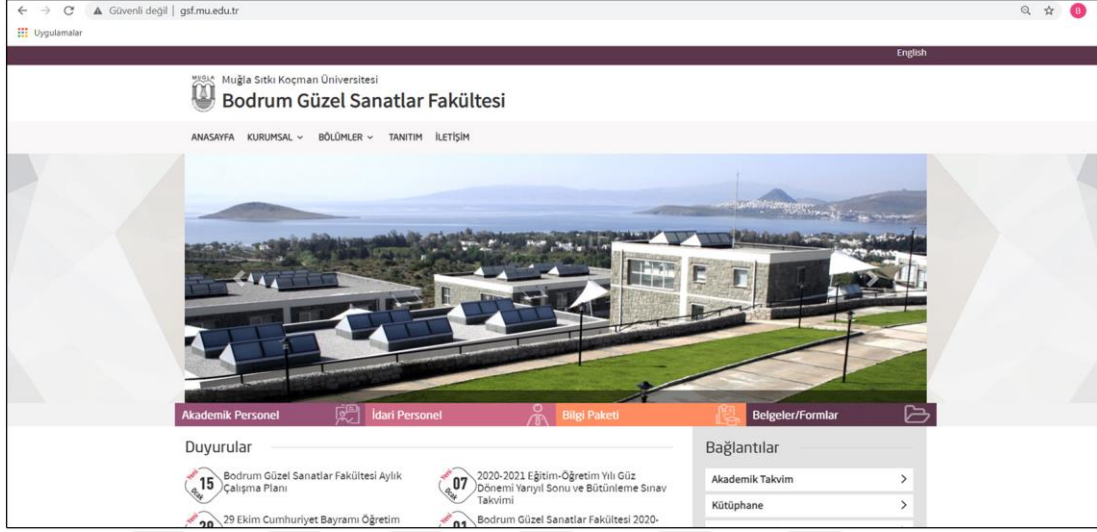
- Güncel durumdadır.
- Tek tip yazı fontu kullanılması da okunabilirlik açısından güçlü bir yön olarak değerlendirilebilir.

6.7.2 Geliştirmeye Açık Yönleri

- Bazı sayfalar farklı pencerede açılmaktadır.
- Kurumsal logo tasarlanabilir.
- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Sayfada beyaz boşluklara yer verilebilir.
- Arama motoruna yer verilebilir, anasayfa uygulaması düzeltilebilir.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması da geliştirmeye açık bir diğer yön olarak belirtilebilir.

6.8. MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ BODRUM GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Şekil 8. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görseli

Kaynak: <http://www.gsf.mu.edu.tr/>

MSKÜ Bodrum GSF'nin Şekil 8'de de görülen web sitesinin (<http://www.gsf.mu.edu.tr/>) görselinde tasarım ilkelerinden “yalınlık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı ve ritim” ilkesinin sağlandığı, “tutarlılık, açıklık ve uyum” ilkelerinin ise bulunmadığı görülmüştür. Anasayfada tasarım elemanlarının farklı renk tonlarıyla kullanılması bütünlük oluşturmuştur. Aynı zamanda slider geçişiyle de hiyerarşi ve vurgu sağlanmıştır.

Web sitesi kullanıcıların kolay anlayabilecekleri şekilde tasarlanmıştır. Sitede simetrik denge unsuru tercih edilmiştir. Arka plan zemininde kullanılan geometrik şekiller, aynı ve ters yönlerde kullanılmış ve ton değerleriyle de geçiş yapılan düzenlemede ritim ilkesi sağlanmıştır. Kullanılabilirlik ve görsel tasarım bakımından da sitenin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Dolaşım: MSKÜ Bodrum GSF'nin web sitesinin organizasyon yapısı, bütün içeriğe rahat ulaşılabilir şekilde tasarlanmıştır. Sitenin sol üstünde konumlandırılan “Anasayfa, Kurumsal, Bölümler, Tanıtım, Video ve İletişim” bağlantısıyla dolaşım sağlanmaktadır. Bu bağlantıların üzerine tıklandığında aşağı doğru açılan koyu gri zemin üzerine beyaz renkli sekmelerle sitenin diğer bölümlerine geçilmektedir.

Dolaşım menüsünün altında slider yer almakta; onun da altında yer alan görsel ikonlarla desteklenen sayfadaki bağlantılar ilgi çekici hale getirilmiştir. Bu bağlantılar “Akademik Personel, İdari Personel, Bilgi Paketi ve Belgeler/Formlar”dır. Sayfanın altına kısmında ise “Duyurular, Bağlantılar, Etkinlikler ve Sosyal Medya Hesapları” yer almaktadır. Sayfanın en altında üniversitenin sloganına ve sitenin güncelleme tarihine yer verilmiştir. Sitelerde güncelleme tarihinin olması, kullanıcılarda güven duygusu oluşturan bir artı değer olarak yorumlanabilir.

Fakültenin kurumsal logosunun ise olmadığı görülmektedir. Üniversitenin kurumsal logosu en üstte kullanılmış; fakültenin adı “Bodrum Güzel Sanatlar Fakültesi” şeklinde yazıyla gösterilmiştir. Bağlantı düğmelerinden diğer sayfalara rahat bir şekilde geçiş sağlanmakta olup, diğer sayfalardaki bağlantı menüleri, dikey olarak sağ tarafta yer almıştır. Menü çubuklarının sağ tarafta kullanılması, gözü yormasının yanı sıra kullanıcıların alışkanlıklarını zorlayıp, onları şaşırtılabilecek niteliktedir. Sitede bilgilere erişmek için kullanıcıların zaman zaman gereksinim duyabilecekleri “Arama Motoru”nun olmadığı görülmektedir. “Bölümler” menüsünden diğer sayfalara geçişler yapılmış olsa da hatta anasayfa menüsüne yer verildiği halde ekrana tekrar dönüşler geri imleciyle sağlanmaktadır.

Erişilebilirlik: Web sitesine estetik işlev katmak ya da Fakülteyi tanıtmak amacıyla video, fotoğraf, ses gibi çoklu ortam belgelerine yer verildiği görülmektedir. Kullanılan çoklu ortam dosyaları, sitenin yüklenme hızını etkilememiştir; 15 saniyeden az bir sürede, hızlı bir şekilde dosya indirimi gerçekleşmektedir. Bodrum GSF web sitesinde de henüz engelli kullanıcıların sorunlarına yönelik erişim sağlanmamıştır. Öte yandan Fakültenin İngilizce yabancı dil çeviri özelliğini tercih ettiği de görülmektedir.

Okunaklılık: Fakülte web sitesi tipografik açıdan değerlendirildiğinde, serifsiz yazı karakteri olan “Arial ve Neo Sans Pro” fontlarının kullanıldığı görülmüştür. Metin içi yazılarda “Arial”, menü başlıklarında ve bağlantılarda “Neo Sans Pro” yazı ailesi italik ve kalın biçemlerde kullanılarak tipografide bütünlük sağlanmıştır. Sayfalarda yazılar tam blok olarak hizalanmış; paragraflar arası boşluğa yer verilmemiştir. Satır aralıklarında, harf içi boşluklarda belirgin bir soruna rastlanmamıştır; ancak büyük-küçük harf kullanımında birtakım tasarım hatalarının yapıldığı gözlemlenmiştir. Bazı sayfalarda metin başlıkları büyük harflerle, bazı sayfalarda ise küçük harf ve kalın

(bold) olarak kullanılmıştır. Satır uzunluğu 110-120 karakter arasında tercih edilmiş olup, bunun ekran üzerinde okumayı zorlaştırabileceği düşünülmektedir.

Renk: Fakülte web sitesinde genel olarak zemin renginde açık gri ve mor renklerin tonlarından birisi olan mürdüm rengi kullanılmıştır. Mürdüm rengi ve tonları şeritlerde ve bağlantı düğmelerinde de kullanılarak siteye farklı bir hava katılmıştır. Sitenin arka planında kullanılan mürdüm metin renklerinin uyumlu olduğu, menü bağlantılarına fare imleciyle tıklandığında da renk değişimlerinin olduğu görülmektedir.

6.8.1. Güçlü Yönleri

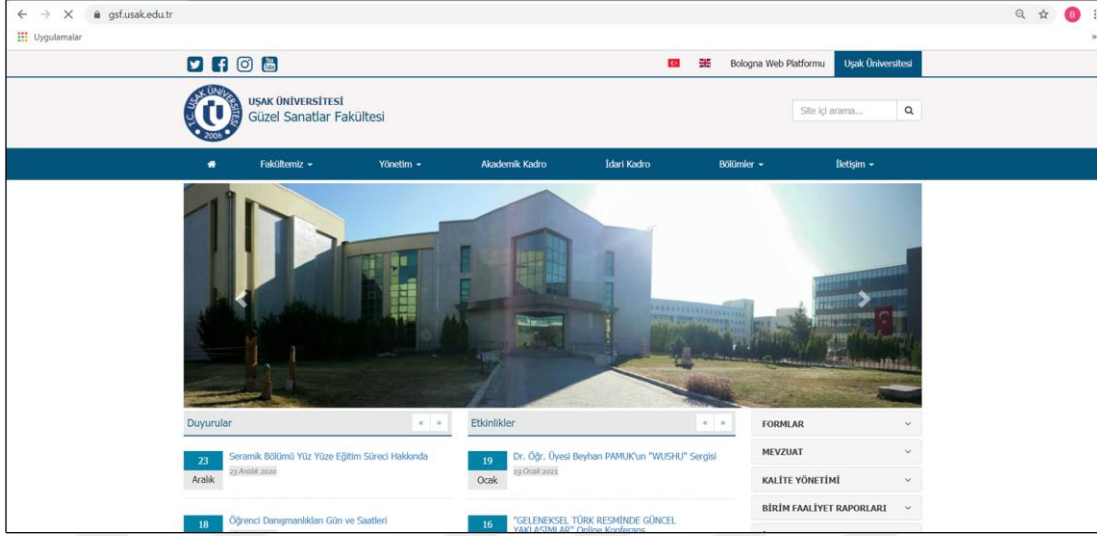
- Güncel durumdadır.
- İkinci dil tercihi bulunmaktadır.
- Sitede kullanılan slogan ve güncelleme tarihi, kullanıcıları bilgilendirdiği gibi üniversitenin kurumsal kimliğini yansıtmaktadır.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır.

6.8.2 Geliştirmeye Açık Yönleri

- Kurumsal logo tasarlanabilir.
- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Büyük-küçük harf kullanımında tutarsızlık düzeltilebilir.
- Arama motorları, anasayfa gibi kullanılabilirliği doğrudan etkileyen ve aranılan bilgiye ulaşmayı sağlayan uygulamalar düzeltilebilir.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması da geliştirmeye açık bir diğer yön olarak değerlendirilebilir.

6.9. UŞAK ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Şekil 9. Uşak Üniversitesi GSF Web Sitesinin Anasayfa Görseli.

Kaynak: <https://gsf.usak.edu.tr/>

Uşak Üniversitesi GSF'nin web sitesinde (<https://gsf.usak.edu.tr/>) tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede, “yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı” tespit edilirken, “ritim ve uyum-bütünlük” ilkelerinin olmadığı görülmüştür. Kullanılan görsellerin ve metinlerin okunabilir, algılanabilir ve anlaşılabilirlik düzeyinde açık olduğu görülmüştür. Bu da izleyiciye dolaşım kolaylığı sağlamaktadır. Şekil 9’da da görüldüğü üzere, aynı rengin farklı tonları ve birbirine uyumlu renkler kullanılarak vurgu oluşturulmuştur.

Web sitesinin ekranında geçiş sağlayan görsel uygulamayla hiyerarşi sağlanmıştır. Tasarımda simetrik denge unsuru tercih edilmiştir. Bazı sayfalarda yeni pencere açılmakta; bu da sayfa bütünlüğünden kopmaya sebep olmaktadır. Tasarım öğelerinden hareketlerin belirleyici olduğu ritim ilkesi ise saptanmamıştır. Kullanılabilirlik özelliği bakımından da sitenin anlaşılır ve akılda kalıcı şekilde tasarlandığı söylenebilir.

Dolaşım: Fakülte GSF web sitesinde dolaşım dizgeleri kolay, rahat ve hızlı kullanılabilir şekilde sunulmuştur. Güzel Sanatlar Fakültesinin kurumsal logosu bulunmamakta; onun yerinde kullanılan üniversitenin kurumsal logosu, açık gri zemin üzerine mavi ve beyaz renklerin kontrast ilişkisiyle tasarıma bütünlük katmıştır.

Logonun hizasında arama motoru üstünde ise sosyal medya hesapları ve yabancı dil tercihi bulunmaktadır.

Kullanıcılara rehberlik eden dolaşım menülerinde “Anasayfa, Fakültemiz, Akademik Kadro, İdare Kadro, Bölümler, İletişim” bağlantıları yer almaktadır. Bağlantılara tıklandığında mavi zemin üzerine beyaz renkli yazılarla aşağı doğru açılan sekmelerle diğer sayfalara geçiş aynı tutarlılıkla sağlanmaktadır. Menülerin hemen altında fotoğrafların yer aldığı slider (slayt) ekranı dönmektedir.

Aşağı inildiğinde diğer dolaşım dizgeleri olan “Duyurular, Etkinlikler, Haberler, Kolay Ulaşım” linkleri yer almaktadır. En aşağıda da sık kullanılan bağlantı linkleri ve iletişim bilgilerine yer verilerek, dolaşım dizgelerinin geniş bir içerikte sınıflandırıldığı görülmektedir. Sitenin en altında üniversitenin sloganı yer almaktadır. Bazı sayfalar başka pencerede açılmakta, bu da sitenin bütünlüğünden uzaklaştırma hissi vermektedir. Çoklu ortam belgelerinin yükleme hızı da 15 saniyeden azdır.

Okunaklık: Fakülte'nin web sitesi, tipografik açıdan değerlendirildiğinde, etkili ve güçlü, serifsiz yazı ailesinden “Tahoma ve Arial” fontlarının kullanıldığı görülmektedir. Başlıklarda “Tahoma”, metin yazılarında “Arial” font ailesine yer verilmiştir. Başlıkların vurgusu, büyüklüğü ve kalın biçem kullanımı iyi ayarlanmıştır. Harf ve satır aralıkları okunabilir düzeydedir. Sola bloklanan metinlerde kelime boşlukları için herhangi bir düzenleme gerekmediğinden web sitelerinde sıklıkla sola blok kullanılsa da burada yer alan metinler tam blok hizalanmıştır. Paragraf boşlukları iyi dengelenmiş, tipografik açıdan genel olarak bir düzensizlik görülmemiştir. Satır uzunluğu, noktalama ve boşluklar dahil 120-130 karakter arasındadır. Bu durumun ekran üzerinde okumayı zorlaştırabileceği düşünülmektedir.

Erişilebilirlik: Fakülte web sitesi yabancı dil çeviri tercihine yer verilmiştir. Engelli kullanıcı dostu web site tasarımı uygulanmamıştır. Web sitesine eklenen çoklu ortam belgelerine rahat ve hızlı bir şekilde erişim sağlanmaktadır. Bazı sayfalar yeni pencerede açılmaktadır. Bu tercih, erişimi olumsuz etkilememek için yapılmış olabilir fakat bu tarz uygulamalar, siteden uzaklaşma hissine de yol açmaktadır.

Renk: Web sitesinde, Uşak Üniversitesi'nin kurumsal logosunu yansıtan renkler kullanılmıştır. Logodaki mavi renk, menü çubuklarında ve diğer bağlantılarda da yer

almıştır. Tasarımda açık gri ve beyaz zeminle ferah bir sunum yaratılmıştır. Kullanılan zemin renkleri yazıda okunurluğu destekleyici düzeydedir.

6.9.1. Güçlü Yönleri

- Güncel durumdadır.
- İkinci dil tercihi yer almaktadır.
- Donanımsal olarak teknolojik gelişimlere açık ve hızlı bir yapıdadır.
- Site altında slogan kullanıldığı görülmektedir.

6.9.2. Geliştirmeye Açık Yönleri

- Bazı sayfaların farklı pencerede açılmaktadır.
- Kurumsal logo tasarlanabilir.
- Engelli kullanıcıların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- Satır uzunluğunun 70-80 karakterden fazla olması da geliştirilmesi gereken yönlerden biridir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışmasının bu bölümünde Ege Bölgesi'nde bulunan Güzel Sanatlar Fakülteleri, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri ile Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nin web site tasarımları hakkında araştırma kapsamında elde edilen bulgulara dayalı olarak ve tespit edilen eksikliklere ilişkin öneriler bulunmaktadır.

İncelenen web sitelerinin güçlü ve geliştirmeye açık yönleri olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu Fakülte web siteleri için “iyi, en iyi sıralaması” yapılmamıştır. Bütünleyici bir gözle bakıldığında güçlü ve geliştirmeye açık yönler, Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. İncelenen Güzel Sanatlar Fakülteleri'nin Web Sitelerinin Tasarım İlkelerine Ait Elde Edilen Sonuçlar

Üniversite	AKÜ GSF	DEÜ GSF	DPÜ GSF	EÜ GSTMF	İDÜ GSF	İEÜ GSTF	MCBÜ GSTMF	MSKÜ B GSF	UÜ GSF
Yalınlık	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Tutarlılık	+	-	+	+	+	+	+	-	+
Açıklık	+	+	-	-	+	+	+	-	+
Denge	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Görsel Hiyerarşi	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Vurgu	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Ritim	-	-	-	-	-	-	+	+	-
Oran Orantı	+	+	+	+	+	+	-	+	+
Bütünlük Uyum	+	-	+	-	-	-	-	+	-
Toplam	8	6	7	6	7	7	5	7	7

21. yüzyılda küreselleşmeyle birlikte gerçekleşen değişikliklerle teknoloji çağına ilk adımlar atılmıştır. Özellikle iletişim teknolojilerinin bilgisayarla buluşması, ardından internetin başlangıçta yalnızca akademik çevrelerin kullandığı bir araçken sonrasında dünya ülkeleriyle buluşması, iletişim alanında teknolojinin katlanarak artmasını sağlamıştır. Günümüzde bilgi iletişim teknolojilerinin kurum, kuruluş ve işletmeler tarafından yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

İnternetin doğuşuyla birlikte küresel pazarın sanal ticaret alanına dönüştüğünü de söylemek mümkündür. Kurum ve işletmeler, günümüzün teknoloji imkânlarını kullanarak kendi tanıtımlarını yaptıkları gibi bu çağa ayak uydurma gereksinimi içinde oldukları aşikârdır. Kâr amacı olsun ya da olmasın, söz konusu kurum ve kuruluşlar tarafından hedef kitlelerine ulaşmak için kitle iletişim araçlarına gereksinim duyulmuştur. İnternetin sağladığı ticari iletişim faaliyetlerinin yani reklam ve tanıtım çalışmalarının en önemli getirisi de web siteleri olmuştur. Web siteleri, kullanıcılara bilgiyi doğrudan ve hızlı bir şekilde ulaştırmak için köprü görevi görmüştür.

Eğitim kuruluşları da diğer işletmelerin gereksinimleri gibi kurumsal kültürünü ve kimliğini web siteleri aracılığıyla da etkin bir şekilde yansıtmakla sorumludur. Bu doğrultuda tanıtım, bilgilendirme ve halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmek üzere tasarlanan web siteleri büyük önem taşımaktadır. Zira bir web sitesinin oluşturulmasında ve yönetiminde amaç, kullanıcılara yararlı bir hizmet sağlamak ve kuruluşun hizmetlerini duyurmak için uygun bir pencere açmaktır (Al ve Bahşıoğlu, 2000: 309).

Özellikle üniversiteler ve akademik birimler, *“nitelikli insan kaynağını kuruma çekmek, sektöre yönelik yetiştireceği öğrencilerin kendine uygun eğitim alanını seçmesine olanak sağlamak ve hedef kitlelerle etkin, verimli ve hızlı iletişim kurmak amacıyla web sitelerini kullanmakta bu doğrultuda web sitelerinden tanıtım amaçlı bir araç olarak faydalanmaktadır”* (Yurdakul ve Coşkun, 2009: 1953). Yine *“üniversitelerin web sitelerinden birçok yayına ulaşılmakta, bilimsel haberler okunmakta ve bunlar aracılığıyla öğrencilere ve öğrenci adaylarına bilgi, haber, duyuru vb. sunulabilmektedir”* (Morkoç ve Doğan, 2014: 57).

Araştırmada, “sanat, tasarım ve estetik” alanında eğitim veren Ege Bölgesi’nde bulunan Güzel Sanatlar Fakülteleri (GSF), Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri (GSTMF) ile Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi’nin (GSTF) tanıtım ve bilgilendirme aracı olarak kullandıkları web siteleri ayrı ayrı incelenmiştir. Web tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum) çerçevesinde ele alınan Fakülte web sitelerinin hemen hemen hepsinde tasarım ilkeleri ve görsel özellikler bakımından birtakım farklılıklar tespit edilmiştir. Elde edilen

bulguların yola çıkılarak çalışma sonunda ortaya çıkan sonuçlar ve öneriler şu şekilde değerlendirilmiştir:

1. Uluslararasılaşmaya önem vermesi gereken kurumların başında gelen üniversitelerin ve alt birimlerinin web sitelerinde sadece Türkçe dil desteğinin bulunması, dünyada en çok kullanılan dillere yer verilmemesi prestij kaybına sebep olabilir. Birden fazla dil seçeneği sunan öğretim kurumlarının uluslararası öğrenci değişim programlarından yararlanmak suretiyle bilgi, birikim ve deneyimlerini paylaşmaktadır. Dolayısıyla uluslararası alanda yükseköğretim kurumlarının başarısını artırmanın yollarından biri de çok dilli bir web sitesi oluşturmak ve bu sayfaları güncel tutmaktır. Bu bağlamda İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF ve Manisa Celal Bayar GSTMF'nin web sitelerinde de yabancı dil desteğine yer verilmesi, varolan sayfaların da periyodik olarak güncellenmesi yerinde olacaktır.

2. Son yıllarda yaşanan hızlı değişim, hayatımızda birçok yenilik ve değişimi de beraberinde getirmiştir. Özellikle kitle iletişim araçlarının bütün kurum ve kuruluşların çalışmalarını etkilediği bir gerçektir. Bütün dünyayı ve ülkemizi de etkisi altına alan pandemi sürecinde yükseköğretim kurumları da hızlı bir şekilde uzaktan eğitime geçiş sağlamıştır. Bu süreçte yaşananlar göstermektedir ki, gün geçtikçe teknolojik gelişmelere gereksinim artmaktadır. Her ne kadar sanat eğitimi, uygulama ağırlıklı ve yüzyüze yapılması gereken türde bir yapıya sahipse de, sanat ve tasarım alanında faaliyetler yürüten Fakültelerin uzaktan eğitim sisteminin bir parçası olması hususuna ve teknolojik gelişmelere daha fazla önem vermeleri gerekmektedir. Bunu ortaya koyabilecekleri en birincil mecra ise kurumsal web siteleridir.

3. Arama motorları, anasayfa gibi kullanılabilirliği doğrudan etkileyen ve aranılan bilgiye ulaşmayı sağlayan uygulamalarla, bilgiyi sunmaya yarayan çoklu ortam dosyaları web sitelerinin önemli mecralarıdır. Bu açıdan noksanlığı bulunan fakültelerin bu eksikliklerini gidermeleri gerekmektedir.

4. Yine web tasarımlarının, normal kullanıcılar dışında engelli kullanıcıların da gereksinimlerini anlama ve destekleme sorumluluğu olduğu göz önünde bulundurularak, Fakültelerin farkındalık düzeylerini artırmak suretiyle engelli kullanıcı

stil şablonlarına (CSS / Cascading Style Sheet) da yer vermeleri toplumsal fırsat eşitliği sağlamaya katkı sunacaktır.

5. Web sitesi tasarlama, uzmanlık gerektiren bir ekip işidir. Yazılımsal olarak iyi düzeyde olunması, tasarım sürecinin başarıya ulaşabilmesi için tek başına yeterli değildir. Tasarımcılara da estetik ve uyum yönünde gereksinim duyulmaktadır. Bu hususta birlikte hareket edilmesi web sitelerinin niteliğini artıracığı gibi kurumsal düzeyde de prestij sağlayacaktır.

6. Üniversitelerin web sitelerinin hemen hemen hepsinde birbirine yakın konularda eksiklikler tespit edilmiştir. Özellikle okunabilirlik açısından her sayfada görsel bütünlük (logo, menü, renk, ikon, yazı karakteri, punto vb) sabit olmalıdır. Sonuç olarak, web sitelerinin etkin ve etkili kullanımı için web tasarım ilkelerine ve görsel özelliklerine önem verilmesi oldukça önemlidir. Günümüzde üniversitelerarası rekabet ortamı da dikkate alındığında bunun kurumsal açıdan büyük yarar sağlayacağı aşikârdır. Söz konusu fakültelerin bu eksiklikleri gidermesi bir öneri niteliğindedir.

Tez çalışması kapsamında incelenen fakülte web sitelerinde tasarım ilkelerine yönelik olarak yapılan incelemede; “yalınlık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, oranı/orantı” tespit edilirken, “açıklık, tutarlılık, ritim ve uyum” ilkelerinin bazı üniversitelerde eksik olduğu görülmüştür. Fakültelerin tamamında web sitelerimde kullanılan öğelerin daha net algılanması boşluk/doluluk’a bağlı olarak kullanılmış ve bu doğrultuda “yalınlık ilkesi” sağlanmıştır.

Okuma ve izlemede en önemli özelliklerden biri olan “tutarlılık ilkesi”, bağlamında sayfalarda geçiş sağlanırken farklı font, punto ve renk kullanıldığı; bunun da tutarsızlığa yol açtığı tespit edilmiştir. Dokuz Eylül Üniversitesi GSF özelinde sayfa içerlerinde font, punto ve renk tutarsızlıkları görülmüş; bu durum punto farklılıklarından ötürü açıklık ilkesi bakımından okunurluğu etkilememiştir.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF’de ise sayfa içerlerinde font kullanımında uyumsuzluk, aynı zamanda açıklık ilkesi sağlanmamıştır. Kimi yerlerde altı, kimi yerlerde yedi olarak kullanılan puntoların okunurluğu olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Benzer punto kullanım problemi, Dumlupınar GSF’nin metin içi yazılarında ve Ege Üniversitesi GSTMF’nin kurumsal logosunda da mevcuttur.

Tablo 3'te görüleceği üzere araştırma çerçevesinde dokuz Fakültenin de web sitesi tasarımının tamamında resim, yazı ve objeler ekrana dağıtılarak dengeli biçimde kullanılmıştır. Site tasarımlarının hemen hemen hepsinde slider (slyt) mevcuttur. Haliyle fotoğraf öğeleri, illüstrasyonlar ve hareketli yazılarla görsel zenginlik sağlanarak, “görsel hiyerarşi” ilkesine destek verilmiştir. Aynı zamanda kullanılan görsel öğeler, renk ve tipografiyle de tasarımın odak noktası belirlenmiş, vurgu ilkesi sağlanmıştır. İlgili web siteleri görsel yönden incelendiğinde, kullanılabilirlik özelliği bakımından, kolay öğrenimli, çabuk hatırlanabilir ve memnuniyet sağlayıcı oldukları söylenebilir.

Araştırmanın bulgularına göre web siteleri donanımsal olarak değerlendirildiğinde ise Afyon Kocatepe Üniversitesi GSF, Dumlupınar Üniversitesi GSF, Ege Üniversitesi GSTMF ve Dokuz Eylül Üniversitesi GSF’de kurum kültürünü yansıtan kurumsal logoların mevcut olduğu tespit edilmiştir. Kurum kültürünü yansıtan ve fakülteyle ilgi bilgi veren sloganın ise sadece Uşak Üniversitesi GSF ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF’nde site içerisinde yer aldığı görülmüştür.

Kurumsal logo ve slogan kullanımının kurum kültürünü yansıtan bir unsur olduğu dikkate alındığında, söz konusu unsurların gerek tanıtım gerekse kurum imajı açısından önemi aşıkardır. Ayrıca 2020 yılı başında pandemi nedeniyle yaşanan olağanüstü durum karşısında zorunlu olarak online eğitime geçilmiş ve bu süreçte fakülte web sitelerinin uzaktan eğitim platformlarını da donanımsal olarak destekledikleri görülmüştür.

Öte yandan araştırma kapsamında güncelleme tarihine sadece Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF’in web sitesinde yer verildiği görülmektedir. Güncelleme tarihinin olması, kullanıcıya güven duygusu sağladığı gibi kurum imajını da güçlendirmektedir.

Araştırma kapsamında bazı fakültelerin web sitelerinde dolaşım menülerinin standardın dışında kullanıldığı görülmüştür. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF’de menü dizgeleriyle alt sayfalara geçiş sağlandığında bağlantı menülerinin dikey olarak sağ tarafta kaldığı görülmüştür. Genel olarak solda yer alması daha tercih edilen bir durumdur. Menü çubuklarına dair nereye konumlanacakları konusunda çok sıkı bir

kural olmamakla birlikte yanlış bir kullanıma rastlanmamıştır. Fakat bu tercihin kullanıcıları şaşırtabileceği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF ve Manisa Celal Bayar GSTMF'nin web sitelerinde arama motorunun olmadığı görülmektedir. Site içerisinde kullanıcıların sıklıkla tercih ettikleri arama motorlarının bilgiye, konu veya başlığa kısa sürede ulaşmayı sağlayan, kolay bir uygulama olduğu söylenebilir. Bu sebepten kullanıcılar açısından olmazsa olmaz durumunda olan bir uygulamanın eksikliği dezavantaj olarak görülebilir.

Çalışmada, üniversitelerin hemen hemen hepsi “Anasayfa” ikonuna yer vermiştir. Anasayfa ikonu, site içerisinde kolay hareket edebilmek için önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF ve Manisa Celal Bayar GSTMF'nin web sitelerinde “Anasayfa” ikonu olmasına rağmen bazı sayfalardan anasayfa ekranına dönüş geri imleciyle sağlanmaktadır.

İncelenen fakültelerin web sitelerinin tamamında çoklu ortam uygulamalarına yer verilmiştir. Hedef kitle nazarında ise bu tarz uygulamaların kullanıcıların dikkatini çektiği ve fayda sağladığı söylenebilir.

Erişilebilirlik özelliği kapsamında değerlendirilen fakültelerin web sitelerinde sayfa içi dolaşım ve alt menü çubuklarıyla dolaşım açısından erişilebilirlik sorununa rastlanmamıştır. Kullanılan çoklu ortam dosyaları, erişim bakımından bir olumsuzluğa yol açmamıştır. Web sitelerinin doğru çalışmasını ve veri çekmeyi kolaylaştıran data hacimlerinin ise yüksek olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında Ege Üniversitesi GSTMF'nde kullanılan çoklu ortam araçları başka pencerede açılmaktadır. Bu durumun site hızının verimliliğini düşürmemek için tercih edildiği söylenebilir. Benzer örnek Manisa Celal Bayar GSTMF ve Uşak Üniversitesi GSF'de de yaşanmaktadır. Erişimi etkilememek için yapılan bu tarz uygulamalar, bütünlükten kopmaya ve siteden uzaklaşmaya sebep olabilir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi erişilebilirlik, tüm kullanıcıların herhangi bir engel olmaksızın aradıkları veriye ulaşabilmeleri anlamına gelmektedir. Araştırma

kapsamında engelli kullanıcıların gereksinimlerine destek vermeye yönelik bir uygulamaya henüz hiçbir fakülte tarafından yer verilmediği görülmektedir.

Okunaklılık özelliği bağlamında incelenen fakültelerin web sitelerinde birtakım tasarım hatalarının yapıldığı gözlemlenmiştir. Genel olarak incelendiğinde başlıklar, alt başlıklar, harf ve satır aralıkları, büyük-küçük harf kullanımı, paragraf arası boşluklar okunabilir ve algılanabilir düzeydedir. Fakat farklı font ve punto kullanımları, tasarımları dil birliğinden uzaklaştırmıştır.

Dumlupınar Üniversitesi GSF ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF’de kullanılan yazı fontunun puntosunun 6,5-7 olduğu tespit edilmiştir. Ege Üniversitesi GSTMF’nin logosundaki yazılar okunaklılığı zorlaştırmaktadır. Bu tarz karışık kullanımlar okumayı güçleştirdiği gibi dikkat dağınıklığı da yaratabilir. Ekran okunurluğu açısından serifli (tırnaklı) yazı karakteri ve web sitelerinde kullanılan standart ölçü biriminin altında kullanımlar, ekrandaki ışık ve beyaz boşluğun etkisiyle harfin yapısı bozulabileceği için bozabildiğinden, standart ölçülerin dışına çıkılmaması gerekmektedir.

İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF’de bütünlüğü olumsuz etkileyen başka bir kullanım da sayfalardaki satır uzunluğudur. 60-70 karakterden fazla kullanılan satır uzunlukları, ekran üzerinde okuma güçlüğüne neden olmaktadır. İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF dışındaki tüm fakülte web sitelerinde böyle bir problem olduğu söylenebilir.

Çalışma çerçevesinde okunurluğu olumsuzluğu etkileyebilecek bir durum ise, sayfalardaki yazıların tam blok ya da ortalı blok olarak kullanımıdır. Web sitelerinde tam blok metinleri kontrol etmekte zorlanıldığından yaygın olarak sol blok tercih edilmektedir. İzmir Demokrasi Üniversitesi GSF ve İzmir Ekonomi Üniversitesi GSTF’nde yazıların sol blok kullanımı dikkat çekmektedir.

Fakülte web siteleri renk tercihleri bakımından değerlendirildiğinde, arayüz görselinde, menü çubuklarında kullanılan renkler birbiriyle uyumlu olup, okunaklılık açısından olumsuz bir durum saptanmamıştır. Kurumsal logolardaki renklere eş değer tasarımlar yapıldığı söylenebilir. Menü dizgelerine fare imleciyle gelindiğinde ilgili

kutucuklarda beliren renk değişimi, görsel etkileşimin gücünü destekleyici düzeyde artırılmıştır.

MCBÜ GSTMF'nin sayfa boşluklarına yer verilmediği gözlemlenmiştir. Kullanılan ögelerin daha net algılanması için beyaz boşlukların yeterli ölçüde kullanılması dikkate alınmalıdır. Beyaz boşlukların noksanlığı kargaşa yaratabileceğinden biçim yazı ve ögelerin görünürlüğünü de azaltabilir.

Dokuz Eyll Üniversitesi GSF'nde menü dizgelerinde başka sayfalara geçiş sağlanırken, zemin yazılarında farklı renkler kullanılmıştır. Çok fazla renk kullanımı karışıklık oluşturabileceğinden, kullanıcıların görsel algısının olumsuz yönde etkilenebilme riski bulunmaktadır.

Fakültelerin web site tasarımlarını kurumsal renklerine uygun olarak oluşturdukları görülmüştür. Bunların yanı sıra, incelenen web sitelerinin hemen hemen hepsinde mavi renk kullanılmıştır. Renklerin psikolojik etkileriyle duyguları harekete geçirdiği bir gerçektir. Mavi; istikrarı ve başarıyı simgelemektedir. Aynı zamanda kullanıcılara güven duygusu sağladığına inanılan mavi rengin web sitelerinde bu sebepten tercih edildiği düşünülmektedir.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bodrum GSF'nin sitesinde mor renklerin tonlarından birisi olan mürdüm renginin kullanıldığı görülmektedir. Mor renk kullanımı, akıl ve duyguların uyumu şeklinde yorumlanabilir. Akıl ve duyguların uyumunu teşvik eden mor renk, zihinsel dengeye ve istikrara da katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. İlham ve özgünlük oluşturmak isteyen Fakültenin de mor rengi web site tasarımında bu yüzden tercih ettiği sylenabilir.

Çalışmada ele alınan dokuz niversitenin sekizinin devlet niversitesi olması nedeniyle KAMİS Projesi'nin ilke ve yönergeleri ekseninde de siteler analize tabi tutulmuştur. Kamu internet siteleri üzerinden sunulan hizmetlerin kalitesinin artırılması, tutarlılığın sağlanması ve kullanılabilirlik çalışmalarının etkili olarak uygulanabilmesi için hayata geçirilen KAMİS Projesi'nin ilke ve yönergeleri incelendiğinde, yapılan yönlendirmelerin literatür taraması sonucu ulaşılan ilke ve değerlerle büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. Nitekim KAMİS, hazırladığı rehberde kamu internet

sitelerinin tasarımında temel görsel tasarım prensiplerinden yararlanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Temel görsel tasarım prensiplerinin arka planında uzun süren deneysel çalışmalar, olgunlaşmış tasarımlar ve psikolojik çalışmalarla ortaya konulmuş görsel algı sistemi olduğuna dikkat çeken proje, görsel tasarım prensiplerinin çok boyutlu olacağına işaret etmiştir (<https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/gorsel-tasarim-prensipleri/>). Bu bakımdan araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, KAMİS Projesi'nin ilke ve yönergeleriyle de uygunluk göstermektedir.

Sonuç olarak; incelen web sitelerinin tasarım ilkeleri (yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran/orantı, uyum) ve görsel özellikler bakımından araştırmanın varsayımlarında da belirtildiği gibi; gelişmeye açık yönlerinin bulunduğu tespit edilmiş; elde edilen bulgulara dayalı olarak bire bir öneriler sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Al, U. ve Bahşıoğlu, H. (2000). Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerine Ait Web Sitelerinin İçerik Açısından Değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası*, 1(2), 307-329.
- Alakuş, A. O. ve Aydın, B. (2015). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Web Sayfalarına İlişkin Görsel Bir Analiz. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 1-22.
- Altinkurt, L. (2015). Türkiye'de Sanat Eğitiminin Gelişimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (12). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4754/65308> (Erişim Tarihi: 02.06.2020).
- Ayaydın, A. ve Özsoy, V. (2016). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri* (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Balaban, E. (2008). *Web Tasarım Kılavuzu* (Sekizinci Baskı). İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- Bayer M., Ö. (2015). *Grafik Tasarım Rehberi* (Birinci Baskı). İstanbul: Kodlab Yayınları.
- Bayter, M. (2009). *Web Sitelerinin Kimliklenmesi* (Birinci Baskı). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Becer, E. (2015). *İletişim ve Grafik Tasarım* (Onuncu Baskı). Ankara: Dost Kitapevi.
- Bulut, T. (2011). *Kurumsal Kimliğin Yaratım Sürecinde Web Sitesi Tasarımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E, Karadeniz Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (On birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, T. B. (2020). *Yeni Başlayanlar İçin Web Tasarım Kılavuzu* (Birinci Baskı). İstanbul: Kodlab Yayınları.
- Coşgun Ovalı, B. ve Coşkun, S. (2019). Web Tasarım İlkeleri Bakımından Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Sayfalarının Analizi: Ankara'da Bulunan Vakıf ve Devlet Üniversiteleri Örneği. *Kapsosbil 2019 Proceedings, Tam Metin Bildiriler Kitabı*, 105-113. <http://static.ohu.edu.tr/uniweb/media/portallar/kapsosbil2019/sayfal ar/26941/vgwb3eoq.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.11.2020).
- Çiçek, M. (2015). *Web Tasarım Temelleri* (Beşinci Baskı). İstanbul: Kodlab Yayınları.
- Dağıtmaç, M. (2010). *Web Sitelerinde Başarı Kriterleri ve Yükseköğretim Kurumlarının Web Siteleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dede, B. (2014). *Bauhaus Eğitim Modelinin Türkiye'de Sanat ve Tasarım Eğitimi Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Delen E. ve Abdüsselam M. S. (2015). Eğitim Fakültesi Web Sitelerinin İşlevselliklerinin İncelenmesi: Sorunlar ve Öneriler. *The Journal of Social Science Study*, 5(2), 158-173. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192361>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).

- Elmas, H. (2010). 21. Yüzyılda Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitimi ve Güzel Sanatlar Eğitiminde Yaşanan Sorunlar. *Sanat Dergisi*, 0 (11), 177-179. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/55330>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- Gözübüyüköğlü, U. (2019). *Web Sayfası Tasarımında Kullanıcı Arayüzünün Kullanılabilirliğinde Görsel Tasarımın Önemi ve Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Web Sayfası Tasarım Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Erzurum.
- Güngür, P. (2014). *Üniversite Web Tasarımlarının İncelenmesi ve Örnek Bir Tasarım Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Harari, Y. N. (2018). *21. Yüzyıl İçin 21 Ders* (Birinci Baskı). İstanbul: Kolektif Kitap. <http://gsf.dpu.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <http://gsf.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/541/genel-bilgiler>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <http://gsf.dpu.edu.tr/tr/index/sayfa/542/tarihce>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <http://gsf.idu.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <http://gsf.idu.edu.tr/Fakulte/FakulteAciklama>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <http://www.gsf.mu.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <http://www.gsf.mu.edu.tr/tr/hakkimizda-326>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). http://www.idu.edu.tr/?page_id=21, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). https://cbuadmin.mcbu.edu.tr/db_images/site_108/file/faaliyet-raporu-14232TR.pdf, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://fadf.ieu.edu.tr/tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://fadf.ieu.edu.tr/tr/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <https://gsf.aku.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://gsf.aku.edu.tr/fakultemiz/genel-bilgiler-2-2/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <https://gsf.deu.edu.tr/tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://gsf.deu.edu.tr/tr/tarihcemiz/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <https://gsf.mcbu.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://gsf.mcbu.edu.tr/hakkimizda/tarihce.22895.tr.html>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://gsf.usak.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://gsf.usak.edu.tr/sayfa/41>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <https://gsf.usak.edu.tr/sayfa/42>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <https://gstmf.ege.edu.tr/>, (Erişim Tarihi: 23.01.2021). <https://gstmf.ege.edu.tr/tr-2287/tarihce.html>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). https://gstmf.ege.edu.tr/tr-4634/misyon_vizyon.html, (Erişim Tarihi: 07.12.2020). <https://istatistik.yok.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).

- <https://kamis.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/navigasyon/site-haritasi/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/gorsel-tasarim-prensipleri/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/sayfa-hiyerarssisi/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/beyaz-alan-kullanimi/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/tutarli-sayfa-tasarimi/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/sade-ve-anlasilir-icerik/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/sayfa-yapisi/renk-kullanimi/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazida-vurgulama-yontemleri/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-gorunumu/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-tipi/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/kamis-kullanilabilirlik-ilkeleri/yazi-tasarimi/yazi-boyutu/>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum1-2.pdf>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://kamis.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/Bolum4.pdf>,
(Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://www.deu.edu.tr/tarihce/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- <https://www.dpu.edu.tr/index/sayfa/433/tarihce>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- İstanbul İşletme Enstitüsü (2017). *Uzaktan Eğitim Nedir? UZEM ve Kariyer*.
<https://www.iienstitu.com/blog/uzaktan-egitim-nedir-uzaktan-egitimin-tarihcesi#:~:text=Uzaktan%20E%C4%9Fitim%20Nedir%3F,Ey1%C3%BC1%202017%2C%206813%20defa%20okundu.&text=Uzaktan%20e%C4%9Fitim%20internet%20kulanarak,sertifika%20sahibi%20olabilecekleri%20bir%20sistemdir>,
(Erişim Tarihi: 02.06.2020).
- Kandinsky, W. (2010). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*. İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.
- Keş, Y. (2009). *Elektronik Yayıncılık ve Web Tasarım* (Birinci Baskı). İstanbul: Hiperlik Yayınları.

- Koçer, S. (2019). Halkla ilişkiler Bakış Açısı ile Kurumsal Web Sitelerinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 1479-1494. <https://docplayer.biz.tr/127841986-Halkla-iliskiler-bakis-acisi-ile-kurumsal-web-site-lerinin-incelenmesi-the-analysis-of-institutional-websites-from-the-perspective-of-public-relations.html>, (Erişim Tarihi: 02.06.2020).
- Köksal, A. (2017). “*Web Teknolojileri*”, <https://docplayer.biz.tr/48957772-Bozok-universitesi-muhendislik-fakultesi-bilgisayar-muhendisligi-yrd-doc-dr-ahmet-sertol-koksal.html>, (Erişim Tarihi: 20.11.2019).
- Metin, K. (2019). *Şematik Dönemdeki Çocukların Sanatsal Gelişiminde Çok Alanlı Sanat Eğitiminin Yeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Morkoç, D. K. ve Doğan, M. (2014). Üniversite “Web” Sitelerinin Tanıtım Amaçlı Kullanımı: Üniversitelerin Turizm Bölümleri Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 56-66.
- Nakilcioğlu, İ. H. (2013). “The Effects of Font Type Choosing on Visual Perception and Visual Communication”. *Online Journal of Art and Design*, volume 1,(3), 2013. <http://www.adjournal.net/articles/13/134.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.01.2021).
- Onursoy, S. (2001). *Online Haber Yayıncılığında Görsel Tasarım Boyutu: Haber Sitesi Örnekleri Üzerine Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özsoy, V. (2015). *Görsel Sanatlar Eğitimi* (Birinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Parker, R. (1999). *Amatörler İçin Masaüstü Yayıncılık ve Web Tasarımı*. İstanbul: Dünya Yayıncılık A.Ş.
- Pektaş, H. (2001). “Ders Kitaplarında Tipografi ve Tasarım Sorunları”. *Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları* 7. <http://www.hasippektas.com/ders.kit.html>, (Erişim Tarihi: 27.12.2019).
- Polat M. G. (2019). *Bauhaus Tasarımının Endüstri Tasarımına Etkisi ve Buna Dayalı Cam Tasarımları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Ruskin, J. (2015). *Sanat ve Hayat Üzerine* (Birinci Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- San, İ. (2019). *Sanatlar, Eğitim ve Kültür* (Birinci Baskı). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Sarıkavak, N. K. (2014). *Çağdaş Tipografinin Temelleri* (Üçüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tarcan, A. (2005). *İnternet ve Toplum* (Birinci Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tarhan, Ö. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Politik Okuryazarlığa İlişkin Görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 649-669. https://silo.tips/queue/zge-tarhan-1-sosyal-blgler-retmen-adaylarinin-politk-okuryazarlia-lkn-grler?&queue_id=-1&v=1612838405&u=ODEuMjEzLjI0My42MQ=, (Erişim Tarihi: 20.01.2021).
- Teker, U. (2009). *Grafik Tasarım ve Reklam* (Birinci Baskı). İstanbul: Yorum Sanat Yayınevi.

- Topaloğlu, K. (2018). *Bilinmesi Gereken Kullanıcı Deneyimi Artırıcı 3 Temel Tasarım Deseni*. <https://korhantopaloglu.com/tr/2018/08/bilinmesi-gereken-kullanici-deneyim-artirici-3-temel-tasarim-deseni/>, (Erişim Tarihi: 07.12.2020).
- Twemlow, A. (2008). *Grafik Tasarım Ne İçindir?* (Birinci Baskı). (Çev: D. Özgen). İstanbul: Yem Yayınları.
- Uçar, A. (2015). *Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Tasarım Dersinin İçerik ve Sektör Bakımından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uçar, T. F. (2014). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı* (Dokuzuncu Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Uyan, İ. B. (2008). “*İnternet Portallarının Grafik Tasarım Açısından İncelenmesi*”. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1,(2), 179-2020. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192612>, (Erişim Tarihi: 20.11.2019).
- Yağcı, S. (2016). *Üniversite Web Sitelerinin Kullanılabilirlik Sorunları Üzerine Bir Çalışma: Başkent Üniversitesi Web Sitesinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yengel, S. (2008). *Bir Reklam Ortamı Olarak Web Sitelerinin Müşteri Memnuniyetine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yeşildağ, Z. (2010). *İtalya ve Türkiye’de Lisans Düzeyinde Güzel Sanatlar Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Onbirinci Baskı). Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Yılmaz, S. (2006). *Web Sayfalarının Görsel Kullanılabilirliği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yurdakul, Başok N., Coşkun, G. (2009). Fakültelerde “Web” Sitelerinin Kurumsal Tanıtım Amaçlı Kullanımı: İletişim Fakülteleri “Web” Siteleri Üzerine Bir Araştırma. *Journal Of Yasar University*, 4(13), 955-980.
- Yücebas, Ç. (2006). *Grafik Tasarımda Görsel Bütünlük Oluşturmada Tipografi İle Görseller Arasındaki İlişki ve Sanat Eğitimindeki Yeri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

EKLER

Ek 1: Türkiye’de Güzel Sanatlar Alanında Eğitim Veren Fakülteler

Türkiye’deki Güzel Sanatlar Fakülteleri					
Sıra	Üniversite	Yılı	Fakülte	İli	Durumu
1	Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üni.	2016	Vakıf	İstanbul	Aktif
2	Adıyaman Üniversitesi	2009	Devlet	Adıyaman	Aktif
3	AKÜ Üni.	2000	Devlet	Afyonkarahisar	Aktif
4	Akdeniz Üni.	1992	Devlet	Antalya	Aktif
5	Anadolu Üni.	1983	Devlet	Eskişehir	Aktif
6	Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	1997	Devlet	Ankara	Aktif
7	Ankara Üni.	1997	Devlet	Ankara	Aktif
8	Ardahan Üni.	2012	Devlet	Ardahan	Aktif
9	Atatürk Üni.	1992	Devlet	Erzurum	Aktif
10	Aydın Adnan Menderes Üni.	2016	Devlet	Aydın	Pasif
11	Balıkesir Üni.	2002	Devlet	Balıkesir	Aktif
12	Batman Üni.	2010	Devlet	Batman	Aktif
13	Beykent Üni.	1997	Vakıf	İstanbul	Aktif
14	Bitlis Eren Üni.	2013	Devlet	Bitlis	Aktif
15	Bolu Abant İzzet Baysal Üni.	2005	Devlet	Bolu	Aktif
14	Bursa Uludağ Üni.	1995	Devlet	Bursa	Aktif
17	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	1997	Devlet	Çanakkale	Aktif
18	Çukurova Üni.	1993	Devlet	Adana	Aktif
19	Dokuz Eylül Üni.	1982	Devlet	İzmir	Aktif
20	Erciyes Üni.	1992	Devlet	Kayseri	Aktif
21	Erzincan Binali Yıldırım Üni.	2018	Devlet	Erzincan	Aktif

22	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üni.	2010	Vakıf	İstanbul	Aktif
23	Gaziantep Üni.	2009	Devlet	Gaziantep	Aktif
24	Giresun Üni.	2008	Devlet	Giresun	Aktif
25	Hacettepe Üni.	1982	Devlet	Ankara	Aktif
26	Hakkari Üni.	2011	Devlet	Hakkari	Aktif
27	Haliç Üni.	2003	Vakıf	İstanbul	Aktif
28	Harran Üni.	2008	Devlet	Şanlıurfa	Aktif
29	Hatay Mustafa Kemal Üni.	1995	Devlet	Hatay	Aktif
30	Iğdır Üni.	2012	Devlet	Iğdır	Aktif
31	Işık Üni.	2007	Vakıf	İstanbul	Aktif
32	İnönü Üni.	2001	Devlet	Malatya	Yarı Pasif
33	İstanbul Arel Üni.	2007	Vakıf	İstanbul	Aktif
34	İstanbul Aydın Üni.	2007	Vakıf	İstanbul	Aktif
35	İstanbul Gelişim Üni.	2011	Vakıf	İstanbul	Aktif
36	İstanbul Okan Üni.	2005	Vakıf	İstanbul	Yarı Pasif
37	İstanbul Yeni Yüzyıl Üni.	2009	Vakıf	İstanbul	Aktif
38	İzmir Demokrasi Üni.	2016	Devlet	İzmir	Aktif
39	Kafkas Üni.	2011	Devlet	Kars	Aktif
40	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üni.	2004	Devlet	Kahramanmaraş	Aktif
41	Kırıkkale Üni.	2005	Devlet	Kırıkkale	Aktif
42	Kırşehir Ahi Evran Üni.	2012	Devlet	Kırşehir	Aktif
43	Kocaeli Üni.	1997	Devlet	Kocaeli	Aktif
44	Kütahya Dumlupınar Üni.	1999	Devlet	Kütahya	Aktif
45	Maltepe Üni.	2003	Vakıf	İstanbul	Aktif
46	Mardin Artuklu Üni.	2007	Devlet	Mardin	Aktif

47	Marmara Üni.	1982	Devlet	İstanbul	Aktif
48	Mersin Üni.	1992	Devlet	Mersin	Aktif
49	Mimar Sinan GS. Üni.	1982	Devlet	İstanbul	Aktif
50	Muğla Sıtkı Koçman Üni.	1995	Devlet	Muğla	Aktif
51	Necmettin Erbakan Üni.	2012	Devlet	Konya	Aktif
52	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üni.	2009	Devlet	Nevşehir	Aktif
53	Niğde Ömer Halisdemir Üni.	2016	Devlet	Niğde	Aktif
54	Ondokuz Mayıs Üni.	2012	Devlet	Samsun	Aktif
55	Ordu Üni.	2009	Devlet	Ordu	Aktif
56	Sakarya Üni.	1997	Devlet	Sakarya	Yarı Pasif
57	Selçuk Üni.	1999	Devlet	Konya	Aktif
58	Sinop Üni.	2015	Devlet	Sinop	Aktif
59	Süleyman Demirel Üni.	1992	Devlet	Isparta	Aktif
60	Şırnak Üni.	2018	Devlet	Şırnak	Aktif
61	Tokat Gaziosmanpaşa Üni.	1992	Devlet	Tokat	Aktif
62	Trabzon Üni.	2004	Devlet	Trabzon	Aktif
63	Trakya Üni.	2005	Devlet	Edirne	Aktif
64	Uşak Üniversitesi	2009	Devlet	Uşak	Aktif
65	Van Yüzüncü Yıl Üni.	1997	Devlet	Van	Aktif
66	Yeditepe Üni.	1996	Vakıf	İstanbul	Aktif
67	Zonguldak Bülent Ecevit Üni.	2008	Devlet	Zonguldak	Aktif
Türkiye'deki Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri					
Sıra	Üniversite	Yılı	Fakülte	İli	Durumu
1	Ankara Medipol Üni.	2018	Vakıf	Ankara	Aktif
2	Atılım Üni.	2007	Vakıf	Ankara	Aktif

3	Başkent Üni.	1994	Vakıf	Ankara	Aktif
4	Ege Üni.	2016	Devlet	İzmir	Aktif
5	Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üni.	2018	Devlet	Gaziantep	Pasif
6	Hitit Üni.	2013	Devlet	Çorum	Aktif
7	İbn Haldun Üni.	2017	Vakıf	İstanbul	Pasif
8	İhsan Doğramacı Bilkent Üni.	1991	Vakıf	Ankara	Aktif
9	İstanbul Ayvansaray Üni.	2016	Vakıf	İstanbul	Aktif
10	İstanbul Medipol Üni.	2009	Vakıf	İstanbul	Aktif
11	İstinye Üni.	2018	Vakıf	İstanbul	Aktif
12	Kahramanmaraş İstiklal Üni.	2018	Devlet	Kahramanmaraş	Pasif
13	Kapadokya Üni.	2018	Vakıf	Nevşehir	Aktif
14	Manisa Celâl Bayar Üni.	2012	Devlet	Manisa	Aktif
15	Munzur Üni.	2012	Devlet	Tunceli	Aktif
16	Osmaniye Korkut Ata Üni.	2012	Devlet	Osmaniye	Pasif
17	Recep Tayyip Erdoğan Üni.	2012	Devlet	Rize	Yarı Pasif
18	Sivas Cumhuriyet Üni.	2019	Devlet	Sivas	Aktif
19	Tekirdağ Namık Kemal Üni.	2006	Devlet	Tekirdağ	Aktif
20	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üni.	2005	Vakıf	Ankara	Yarı Pasif
21	Toros Üni.	2016	Vakıf	Mersin	Aktif

Türkiye'deki Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakülteleri

Sıra	Üniversite	Yılı	Fakülte	İli	Durumu
1	Ankara Yıldırım Beyazıt Üni.	2020	Devlet	Ankara	Aktif
2	Antalya Bilim Üni.	2010	Vakıf	Ankara	Aktif
3	Hasan Kalyoncu Üni.	2012	Vakıf	Bilecik	Aktif
4	İstanbul Gedik Üni.	2011	Vakıf	Malatya	Aktif

Türkiye'deki Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakülteleri					
Sıra	Üniversite	Yılı	Fakülte	İli	Durumu
1	Altınbaş Üni.	2008	Vakıf	Ankara	Aktif
2	Ankara Bilim Üni.	2020	Vakıf	Ankara	Aktif
3	Bilecik Şeyh Edebali Üni.	2012	Devlet	Bilecik	Aktif
4	İnönü Üni.	2010	Devlet	Malatya	Aktif
5	İzmir Ekonomi Üni.	2003	Vakıf	İzmir	Aktif
6	Karabük Üni.	2007	Devlet	Karabük	Aktif
7	Kastamonu Üni.	2015	Devlet	Kastamonu	Aktif
8	KTO Karatay Üni.	2012	Vakıf	Konya	Aktif
9	Nuh Naci Yazgan Üni.	2009	Vakıf	Kayseri	Aktif
10	Siirt Üni.	2017	Devlet	Siirt	Aktif

Kaynak: <https://istatistik.yok.gov.tr/> (2020)

ÖZGEÇMİŞ

1982’de Ankara’da doğdu. İlköğrenimini Ankara’da, ortaöğrenimini Bodrum’da tamamladı. 2000 yılında Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Resim Öğretmenliği Bölümü’ne başladı. 2004 yılında mezun olur olmaz Bodrum’un yerel gazetelerinden Çökertme Gazetesi’nde mizanpaj sorumlusu ve Yazışleri Müdürü olarak çalışmaya başladı ve iki yıl bu vazifelerini devam ettirdi. Ardından 2006-2008 yılları arasında Bodrum Ajans’ta ‘Dergi Tasarımı, Grafik Tasarım, Web Tabanlı e-posta’ işleriyle ilgili çalışmalar gerçekleştirdi.

2009 yılında Ankara’da bulunan Era Şirketler Grubu’nun ‘Kurumsal İletişim Uzmanı’ oldu. 2010 yılından itibaren memuriyet hayatına atılarak Eskişehir Valiliği Özel Kalem Müdürlüğü’nde ‘Grafiker-Tasarımcı’ olarak çalışmaya başladı. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkentliği sürecinde uluslararası bir ekibin içinde projelerde yer aldı. Bu süreçte Valilik Özel Kalem görevleriyle eş zamanlı olarak Ajans’ın çok sayıda kitap, bülten, afiş, almanak vs. tasarımlarını gerçekleştirdi. Valilik Özel Kalem’in ‘Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA)’na sunduğu ve Türk dünyasında sanayi iş birliğini hedefleyen ‘Türk Dünyası Koordinasyon Merkezi Projesi’nde görev aldı. Yine bu süreçte çok sayıda uluslararası projede Valilik görevlisi olarak bulundu. Fiili olarak iki yıl kadar süren Kültür Başkentliği sürecinde; farklı disiplin ve alanlarda gerçekleştirilen proje tabanlı etkinliklerin bir parçası oldu.

2019 – 2020 eğitim öğretim yılında, yarım kalan eğitim hayatına dönüş yaparak, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Dalı’nda Yüksek Lisans eğitimine başladı. Yüksek Lisans Eğitimi aldığı dönemde, 7-9 Kasım 2019 tarihleri arasında “Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi”nde “*Web Tasarım İlkeleri Bakımından Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Sayfalarının Analizi: Ankara’da Bulunan Vakıf ve Devlet Üniversiteleri Örneği*” konulu bir bildiri sundu. Halen eğitim ve öğretim hayatına, kendisine dönük çözüm arayışlarıyla devam etmektedir.